

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

X. A
S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:42
JUSTITIEDEPARTEMENTET

FÖRSLAG
TILL
ÄNDRAD LAGSTIFTNING
OM AVBETALNINGSKÖP

STOCKHOLM.

1950

Statens offentliga utredningar 1950

Kronologisk förteckning

1. Elkraftutredningens redogörelse nr 2:18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. Beckman. 44 s. K.
2. Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvvärenden. Victor Petterson. 157 s. H.
3. Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. Kihlström. 137 s. E.
4. Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskärning av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. Statens Reproduktionsanstalt. 105 s. E.
5. Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. Beckman. 199 s. Fl.
6. Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. Marcus. 64 s. Fl.
7. 1949 års uppördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppördsförarandet. Marcus. 112 s. Fl.
8. Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. Beckman. 155 s. Ju.
9. Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalstyperna i det svenska avtalssystemet. Katalog och Tidskriftstryck. 74 s. H.
10. Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. Marcus. 175 s., 1 pl. H.
11. Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. Beckman. 64* s., 515 s. S.
12. Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. Marcus. 445 s. E.
13. Skyddsrum för civilbefolkningen. Nordisk Rotogravyr. 154 s., 1 pl. I.
14. Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. Gummesson. 99 s. K.
15. 1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. Kihlström. 55 s. S.
16. Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. Av I. Sirahl. Victor Petterson. 168 s. Ju.
17. Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. Victor Petterson. 151 s. K.
18. Elkraftutredningens redogörelse nr 2:19. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Västmanlands län. Beckman. 37 s. K.
19. Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. Kihlström. 235 s. S.
20. Undersökning rörande brukskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. Gernandt. 276 s. Jo.
21. 1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. Marcus. 170 s. Fl.
22. Statsbidrag för ålderdomshem. Beckman. 61 s. S.
23. Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhusvätterna och möjligheterna att rationalisera densamma. Kihlström. 201 s. I.
24. Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. Norstedt. 62 s. Ju.
25. Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. Idun. 43 s. Fl.
26. Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer av E. Wellander. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. Idun. 88 s. Fl.
27. Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. Beckman. 220 s. Ju.
28. Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. Idun. VI, 680 s. I.
29. Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. Idun. 369 s. Jo.
30. Partsorgan inom yrkesinspektionens distrikt. Marcus. 39 s. S.
31. Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. Av H. Ljungberg. Katalog och Tidskriftstryck. 93 s. E.
32. Arbetstidsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. Beckman. 92 s., 128* s. S.
33. Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. Norstedt. 329 s. H.
34. Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. Norstedt. VI, 174 s. Fl.
35. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. Beckman. 149 s. Fl.
36. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Beckman. IX, 287 s. F6.
37. Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildebilaga. Beckman. 89 s. F6.
38. Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. Beckman. 311 s. F6.
39. Maskinell täckdikning. Almqvist & Wiksell, Uppsala. 135 s. Jo.
40. Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. Marcus. 197 s. Jo.
41. Betänkande angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattespörsmål. Katalog och Tidskriftstryck. 57 s. Fl.
42. Förslag till ändrad lagstiftning om avbetalningsköp. Idun. 89 s. Ju.
43. Betänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m. Del 2. Idun. 214 s. E.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. E. = ecklesiastikdepartementet, Jo. = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1950:42
JUSTITIEDEPARTEMENTET

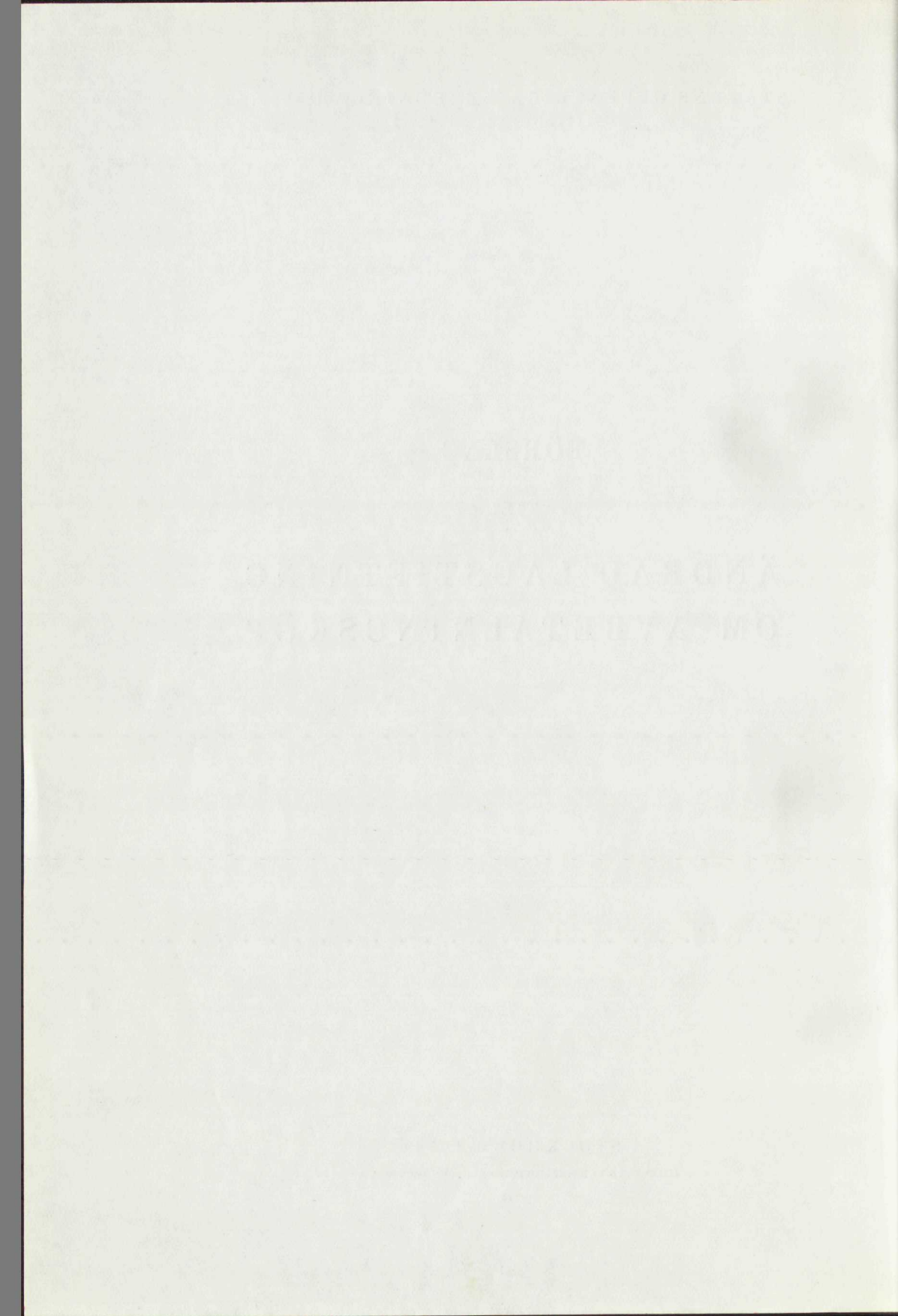

FÖRSLAG
TILL
ÄNDRAD LAGSTIFTNING
OM AVBETALNINGSKÖP

STOCKHOLM 1950
IDUNS TRYCKERIAKTIEBOLAG, ESSELTE AB

016740

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Skrivelse till chefen för justitiedepartementet	5
<i>Lagförslag.</i>	
Förslag till lag angående ändring i lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp	7
Förslag till lag angående ändrad lydelse av 62 § utsökningslagen	
<i>Motiv.</i>	
Inledning	18
Allmän motivering	22
Motiv till de särskilda stadgandena	30
Förslaget till lag angående ändring i lagen om avbetalningsköp	30
Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 62 § utsökningslagen ..	64
<i>Bilaga.</i>	
De svenska, danska, finska och norska lagarna om avbetalningsköp i den lydelse de skulle erhålla i händelse av förslagets genomförande	66

THE HISTORY OF THE UNITED STATES

CHAPTER I. THE DISCOVERY OF AMERICA.

On the 12th of September, 1492, Christopher Columbus, an Italian navigator, sailed from Palos de la Frontera, in Spain, with three ships, the Santa Maria, the Pinta, and the Niña, in quest of a western passage to the Indies.

After a voyage of thirty-three days, he discovered the continent of America on the 12th of October, 1492, at a place which he named San Salvador, in honor of the Holy Spirit.

He returned to Spain on the 15th of March, 1493, bringing with him a number of Indians, and a quantity of gold and pearls.

His discovery opened a new world to the eyes of Europe, and led to the establishment of a vast empire in the Western Hemisphere.

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Justitiedepartementet.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 31 januari 1947 tillkallade Herr Statsrådet den 27 februari samma år dels f. d. justitierådet Rudolf Eklund, tillika ordförande, och professorn Folke Schmidt att inom justitiedepartementet verkställa utredning om ny lagstiftning rörande avbetalningsköp och därmed sammanhängande spörsmål, dels ock sekreteraren Gunnar Hindemark, civilekonomen Ragnar Ivestedt, ombudsmannen Harry Lindblom, f. d. förste stadsfogden Henrik Mellström, direktören Gustaf Sahlin, förlagschefen Herman Stolpe och förtroendemannen Charles Winroth att på kallelse av ordföranden deltaga i överläggningar med utredningsmännen. Den 8 oktober 1948 utsågs med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande samma dag disponenten Einar Franzén att tillsammans med de förut tillkallade personerna deltaga i överläggningar med utredningsmännen.

Till sekreterare i utredningen förordnades den 14 maj 1947 e. o. hovrättsassessorn Gunnar von Sydow. Sedan denne redan efter kort tid tagits i anspråk för andra uppgifter, låg utredningsarbetet nere under närmare ett år. Den 1 mars 1948 förordnades e. o. hovrättsassessorn Torkel Nordström att vara sekreterare.

I enlighet med vad som förutsattes i direktiven har utredningen samarbetat med delegerade från våra nordiska grannländer. Utredningsmännen jämte sekreteraren ha sålunda deltagit i gemensamma överläggningar i Köpenhamn den 23—den 25 augusti 1948, i Stockholm den 8—den 16 november samma år, i Oslo den 24 februari—den 5 mars 1949, i Helsingfors den 19—den 23 september samma år och i Aarhus den 18—den 21 april 1950. I dessa förhandlingar ha såsom delegerade deltagit från Danmark højesteretsdommer A. Drachmann Bentzon och professor Knud Illum med kst. landsdommer A. Smith som sekreterare, från Finland justitierådet Y. J. Hakulinen ävensom vid mötet i Helsingfors direktören, vicehäradshövding Eero Hagan och professor Huugo Raninen samt från Norge høyesterettsdommer Sverre Grette och professor Carl Jacob Arnholm med kst. byråsjef H. F. Marthinussen som sekreterare utom vid mötet i Aarhus, då i stället dommer Carl J. Sørensen tjänstgjorde som sekreterare. Även Island hade inbjudits att deltaga i samarbetet, men den isländska regeringen fann det icke vara möjligt att sända någon representant.

Utredningsmännen ha vid åtskilliga tillfällen överlagt med de för sådant ändamål tillkallade särskilda sakkunniga. Därjämte har hållits ett sammanträde, vari deltagit representanter för vissa organisationer av bilhandlare och bilägare.

Utredningen får härmed vördsamt överlämna av motiv åtföljda förslag till

1) lag angående ändring i lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp och

2) lag angående ändrad lydelse av 62 § utsökningslagen.

De personer, som av Herr Statsrådet utsetts att deltaga i överläggningar med utredningsmännen, ha i allt väsentligt anslutit sig till de utarbetade förslagen. På några punkter har dock, såsom framgår av motiven, anslutningen från de sakkunnigas sida icke varit enhällig.

Från justitiedepartementet har till utredningen överlämnats en framställning från Sveriges automobilhandlareförbund om ändring i lagen den 30 juni 1916 angående ansvarighet för skada i följd av automobiltrafik. Utredningen har för avsikt att behandla denna fråga i en särskild promemoria.

Stockholm den 14 oktober 1950.

RUDOLF EKLUND

FOLKE SCHMIDT

| *Torkel Nordström.*

LAGFÖRSLAG

Förslag

till

Lag

angående ändring i lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp.

Härigenom förordnas, att 1—6 och 7—17 §§ lagen den 11 juni 1915 om avbetalningsköp¹ skola erhålla ändrad lydelse på sätt i det följande angives samt att i lagen skola införas två nya paragrafer, betecknade 18 och 19 §§, av nedan angiven lydelse.

Gällande lydelse av de paragrafer, i vilka ändring föreslås.

(Föreslagen lydelse.)

1 §.

1 §.

Med avbetalningsköp — — — — — blivit erlagd.

Har avtalet — — — — — ägare därav.

Lagen äger icke tillämpning, när sammanlagda beloppet av de poster, som köparen enligt avtalet har att erlægga (avbetalningspriset), överstiger tre tusen kronor.

Sammanlagda beloppet av de poster, som köparen enligt avtalet har att erlægga, benämnes i denna lag avbetalningspriset.

2 §.

2 §.

Underlåter köparen att fullgöra sin betalningsskyldighet, äge säljaren icke på grund därav rätt att taga godset åter, utkräva post, som eljest ej vore förfallen, eller göra annan i avtalet stadgad särskild påföljd gällande, med mindre någon post utestår ogulden minst fjorton dagar utöver förfalldagen och denna post antingen uppgår till minst en tiondel

Underlåter köparen att fullgöra sin betalningsskyldighet, äge säljaren icke på grund därav rätt att taga godset åter, utkräva post, som eljest ej vore förfallen, eller göra annan i avtalet stadgad särskild påföljd gällande, med mindre köparens underlåtenhet avser belopp, som utestår oguldet minst fjorton dagar utöver förfalldagen, och detta belopp upp-

¹ Senaste lydelse av 17 § se SFS 1946: 841.

(Gällande lydelse.)

av avbetalningspriset eller *tillsammans med annan ogulden förut förfallen post utgör* minst en tjugondel därav.

Där köparen i annat avseende än i första stycket sägs åsidosätter vad honom åligger, må särskild påföljd, som för sådan händelse kan vara avtalad, icke vinna tillämpning, för så vitt sådant med hänsyn till de föreliggande omständigheterna skulle vara uppenbart obilligt.

3 §.

Vill säljaren taga godset åter, skall vid uppgörelse mellan honom och köparen värdet av godset, då det återtages, räknas köparen till godo.

4 §.

Säljaren äge, där godset återtages, räkna sig till godo, *förutom* oguldna

(Föreslagen lydelse.)

går till minst en tiondel av avbetalningspriset eller *består av flera poster, som sammanlagt uppgå till* minst en tjugondel därav, *eller ock utgör återstoden av säljarens fordran.*

Beror dröjsmålet på att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, må säljaren ej heller efter den angivna fristens utgång göra gällande sådan påföljd, om köparen erlägger det belopp, som ej guldits i rätt tid, jämte ränta samt ersätter kostnader, som säljaren måst vidkännas i anledning av dröjsmålet. Har säljaren vid domstol väckt talan med yrkande om påföljdens tillämpning, äge köparen icke till sitt frédande åberopa betalning, som skett efter det målet företagits till huvudförhandling.

3 §.

Vill säljaren taga godset åter, skall vid uppgörelse mellan honom och köparen värdet av godset, då det återtages, räknas köparen till godo. *Godsets värde beräknas efter vad säljaren kan antagas utvinna genom att på lämpligt sätt sörja för dess försäljning. Vid beräkningen skall sålunda hänsyn tagas till omständigheter, som äro ägnade att höja värdet i säljarens hand, såsom att han i egen rörelse kan ånyo försälja godset och dessförinnan bota möjligen förefintlig skada därå.*

4 §.

Säljaren äge, där godset återtages, räkna sig till godo:

(Gällande lydelse.)

poster, för vilka *betingad* förfallodag är inne vid tiden för godsets återtagande, *nio tiondelar av övriga då oguldna poster; har säljaren vid domstol yrkat godsets återbekommande, skall i stället tagas hänsyn till tiden för stämningens delgivning. Ränta skall ock tillgodoräknas säljaren, där sådan blivit utfäst eller enligt lag skall utgå.*

Förmår köparen eller säljaren visa, att det pris, som godset skulle hava betingat, om det sålts mot kontant betalning (kontantpriset), med mer eller mindre än en tiondel understiger avbetalningspriset, skall sammanlagda beloppet av de icke förfallna posterna i stället för att minskas till nio tiondelar beräknas till den kvotdel, som kontantpriset utgör i förhållande till avbetalningspriset.

Kostnad, som säljaren måste vidkännas för godsets återtagande, skall ock räknas honom till godo.

5 §.

Finnes godsets värde överstiga det belopp, som enligt 4 § eller, där fråga är om handräckning, enligt 12 § räknats säljaren till godo, äge denne icke återbekomma godset, med mindre överskottet gäldas till köparen eller nedsättning sker, efter ty i 13 § andra stycket stadgas.

Är godset — — — — — överskjutande beloppet.

6 §.

Där säljaren yrkat att återbekomma godset, äge köparen, i stället för

(Föreslagen lydelse.)

1) *oguldna poster, för vilka i avtalet bestämd förfallodag är inne vid tiden för godsets återtagande;*

2) *så stor kvotdel av övriga oguldna poster, som det pris, vilket godset skulle hava betingat, om det köpts mot kontant betalning, (kontantpriset) utgör i förhållande till avbetalningspriset;*

3) *ränta och försäkringspremie, som säljaren har att fordra och som icke inräknats i avbetalningspriset;*

4) *kostnad, som säljaren måste vidkännas för godsets återtagande; samt*

5) *i fall, då köparens rätt till godset är beroende av att han ersätter säljaren för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset, fordran å sådan ersättning.*

Har säljaren i avtalet uppgivit det pris, till vilket han varit villig att sälja godset mot kontant betalning, lägges denna uppgift till grund för beräkningen enligt första stycket 2), där det ej kan antagas, att godset kunde hava köpts till lägre pris.

5 §.

Finnes godsets värde överstiga det belopp, som enligt 4 § räknats säljaren till godo, äge denne icke återbekomma godset, med mindre han gäldar överskottet till köparen eller i fall, då godsets värdering verkställt av utmättningsman, hos denne nedsätter nämnda belopp.

— — — — — överskjutande beloppet.

6 §.

Där säljaren yrkat att återbekomma godset, äge köparen, i stället för

(Gällande lydelse.)

att fullgöra sin betalningsskyldighet enligt avtalet, på en gång betala vad säljaren enligt 4 § har att fordra. Gör köparen det *eller gäldar han, där fråga är om handräckning, det belopp, som därvid räknats säljaren till godo*, må ej godset återtagas.

Har säljaren — — — — — att fordra.

8 §.

Har säljaren förbehållit sig, att köparens rätt till gods, som blivit genom ett avbetalningsköp försått, skall vara beroende därav att han rätteligen fullgör vad honom enligt annat sådant avtal åligger, skall, där köparen det yrkar, vid tillämpning av de i 2 § första stycket givna bestämmelser så anses som om allt godset blivit genom samma avbetalningsköp försått.

(Jämför 2 § andra stycket.)

(Föreslagen lydelse.)

att fullgöra sin betalningsskyldighet enligt avtalet, på en gång betala vad säljaren enligt 4 § har att fordra. Gör köparen det, må ej godset återtagas.

Vill köparen i annat fall än i första stycket avses fullgöra sin betalningsskyldighet i förtid, äge han rätt därtill. Säljarens fordran skall därvid beräknas enligt de i 4 § angivna grunder, dock skall, om betalning sker å annan tid än någon i avtalet bestämd förfallodag, den post, som närmast förfaller till betalning, i sin helhet räknas säljaren till godo.

8 §.

Förbehåll att köparens rätt till godset skall vara beroende av att köparen fullgör annan förpliktelse än sådan, som åligger honom enligt avbetalningsköpet, vare utan verkan, såframt förbehållet ej avser ersättning för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset.

Vad i första stycket sägs gälla ock förbehåll, att av köparen inbetalt belopp först skall avräknas å fordran, som tillkommer säljaren av annan grund än avbetalningsköpet.

Skulle tillämpning av annat villkor vid avbetalningsköp uppenbarligen vara stridande mot gott affärskick eller eljest otillbörlig, må villkoret jämkas eller lämnas utan avseende.

(Gällande lydelse.)

9 §.

Innehåller avtalet bestämmelse, enligt vilken köparens underlåtenhet att fullgöra vad honom åligger skall medföra, att han icke äger åtnjuta betingad förfallotid, och utkräver säljaren med åberopande av sådan bestämmelse hela den överenskomna betalningen eller större del därav än som fränsett bestämmelsen skulle vara till betalning förfallen, skola i fråga om beräkningen av säljarens fordran de i 4 § första och andra styckena givna regler äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Har om avbetalningsköp upprättats skriftlig handling, äge säljaren hos utmätningsmannen i den ort, där godset finnes, söka handräckning för godsets återtagande. Sådan ansökan skall göras skriftligen och innehålla uppgift å oguldna poster med deras förfallotider samt vara åtföljd av köpehandlingen i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

(Föreslagen lydelse.)

9 §.

Innehåller avtalet bestämmelse, enligt vilken köparens underlåtenhet att fullgöra vad honom åligger skall medföra, att han icke äger åtnjuta betingad förfallotid, och utkräver säljaren med åberopande av sådan bestämmelse hela den överenskomna betalningen eller större del därav än som fränsett bestämmelsen skulle vara till betalning förfallen, skola i fråga om beräkningen av säljarens fordran de i 4 § givna regler äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Säljaren äge hos utmätningsmannen i den ort, där godset finnes, söka handräckning för godsets återtagande, där om avbetalningsköpet upprättats en av köparen underskriven handling, som

1) *innehåller förbehåll om säljarens äganderätt eller om rätt för säljaren att återtaga godset;*

2) *upptager det pris, till vilket säljaren är villig att sälja godset mot kontant betalning; samt*

3) *angiver vad köparen har att erlægga och när de särskilda beloppen förfalla till betalning.*

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen samt innehålla uppgift å den del av avbetalningspriset, som utestår ogulden, och där säljaren gör anspråk på ränta, försäkringspremie eller ersättning, som i 4 § första stycket 5) avses, vad han i sådant avseende fordrar. Ansökan skall vara åtföljd av köpe-

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

handlingen i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

Kostnaden för — — — — — av sökanden.

Angående rätt — — — — — motsvarande tillämpning.

11 §.

Handräckning må *ej* beviljas, med mindre utmätningssmannen finner uppenbart, att med betalningen föreligger sådant dröjsmål, som i 2 § sägs.

11 §.

Handräckning må beviljas *endast* där utmätningssmannen finner uppenbart, att sådant dröjsmål föreligger med betalningen, som i 2 § första stycket sägs, eller att köparen eljest åsidosatt förpliktelse, vars uppfyllande är av väsentlig betydelse för säljaren.

Gång- och sängkläder, som äro oundgängligen behövliga för köparen, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, må icke i något fall återtagas.

Visar köparen — — — — — heller beviljas.

12 §.

Då fråga är om handräckning, som i denna lag avses, skall vad i 4 § andra stycket är stadgat om beräkning av säljarens fordran icke äga tillämpning. Ej heller skall i ty fall ränta räknas säljaren till godo.

12 §.

Finnes, då handräckning sökts på grund av dröjsmål med betalningen, att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, som kunna antagas vara av tillfällig natur, äge utmätningssmannen, såframt icke säljarens rätt till godset äventyras eller hans rätt eljest otillbörligt åsidosättes, medgiva anstånd med verkställigheten intill tre månader från dagen för ansökningsom handräckning. Där synnerliga skäl därtill äro, må anstånd ånyo medgivas intill tre månader. Utmätningssmannen må föreskriva villkor för anståndet och, om anledning därtill förekommer, förklara att anståndet skall upphöra att gälla.

(Gällande lydelse.)

13 §.

Gods, för — — — — — vid värderingen.

Finnes godsets värde överstiga det belopp, som räknats säljaren till godo, äge denne icke återbekomma godset, med mindre han hos utmätningssmannen nedsätter det överskjutande beloppet.

14 §.

Beslut i — — — — — klagan föras.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd, som vid handräckningen vidtagits, eller vill någon av dem påkalla sådan uppgörelse, som skolat äga rum, om godset återtagits annorledes än genom handräckning, vare honom ej förment att efter stämning å den andre utföra sin talan vid domstol. Visar ej säljaren, att han instämt sådan talan inom *trettio dagar* efter det handräckning gavs eller, där förrättningen inom den tid överklagats, inom lika tid efter det överexekutors beslut meddelades, äge köparen hos utmätningssmannen lyfta det belopp, som, efter ty i 13 § andra stycket sägs, må hava blivit hos denne nedsatt.

15 §.

Vid förrättning för verkställighet av dom, varigenom köparen förpliktats utgiva gods, som blivit försålt genom avbetalningsköp, skall, där ej

(Föreslagen lydelse.)

13 §.

(Jämför 5 § första stycket.)

14 §.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd, som vid handräckningen vidtagits, vare honom ej förment att efter stämning å den andre utföra sin talan vid domstol. Visar ej säljaren, att han instämt sådan talan inom *en månad* efter det handräckning gavs eller, där förrättningen inom den tid överklagats inom lika tid efter det överexekutors beslut meddelades, äge köparen hos utmätningssmannen lyfta det belopp, som enligt 5 § första stycket må hava blivit hos denne nedsatt.

15 §.

Bestämmelserna i 11 § andra stycket och 12 § skola äga motsvarande tillämpning beträffande förrättning för verkställighet av dom, varigenom köparen förpliktats utgiva gods, som blivit försålt genom avbetalningsköp.

Vid förrättning, som i första stycket avses, skall, där ej i domen anorlunda förordnats, i fråga om värdering av godset gälla vad i 13 § är

(Gällande lydelse.)

i domen annorlunda förordnats, i fråga om värdering av godset gälla vad i 13 § första stycket är stadgat.

Är någon missnöjd med det värde, som satts å godset, stånde honom fritt att instämna sin talan till domstol.

16 §.

Jämte de stadganden, som i 10—15 §§ finnas meddelade, skola i fråga om förrättning, som där avses, utsokningslagens föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

17 §.

Har köparen, i avtalet eller sedermera, för den händelse han framdeles skulle komma att åsidosätta sina förpliktelser, avstått från någon rätt eller förmån, som honom enligt här ovan givna stadganden tillkommer, skola dessa ändock lända till efterrättelse.

Avtal om — — — — — utan verkan.

(Föreslagen lydelse.)

stadgat. *Beträffande talan mot utmätningsmannens värdering skola bestämmelserna i 14 § andra stycket äga motsvarande tillämpning.*

16 §.

Jämte de stadganden, som i 10—15 §§ finnas meddelade, skola i fråga om förrättning, som där avses, utsokningslagens föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse. *Har säljaren medgivit uppskov med sökt förrättning och har på grund därav verkställighet ej skett, då tre månader förflutit från dagen för ansökningen, vare ansökningen förfallen.*

För fordran på grund av avbetalningsköp må det gods köpet avser icke tagas i mät. För belopp, som täckes av godsets värde, beräknat på sätt i 3 § sägs, må ej heller annan egendom utmätas, såframt utmätningen skulle lända till avsevärt men för köparen.

17 §.

Har köparen på förhand avstått från någon rätt eller förmån, som honom enligt här ovan givna stadganden tillkommer, skola dessa ändock lända till efterrättelse.

18 §.

Vill säljaren bevara sin rätt att taga godset åter från köparen, skall

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

han inom tre år från den i avtalet bestämda förfallotiden för sista posten väcka talan om att få godset tillbaka. Avtal om längre tid vare utan verkan.

19 §.

Finnes någon som yrkesmässigt säljer gods på avbetalning bedriva verksamheten i strid mot vad gott affärsskick emot köpare skäligen kräver, äge domstol på talan av allmän åklagare vid vite förbjuda säljaren att under viss tid, högst fem år, sälja gods på avbetalning.

Utdömt vite tillfaller kronan.

Denna lag träder i kraft den . . . .
 . . . . . Å avbetalningsköp, som slutits före nämnda dag, skall dock, i den mån ej annat följer av vad här nedan sägs, nya lagen icke äga tillämpning.

Vad 8 § tredje stycket nya lagen innehåller om jämkning eller åsidosättande av villkor vid avbetalningsköp skall lända till efterrättelse jämväl i fråga om köp, som ingåtts före lagens ikraftträdande, där sådant villkor göres gällande först efter ikraftträdandet.

Bestämmelserna i 12 § ävensom 15 § första stycket nya lagen i vad det innehåller hänvisning till nämnda lagrum skola, i fråga om förrättning som sökes efter nya lagens ikraftträdande, äga tillämpning, där avbetalningspriset icke överstiger tre tusen kronor.

Stadgandet i 16 § första stycket nya lagen skall gälla, där av säljaren medgivet uppskov med sökt förrätt-

(Gällande lydelse.)

(Föreslagen lydelse.)

ning består vid tiden för lagens ikraftträdande; dock skall i stadgandet angiven tid av tre månader räknas från dagen för ikraftträdandet.

I 18 § nya lagen givna bestämmelser skola äga tillämpning jämväl å avbetalningsköp, som slutits före lagens ikraftträdande; dock att angiven tid för talans väckande, i fall där den i avtalet bestämda förfallotiden för sista posten inträtt före dagen för ikraftträdandet, skall räknas från sagda dag.

Förslag

till

Lag

angående ändrad lydelse av 62 § utsökningslagen.

Härigenom förordnas, att 62 § utsökningslagen¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

62 §.

Av gäldenärs — — — med lösören.

Häftar på — — — övriga tillgångar.

Hurusom med — — — nämnda lag.

Vid utmätning för fordran på grund av avbetalningsköp skola föreskrifterna i 16 § andra stycket lagen om avbetalningsköp iakttagas.

Denna lag träder i kraft den .....

¹ Senaste lydelse se SFS 1928:164.

MOTIV

Inledning.

Historik. Gällande bestämmelser om avbetalningsköp återfinnas i *lagen den 11 juni 1915 (nr 219) om avbetalningsköp*. Lagen bygger på ett av den s. k. obligationsrättskommittén år 1914 avgivet betänkande med förslag till bland annat lag om avbetalningsköp.¹ Detta förslag tillkom under samarbete med danska och norska kommittéer. I Norge utfärdades lov om kjøp på avbetaling den 21 juli 1916, vilken lag på några punkter ändrats den 29 maj 1928. Den danska Lov om Køb paa Afbetaling är av den 8 maj 1917. Bortsett från vissa processuella bestämmelser innehålla de tre lagarna i det stora hela överensstämmande regler. I Finland tillkom den 30 november 1933 en lag om avbetalningsköp, vilken i det väsentliga ansluter sig till de övriga lagarna.

Frågan om revision av 1915 års lagstiftning rörande avbetalningsköp har vid flera tillfällen varit föremål för uppmärksamhet. Sålunda anhöll 1927 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 183) om utredning rörande avbetalningssystemets omfattning och verkningssätt. I skrivelsen uttalades, att avbetalningssystemet enligt riksdagens mening utvecklats på ett sådant sätt, att det kunde befaras medföra allvarliga vådor av den art, att åtgärder i reglerande syfte från det allmännas sida kunde befinnas av behovet påkallade. Riksdagen antydde åtskilliga utvägar, varigenom man kunde tänkas råda bot på missförhållandena. Bland annat framhölls, att en reglering av agentverksamheten säkerligen skulle medföra ett bättre tillstånd över huvud taget inom avbetalningshandeln, då det syntes sannolikt, att flertalet av de med systemet förenade olägenheterna i viss mån bottnade däri, att såsom agenter understundom användes mindre lämpliga och föga ansvarskännande personer. Införandet av en bestämmelse, att varor under ett visst värde ej finge säljas på avbetaling utan tillstånd av offentlig myndighet kunde måhända verka i samma riktning. Vidare pekade riksdagen på möjligheten att såsom ett medel att inskränka avbetalningsköp av lyxartiklar begränsa den tid, på vilken ett avbetalningsköp finge avslutas.

Den av riksdagen begärda utredningen påbörjades inom handelsdepartementet och fortsattes av *kommerskollegium*, som i *skrivelse* till Kungl.

¹ Detta betänkande citeras i det följande 1914 års motiv.

Maj:t den 21 februari 1933 framlade förslag till vissa ändringar i lagen om avbetalningsköp.¹ Kollegiet ställde sig avvisande till tanken att genom statlig reglering av agentverksamheten komma till rätta med missförhållandena. Enligt kollegiets mening borde ej heller komma i fråga att göra rätten att driva försäljning på avbetalning beroende av offentlig myndighets prövning eller att begränsa den tidrymd, inom vilken avbetalningsköpare hade att fullgöra sin betalningsskyldighet. Kollegiet föreslog i stället, att rättsverkan skulle fränkännas äganderättsförbehåll, då köpet avsåge kläder, skodon eller vissa lyxföremål eller avbetalningspriset icke överstege 500 kronor. Vidare föreslogs en höjning av värdegränsen för lagens tillämpningsområde från 3 000 till 5 000 kronor.

I *proposition* (nr 98) till 1934 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till ändrade bestämmelser om åtal för förskingring av avbetalningsgods. Förslaget innebar, att förskingring av avbetalningsgods icke längre skulle falla under allmänt åtal utan hänföras till målsägandebrott. Föredragande departementschefen uttalade, att den föreslagna ändringen beträffande åtalsrätten otvivelaktigt skulle komma att tvinga säljarna till en viss försiktighet, då det gällde att anskaffa köpare, och därmed rikta sin udd mot ett av grundfelen i avbetalningssystemet såsom det utvecklats i vårt land. På anförda skäl avvisades den av kommerskollegium ifrågasatta utvägen. Frågorna om reglering av agentverksamheten och införande av tillståndstvång för avbetalningshandel upptogos icke till behandling, enär verkningarna av den föreslagna ändringen av åtalsrätten ansågos böra avvaktas, innan andra och mera vittgående åtgärder vidtoges.

Riksdagen biföll Kungl. Maj:ts förslag till ändrade bestämmelser om åtal för förskingring av avbetalningsgods. Sedermera har genom 1942 års lagstiftning om förmögenhetsbrott vad som tidigare betecknades såsom förskingring av avbetalningsgods inordnats under begreppet olovligt förfogande, varom stadgas i 22 kap. 4 § strafflagen. Sådant brott må jämlikt 22 kap. 10 § icke åtalas av allmän åklagare, med mindre statsåklagaren finner åtal vara ur allmän synpunkt påkallat.

I samband med att 1934 års riksdag biföll förslaget om ändrade åtalsregler anhöll riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 195) om förnyad utredning rörande verkningarna av avbetalningshandeln. I första lagutskottets vid riksdagens skrivelse fogade utlåtande (nr 49) uttalades bland annat, att det icke syntes uteslutet, att ett ingripande mot agenter skulle kunna ske, på sätt ifrågasatts i skrivelsen från 1927 års riksdag. Tanken att inskränka eller upphäva befogenheten för säljaren att utan föregående dom erhålla handräckning för godsets återfående borde jämväl övervägas. Skulle det vid utredningen befinnas antagligt, att nämnda eller på andra särskilda detaljer inriktade restriktioner icke ledde till en verklig reforme-

¹ Skrivelsen är i huvudsakliga delar intagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 98/1934.

ring av avbetalningshandeln, torde själva grunderna för lagstiftningen böra upptagas till prövning i förhållande till det behöriga kreditbehov denna affärsform från början varit avsedd att tillgodose.

Med anledning av 1934 års riksdagsskrivelse ha inom justitiedepartementet verkställts vissa förarbeten för en revision av lagstiftningen om avbetalningsköp. Sålunda framlade nuvarande professorn *Folke Schmidt* i ett den 31 mars 1938 dagtecknat betänkande (SOU 1938: 11) vissa riktlinjer för en lagstiftning om ägareförbehåll och avbetalningsköp. Över detta betänkande ha efter remiss yttranden avgivits av kommerskollegium samt ett flertal organisationer och företag. Vidare har kommerserådet *Siegfried Matz* utfört en förberedande utredning, vars resultat redovisats i ett den 28 december 1946 avlämnat betänkande.¹

Några frågor rörande avbetalningsköp ha dessutom berörts i en inom justitiedepartementet år 1944 upprättad promemoria angående vissa ändrade bestämmelser om hyra, avbetalningsköp och utmätning m. m.²

Direktiven för utredningen. I samband med sin hemställan om tillsättande av förevarande utredning anförde chefen för justitiedepartementet till statsrådsprotokollet för den 31 januari 1947 bland annat följande.

Det har länge stått klart, att lagstiftningen om avbetalningsköp bör omarbetas. Formerna för avbetalningshandeln ha växlat, sedan lagen tillkom, och med ändrade tidsförhållanden ha spörsmål, som tidigare icke varit så framträdande, blivit aktuella. Avbetalningshandelns reglering är av stor betydelse ej endast ur ekonomisk synpunkt. Med den omfattande utbredning som avbetalningsaffärerna vunnit har även frågan om avbetalningshandelns sociala verkningar blivit av stor vikt.

De verkställda förberedande undersökningarna ha riktat uppmärksamheten på åtskilliga problem som möta vid en revision av lagstiftningen om avbetalningsköp, varjämte ett omfattande material samlats som är ägnat att belysa de olika frågorna och underlätta deras lösning. Det främsta syftet med utredningen bör vara att skapa sådana rättsregler som lämna köparen erforderligt skydd mot obilliga kontraktsvillkor och även i övrigt motverka de ekonomiska och sociala olägenheter som visat sig vara förbundna med avbetalningssystemet. För att nå detta syfte torde det bli erforderligt att samordna olika medel. Det bör ankomma på utredningen att pröva både de utvägar som tidigare anvisats och andra som kunna visa sig framkomliga.

Förutom den nu angivna huvuduppgiften för utredningen bör det undersökas, i vad mån ändringar eller tillägg eljest böra vidtagas i de nu gällande rättsreglerna för avbetalningshandeln. I samband med frågan om äganderättsförbehåll vid avbetalningsköp kan det visa sig lämpligt att överväga vilken verkan som bör tillerkännas dylika förbehåll i allmänhet.

Vid utredningsarbetet bör även beaktas ett av kommissionen för ekonomisk efterkrigsplanering i dess betänkande den 2 mars 1945 (SOU 1945: 11) framfört förslag om vissa åtgärder för åstadkommande av konjunkturbetingade variationer

¹ En redogörelse för huvudinnehållet i betänkandet — vilket icke föreligger i tryck — återfinnes i Svensk Juristtidning 1948 s. 382—385, varjämte ett sammandrag av den i samband med utredningen verkställda statistiska undersökningen finnes intaget i Kommersiella Meddelanden 1947 s. 126—130.

² Se Kungl. Maj:ts proposition nr 236/1945 s. 72—73.

i avbetalningshandelns omfattning. Det är otvivelaktigt angeläget, att avbetalningshandeln i varje fall icke medverkar till att skärpa konjunkturvåxlingarna och att avbetalningskrediterna i stället i möjligaste mån utvidgas under lågkonjunkturer och minskas under inflationsartade högkonjunkturer. Även om det skulle visa sig, att sådana behov lämpligen kunna tillgodoses på andra vägar än genom lagstiftning, kan det dock befinnas önskvärt att överväga möjligheten att tillgodose dessa behov vid utformandet av nya lagbestämmelser.

Den nuvarande lagen om avbetalningsköp har tillkommit efter nordiskt samarbete, och det bör eftersträvas, att även en ny lagstiftning i detta ämne blir i möjligaste mån gemensam för de nordiska länderna.

Nordiskt samarbete. Det förslag utredningen framlägger bygger i det väsentliga på resultat, som uppnåtts vid överläggningar med delegerade från Danmark, Finland och Norge, i vilka länder även utarbetats förslag till ny lagstiftning rörande avbetalningsköp. De fyra förslagen stämma nära överens såvitt angår de civilrättsliga bestämmelserna. Det har visat sig möjligt att på vissa punkter, där de gällande nordiska lagarna skilja sig från varandra, nå större enhetlighet. Även i redaktionellt hänseende har största möjliga likformighet eftersträfvats. De exekutionsrättsliga bestämmelserna förete i större grad olikheter, vilket främst beror på att det vid utformandet av dessa bestämmelser varit nödvändigt att taga hänsyn till skiljaktigheter rörande det exekutiva förfarandet i allmänhet.

Allmän motivering.

Obligationsrättskommittén, som utarbetade det lagförslag vilket legat till grund för 1915 års lag om avbetalningsköp, ansåg lagstiftningen på avbetalningsköpets område ha till uppgift att i största möjliga mån söka inskränka med avbetalningsköp förenade missförhållanden utan att lägga hinder i vägen för den reella avbetalningshandeln. 1915 års lag medförde otvivelaktigt en betydande förbättring av köparnas ställning. Under de år som gått sedan lagen tillkom har emellertid i olika sammanhang gjorts gällande, att lagen icke lämnar tillräckligt skydd mot missförhållanden inom avbetalningshandeln. Även om kritiken mot avbetalningshandeln stundom varit överdriven och delvis hänfört sig till missförhållanden, som icke längre existera eller i allt fall ha betydligt mindre utbredning än tidigare, är 1915 års lag uppenbarligen i behov av en allmän översyn. I överensstämmelse med direktiven har utredningen sett som sin främsta uppgift att finna sådana rättsregler, som lämna köparen erforderligt skydd mot obilliga kontraktsvillkor och även i övrigt motverka de ekonomiska och sociala olägenheter som visat sig vara förbundna med avbetalningssystemet.

Under de senaste årtiondena ha vid flera tillfällen företagits statistiska undersökningar rörande avbetalningshandeln. Resultat av sådana undersökningar redovisas i SOU 1938: 11 s. 20—21, Matz' betänkande I s. 5—71 och SOU 1949: 38 s. 54—62. Undersökningarna ha alla byggt på ett ganska litet material. Det är därför ovisst, i vad mån resultaten återspegla förhållandena inom avbetalningshandeln i dess helhet. Med denna reservation återges här några från dessa undersökningar hämtade uppgifter.

År 1948 utgjorde avbetalningsförsäljningens andel av de undersökta företagens hela detaljförsäljning 65 procent för hushållsapparater, 37 procent för radioapparater, 35 procent för lantbruksmaskiner, 29 procent för musikinstrument, 25 procent för bilar, 24 procent för cyklar och 19 procent för möbler.¹ Beträffande nästan alla branscher äro dessa siffror betydligt lägre än motsvarande siffror för år 1932. Härav kan emellertid icke dragas den slutsatsen, att avbetalningshandelns volym nedgått, enär totalomsättningen inom detaljhandeln nu är väsentligt större än i början av 1930-talet. Matz undersökte bland annat, hur avbetalningsköpen faktiskt avvecklades. Under-

¹ Vid bedömning av dessa siffror måste beaktas, att varutillgången under åren närmast efter andra världskriget varit mycket växlande. Avbetalningshandeln med bilar var sannolikt särskilt låg år 1948 beroende på importrestriktionerna.

sökningen, som omfattade mer än 300 000 avbetalningsköp, avsåg åren 1938 och 1944. Antalet fall, där köparen antingen frivilligt återlämnat godset eller genom exekutiv åtgärd från säljarens sida gått miste om detsamma, uppgick till cirka 8 procent av hela antalet avvecklade köp. Fallen av frivilligt återlämnande utgjorde 5 à 6 procent, handräckningsfallen 1,5 à 2 procent och utmätningsfallen 0,1 procent av samtliga avvecklade kontrakt. Enligt en senare undersökning avseende år 1948 var antalet icke fullföljda avbetalningsköp i procent av hela antalet sådana köp inom de företag, som omfattades av undersökningen, för böcker 6,2, cyklar 4,9, ur 4,8, möbler 4,0, radioapparater 3,9, musikinstrument 3,6, hushållsapparater 2,6, bilar 1,6, kontorsmaskiner 1,8, kläder 0,8 och lantbruksmaskiner 0,2. Det kan även nämnas, att vid en av Svenska Gallupinstitutet år 1945 företagen undersökning 15 procent av de tillfrågade personerna uppgåvo, att de hade avbetalningskontrakt löpande vid tiden för undersökningen.

Utredningen har till en början övervägt de utvägar att uppnå en bättre ordning inom avbetalningshandeln, som tidigare anvisats under behandlingen av hithörande problem.

Vissa reformförslag åsyfta en näringsrättslig reglering av avbetalningshandeln. Sålunda pekade 1927 års riksdag på möjligheten att, i likhet med vad som skett i Norge, göra rätten att på avbetalning sälja varor under ett visst värde beroende av offentlig myndighets tillstånd. Denna väg avvisades som nämnts av kommerskollegium i dess år 1933 avgivna utlåtande. Även om det ligger nära till hands att angripa problemet från denna sida, eftersom åtskilliga missförhållanden inom avbetalningshandeln sammanhänga med de försäljningsmetoder den individuella säljaren använder, anser sig utredningen dock i likhet med kommerskollegium icke kunna förordna införandet av ett koncessionssystem. Antalet avbetalningssäljare i vårt land torde kunna räknas i tiotusental. Ett koncessionssystem skulle därför medföra en avsevärd arbetsbörda för de myndigheter, som skulle handha dessa ärenden. Det skulle säkerligen vara svårt att effektivt övervaka efterlevnaden av en dylik lagstiftning. Då myndighets prövning endast i undantagsfall kunde tänkas resultera i att tillstånd vägrades, skulle systemet därjämte innebära en onödig belastning för de enskilda näringsidkarna. Ett tillståndstvångs främsta betydelse ligger däri, att det allmänna får möjlighet att hindra fortsättandet av en på olämpligt sätt bedriven rörelse genom att indraga beviljat tillstånd. Samma resultat synes i huvudsak kunna uppnås på ett enklare sätt genom att öppna möjlighet att förbjuda den avbetalningssäljare, som missbrukar sin ställning, att fortsätta avbetalningsrörelsen. Ett stadgande av denna art har upptagits i 19 § av utredningens förslag. Bestämmelser av samma innebörd ha influtit i de danska och finska förslagen. Det norska förslaget bibehåller koncessionssystemet med den utvidgningen, att koncession skall krävas även vid större köp.

Under den tidigare diskussionen ha de missförhållanden som framträtt i samband med agentverksamheten starkt betonats. Därvid har hävdats, att av säljare anlidade agenter ej sällan lyckades förmå godtrogna personer att genom avbetalningsköp åtaga sig förpliktelser, som väsentligt överstege deras ekonomiska förmåga, eller köpa föremål, för vilka de hade ringa eller ingen användning. Det förelåge större risker för dylika avtal vid agenthandel, där köparna uppsöktes i hemmet eller på arbetsplatsen, än vid butikshandel, där köparna i allmänhet på förhand gjort klart för sig vad de önskade förvärva. Stundom har gjorts gällande, att en sanering av agentverksamheten vore den mest angelägna reformen inom avbetalningshandeln. Även om på senare år användningen av agenter torde ha minskat och agentkårens sammansättning förbättrats, förekomma alltjämt klagomål över att en del agenter använda olämpliga försäljningsmetoder. I syfte att råda bot på missförhållandena har ifrågasatts, att inom avbetalningshandeln icke skulle få användas andra agenter än sådana, som vore godkända av offentlig myndighet. Utredningen har likväl icke funnit sig kunna biträda en sådan ordning, mot vilken samma invändningar i stort sett kunna anföras som mot införande av koncessionstvång för rätt att driva avbetalningsförsäljning.

I det av Matz avgivna betänkandet förordades en annan metod att skydda allmänheten mot alltför påträngande agenter. Hans förslag innebar, att avbetalningsköp, som ingåtts under medverkan av agent, skulle kunna hävas av köparen inom viss tid från det denne mottagit säljarens bekräftelse av avtalet. Utredningen har emellertid ej kunnat ansluta sig till denna tanke. Under de gemensamma nordiska överläggningarna har rått enighet om, att det för att komma till rätta med missförhållandena i samband med agentverksamheten icke vore en lämplig utväg att medge köpare rätt att godtyckligt rygga alla genom agent förmedlade avbetalningsköp. Det har framhållits, att konsekvenserna av en sådan regel skulle kunna bli betänkliga, i det att den uppfattningen kunde vinna insteg, att ingångna avtal icke behövde hållas. Det i svensk, dansk och finsk text föreslagna stadgandet, enligt vilket fortsättandet av en på olämpligt sätt bedriven avbetalningsrörelse skall kunna förbjudas, är ägnat att förebygga användningen av olämpliga agenter. I Norge kan ett ingripande ske med tillämpning av koncessionsbestämmelserna.

Några av de äldre reformförslagen ha tagit sikte på att söka hindra avbetalningshandel med vissa varuslag. I detta syfte har föreslagits att rättsverkan — antingen helt och hållet eller åtminstone i straffrättsligt hänseende och i förhållande till tredje man — skulle fränkännas äganderättsförbehåll beträffande vissa angivna slag av varor. En lagstiftning efter dessa linjer skulle innebära, att man i större eller mindre utsträckning jämställde avbetalningssäljare med creditsäljare i allmänhet. Olika synpunkter ha legat bakom dessa yrkanden.

Det av kommerskollegium år 1933 framlagda förslaget att äganderättsförbehåll icke skulle få göras gällande, där godset utgjordes av smycken, fickur, armbandsur, beklädnadspersedlar och skodon, hade i första hand till syfte att minska den av avbetalningshandeln orsakade brottsligheten. Till följd av de ändringar på straffrättens område, som sedermera genomförts, är emellertid frågan om reformer med detta syfte icke längre lika trängande.

Urvalet av de varuslag, som omfattades av kommerskollegiets förslag, torde i viss mån ha skett med utgångspunkt från att lyxartiklar och konsumtionsvaror icke borde säljas på avbetalning. I den allmänna diskussionen har man också ofta vänt sig mot avbetalningshandel med varor av detta slag.

Det åsyftade målet, att lyxartiklar icke köpas på kredit, kan icke nås genom lagstiftning efter nyss antydda linjer. Redan gränsdragningen skulle möta stora svårigheter. Det som är lyx för den ene kan vara nyttigt eller till och med nödvändigt för den andre. Det är icke många varuslag, vilka i alla lägen kunna betraktas som lyxföremål. Om man från avbetalningsförsäljning skulle utesluta endast varuslag, som alltid kunde sägas vara av lyxkaraktär, skulle undantaget därför icke få någon större praktisk betydelse. Att draga gränsen med hänsyn till varans slag skulle för övrigt icke vara ändamålsenligt, enär lyxkaraktären ofta kan bero på utförandet av det individuella föremålet. Härtill kommer, att den allmänna uppfattningen om vad som är lyx ändras från tid till annan, vilket sammanhänger med den fortgående höjningen av levnadsstandarden och ändringar i produktionsprocessen. Radioapparater, som i början av 1920-talet ganska allmänt torde ha betraktats som lyx, ha nu, ej minst på grund av möjligheten att köpa sådana apparater på avbetalning, blivit snart sagt var mans egendom.

När det ifrågasatts att förbjuda avbetalningsförsäljning av konsumtionsvaror, torde i allmänhet ha avsetts sådana varor, som vid användning hastigt sjunka i värde, främst gång- och sängkläder. Den säkerhet säljaren har i dylikt gods är föga betryggande. Betydelsen av äganderättsförbehållet ligger främst i att säljaren kan utöva press på köparen genom att hota att återtaga något, varav denne har trängande behov. Gäller det nödvändiga kläder, framstår det som särskilt obilligt att säljaren skall ha ett sådant maktmedel. Detta förhållande kan emellertid enligt utredningens mening icke anses motivera en så ingripande åtgärd som att söka hindra all avbetalningsförsäljning av kläder. Mot varje förslag att fränkänna äganderättsförbehåll rättsverkan vid köp av vissa varuslag kan för övrigt — såsom framhölls i 1934 års proposition — invändas, att det måste anses olämpligt, om olika regler i sakrättsligt hänseende skulle gälla för olika slag av varor. Utredningen har begränsat sig till att förorda en ny regel, som tar sikte på att undanröja de mest stötande konsekvenserna av det nuvarande rätts-

läget. I andra stycket av förslaget 11 § har upplagits en bestämmelse av innebörd att gång- och sängkläder, som äro oundgängligen behöfliga för köparen och hans familj, icke få återtagas.

Utredningen anser sig böra avstyrka det vid ett par tillfällen framförda förslaget, att fränkänna äganderättsförbehåll rättsverkan, där avbetalningspriset icke uppgår till visst minimibelopp. Varje värdegräns måste bli godtycklig. En regel om ogiltighet av äganderättsförbehåll vid köp under ett visst värde skulle huvudsakligen komma att beröra de ekonomiskt sämst situerade, vilka äro beroende av att erhålla kredit även å små belopp.

Ej heller kan utredningen ansluta sig till den av första lagutskottet vid 1934 års riksdag framkastade tanken att komma till rätta med missförhållanden inom avbetalningshandeln genom att inskränka eller upphäva befogenheten för avbetalningssäljare att utan föregående dom erhålla handräckning för godsets återtagande.¹ Om handräckning icke kunde erhållas, skulle säljarna bli tvungna att anlita den betydligt dyrare domstolsvägen för att få tillbaka godset. Utredningen måste taga avstånd från denna linje, enär den skulle medföra betydande olägenhet ej blott för säljarna utan även för köparna. Såsom framgår av motiven till lagen om avbetalningsköp² har handräckningsförfarandet inrättats i båda kontrahenternas intresse. Efter som säljaren vid den uppgörelse, som skall ske när godset återtages, äger tillgodoräkna sig sina kostnader för återtagandet, ligger det i köparens intresse, att dessa kostnader bli så låga som möjligt. Det må även framhållas att ett avskaffande av handräckningsförfarandet skulle innebära en icke obetydlig belastning för domstolarna utan att medföra en motsvarande minskning av de exekutiva myndigheternas arbetsböda.

Lagen om avbetalningsköp äger icke tillämpning, när sammanlagda beloppet av de poster, som köparen enligt avtalet har att erlägga (avbetalningspriset), överstiger 3 000 kronor. Kommerskollegium föreslog år 1933 en höjning av denna värdegräns till 5 000 kronor. I 1938 års betänkande³, 1944 års promemoria⁴ och det av Matz avgivna betänkandet ifrågasattes, att lagen skulle utsträckas att omfatta alla avbetalningsköp oavsett köpeskillingens storlek.

Obligationsrättskommittén var, såsom framgår av motiven till lagen om avbetalningsköp⁵, tveksam om lämpligheten att begränsa lagens tillämpningsområde genom uppställande av en värdegräns. Som skäl för förslaget att utesluta sådana avtal, där avbetalningspriset översteg 3 000 kronor, anförde kommittén, att de stora affärerna socialt och ekonomiskt sett hörde till en annan typ av avtal än dem man egentligen hade i sikte och att de icke

¹ Första lagutskottets utlåtande nr 49/1934 s. 21.

² 1914 års motiv s. 203—204 och NJA avd. II 1915 s. 329.

³ SOU 1938: 11 s. 51.

⁴ Se Kungl. Maj:ts proposition nr 236/1945 s. 72—73.

⁵ 1914 års motiv s. 182—183 och NJA avd. II 1915 s. 307—308.

borde göras till föremål för så pass summariska lagbestämmelser, som dem förslaget innehöle.

Medan i den danska lagen upptogs samma värdegräns som i den svenska, sattes gränsen i den norska lagen från början till 6 000 kronor och höjdes år 1928 till 10 000 kronor. Den finska lagen om avbetalningsköp har icke uppställt någon värdegräns för tillämpningsområdet.

Den svenska lagens värdegräns hänför sig till penningvärdet vid tiden strax före det första världskrigets utbrott. Redan den inträdda försämringen av penningvärdet skulle motivera en avsevärd höjning av gränsen, men en sådan åtgärd skulle icke vara tillfyllest. Det är vanligare nu än förr att även mycket dyrbara föremål, såsom bilar och vissa lantbruksmaskiner, säljas på avbetalning till personer i sådan ställning, att de kunna vara i behov av avbetalningsköplagens skydd. Sålunda bedrives den yrkesmässiga biltrafiken i stor utsträckning av kapitalsvaga småföretagare, som anskaffa för trafiken behövliga bilar genom avbetalningsköp. Visserligen kunna en del fall då säljaren utnyttjar köparens ekonomiska underlägsenhet vara åtkomliga genom avtalslagens bestämmelser, men detta skydd kan icke anses tillräckligt. Bristen på fasta normer för uppgörelsen mellan kontrahenterna i händelse av godsets återtagande medför svårigheter för köparen att göra sin rätt gällande. Särskilt otillfredsställande är, att betryggande regler om värderingen av godset saknas. Om en värdegräns för avbetalningsköplagens tillämpningsområde skall bibehållas, bör denna i varje fall sättas så högt, att alla köp av motorfordon komma att omfattas av lagen. En dylik gräns skulle emellertid få ringa praktisk betydelse, enär de avbetalningsköp, som komme att falla utanför lagen, bleve förhållandevis sällsynta. Då därjämte principiella och praktiska betänkligheter kunna anföras mot att olika regler skola gälla allteftersom köpeskillingen över- eller understiger en viss värdegräns, har utredningen — i likhet med de danska och norska kommittéerna — funnit sig böra föreslå, att värdegränsen för lagens tillämpningsområde skall slopas. Under de gemensamma nordiska överläggningarna upplystes från finsk sida, att några olägenheter icke syntes ha uppkommit av att den finska lagen omfattade alla avbetalningsköp. Det må framhållas att värdegränsens avskaffande för säljarnas del kommer att medföra den fördelen, att handräckning för godsets återtagande kan erhållas även vid större köp.

Utvidgningen av lagens tillämpningsområde påkallar enligt utredningens mening vissa andra ändringar i lagen. En del av de nuvarande reglerna synas nämligen vara alltför summariska för att lämpligen kunna tillämpas å köp, som angå mera betydande värden. Med hänsyn härtill föreslår utredningen bland annat upphävande av bestämmelserna om att säljarens fordran skall beräknas på ett mera schematiskt sätt vid handräckning än vid återtagande efter domstols dom samt av den inskränkning i återtagningsrätten, som består i att godset icke får återtagas, om endast en sista

del lämnats ogulden och denna icke uppgår till viss kvotdel av köpeskillingen.

Till följd av den utveckling, som efter lagens tillkomst ägt rum, har yppats behov att på vissa punkter — utöver dem som berörts i det föregående — ändra eller komplettera gällande regler. Detta behov har utredningen sökt tillgodose. Vad i anslutning härtill föreslås har främst till syfte att dels vidmakthålla och stärka det skydd mot obilliga kontraktsvillkor, som med lagstiftningen avsetts att tillförsäkra köparen, dels mildra de ur social synpunkt betänkliga vådor, som återtagningsrätten i vissa fall visat sig kunna medföra. Bland de nya bestämmelser som föreslås må här nämnas, att s. k. koppling i regel skall sakna rättsverkan (8 §), att köpare, som råkat i oförvållade betalningssvårigheter, skall kunna erhålla visst anstånd (12 §), att vissa begränsningar uppställas rörande rätten att erhålla utmätning för fordringar på grund av avbetalningsköp (16 § andra stycket) samt att säljarens återtagningsrätt skall vara underkastad viss preskriptionstid (18 §).

Ur lagteknisk synpunkt har utredningen haft att överväga, huruvida en helt ny lag om avbetalningsköp bör komma till stånd eller om de ifrågasatta bestämmelserna lämpligen kunna införas i form av ändringar i den gällande lagen. Det kan innebära en fördel, att gällande lags uppställning och text i största möjliga utsträckning bibehålles, helst som de föreslagna ändringarna ej beröra lagens huvudprinciper. En sådan anordning medför, att tidigare gällande regler kunna återfinnas under de gamla paragrafumren och att vidtagna ändringar framträda på ett tydligt sätt. Att underlätta övergången har särskild betydelse, enär lagen om avbetalningsköp i stor utsträckning användes av personer utan juridisk utbildning, vilka äro förtrogna med den gamla lagen. I en ny lag skulle visserligen texten kunnat erhålla en ur systematisk synpunkt bättre uppställning än den som framkommit såsom resultat av föreslagna ändringar i den äldre lagen. De formella brister, som härutinnan kunna vidlåda förslaget, torde dock näppe- ligen vålla några praktiska olägenheter. De danska och norska kommittéerna ha följt samma väg som den svenska utredningen. Den finska kommittén har visserligen utformat sitt förslag såsom en ny lag om avbetalningsköp men har följt uppställningen i de övriga förslagen.

I direktiven för utredningen har framhållits, att det samtidigt med frågan om äganderättsförbehåll vid avbetalningsköp kunde visa sig lämpligt att överväga, vilken verkan borde tillerkännas dylika förbehåll i allmänhet. För att lösa de frågor, som äga samband med avbetalningshandeln, har utredningen icke funnit nödvändigt att gå utanför ramen för den nuvarande lagen om avbetalningsköp och har därför avstått från att ingå på ett allmänt bedömande av äganderättsförbehållets verkningar. Behovet av dylik lagstiftning kan icke anses vara trängande. Förslag till laglig reglering

av den praktiskt viktiga frågan om verkan av äganderättsförbehåll till föremål, som tillförts en fastighet såsom tillbehör, har framlagts av lagberedningen i dess år 1947 avgivna förslag till jordabalk.¹ En del andra spörsmål, varom tidigare tvekan rått, äro lösta i rättspraxis.² Det kan också påpekas, att vissa av de föreslagna nya bestämmelserna i lagen om avbetalningsköp, exempelvis angående koppling och preskription, äro ägnade att minska behovet av allmänna regler om äganderättsförbehållets verkningar. Det vore måhända icke heller lämpligt att nu lösa denna lagstiftningsuppgift. Ett köp med äganderättsförbehåll företer stora likheter med avtal om kredit mot underpant i lösöre. Genom att till reglering upptaga ett med pant-rätten så närbesläktat institut skulle utredningen ha kunnat komma att föregripa en blivande revision av handelsbalkens bestämmelser om pant-rätt. De danska och finska kommittéerna ha likaledes valt att hålla sig inom samma ram som den gamla lagen. I det norska förslaget ha däremot upptagits vissa mera allmänna bestämmelser angående äganderättsförbehåll.

En annan i direktiven berörd fråga har ej heller föranlett något förslag från utredningens sida, nämligen spörsmålet om åtgärder för åstadkommande av konjunkturbetingade variationer i avbetalningshandelns omfattning. Efter tillsättandet av förevarande utredning har det anförts till åtsärskilt tillkallade sakkunniga att utreda frågan angående åtgärder för att under en inflationsartad högkonjunktur söka begränsa avbetalningshandeln. Dessa sakkunniga ha år 1949 avgivit ett betänkande rörande avbetalnings- och förskottsköp m. m. (SOU 1949: 38). Med hänsyn härtill har utredningen ansett sig kunna underlåta att upptaga förevarande spörsmål till behandling.

---

¹ SOU 1947: 38 2 kap. 7 §.

² Se bl. a. NJA 1932 s. 103 och 292, 1934 s. 234 och 1935 s. 416.

Motiv till de särskilda stadgandena.

Förslaget till lag angående ändring i lagen om avbetalningsköp.

1 §.

Denna paragraf i förslaget företer den viktiga skiljaktigheten i förhållande till nu gällande lag, att paragrafen icke upptager någon värdegräns för lagens tillämpningsområde. Lagförslaget omfattar sålunda alla avbetalningsköp av lösören. Angående skälen för ändringen hänvisas till den allmänna motiveringen.

För närvarande innehåller tredje stycket förutom regeln om värdegränsen en definition av vad som menas med avbetalningspris. Denna definition har bibehållits i förslaget.

I detta sammanhang må framhållas, att uttrycket »poster» icke omfattar avbetalningstillägg i form av löpande ränta. Ej heller ingå härunder belopp, som köparen vid sidan av den egentliga köpesumman kan ha att betala i ersättning för säljarens utgifter för försäkring av godset. Annorlunda förhåller det sig, om ränta eller ersättning för försäkringskostnaderna uppskattats på förhand och inräknats i köpeskillingen. Betydelsen av uttrycket post bör uppmärksammas särskilt vid tillämpningen av 2 och 4 §§.

2 §.

Första stycket. Enligt 2 § första stycket i dess gällande lydelse äger säljaren, för den händelse köparen underlåter att fullgöra sin betalnings-skyldighet, icke på grund därav taga godset åter, utkräva post som eljest ej vore förfallen eller göra annan i avtalet stadgad särskild påföljd gällande, med mindre någon post utestår ogulden minst 14 dagar utöver förfalldagen och denna post antingen uppgår till minst en tiondel av avbetalningspriset eller tillsammans med annan ogulden förut förfallen post utgör minst en tjugondel därav.

Av detta stadgande följer, att säljaren ej har rätt att taga godset tillbaka, om köparen gjort sig skyldig till dröjsmål med den sista posten och denna post icke uppgår till en tiondel eller tillsammans med andra oguldna poster till en tjugondel av avbetalningspriset. Denna konsekvens har ej varit förbisedd av lagstiftaren. Man synes ha ansett, att säljaren icke borde få göra gällande en så sträng påföljd som återtagande, när det belopp köparen underlåtit att betala utgjorde endast en obetydlig del av avbetalnings-

priset, samt att säljarens intresse vore tillräckligt tillgodosett genom att han ägde driva in sin restfordran i vanlig ordning.

Den gällande danska lagen överensstämmer på denna punkt med den svenska. Samma ståndpunkt hade kommit till uttryck i det norska kommittéförslaget, men under förslaget fortsatta behandling gjordes den ändringen, att rätt att återtaga godset medgavs vid dröjsmål med den sista posten oavsett dess storlek. Den finska lagen har samma regel som den norska.

Säljarens rätt att domstolsvägen driva in en restfordran å ett mindre belopp är i allmänhet av föga värde. Det torde vara sällsynt att en avbetalningssäljare gör försök att på detta sätt få in en sådan fordran. Detta har medfört att köpare, som känna till ifrågavarande begränsning av säljarens återtagningsrätt, ej sällan underlåtit att betala den sista delen av köpeskillingen. Enligt den av Matz verkställda statistiska undersökningen utgjorde de fall, då en restskuld lämnades ogulden, inom vissa företag i beklädnadsbranschen omkring tio procent och inom en del företag i möbelbranschen fem procent av hela antalet avbetalningsköp. Det uppgavs vidare, att i vissa trakter den uppfattningen inrotat sig hos köparna att den sista posten icke behöver betalas.

Det kan icke råda något tvivel om att denna konsekvens av lagens ståndpunkt icke är tillfredsställande. Om det ofta förekommer att den sista delen av köpeskillingen lämnas obetald, ligger det nära till hands för säljarna att täcka förlusten genom att till nackdel för de skötsamma köparna betinga sig ett högre pris. Visserligen kan en säljare — och det praktiseras ibland — undgå den risk det nuvarande stadgandet medför genom att i kontraktet bestämma den sista posten till minst en tiondel av avbetalningspriset, men detta kan lätt leda till att denna post blir för stor i förhållande till köparens betalningsförmåga. Det synes särskilt betänkligt att behålla förevarande begränsning av återtagningsrätten, om lagen utsträcker att omfatta även större köp. Anmärkas må, att de betänkligheter, som man vid tillkomsten av den gällande lagen hyste mot att medge återtagningsrätt för en obetydlig restskuld, torde komma att i huvudsak försvinna, därest de i förslaget intagna bestämmelserna om anstånd genomföras. Av nu anförda skäl föreslår utredningen, att 2 § första stycket ändras så, att kravet, att det oguldna beloppet skall vara av viss storlek, icke upprätthålles för det fall att detta utgör återstoden av säljarens fordran. Motsvarande undantag i de gällande finska och norska lagarna avse den sista posten. Att ett annat uttryck valts i förslaget beror i första hand på att återtagande ansetts böra få ske även då restskulden består av ett räntebelopp eller ett annat av säljarens äganderättsförbehåll omfattat belopp, som icke utgör post i lagens mening. Genom detta uttryckssätt utmärkes också att undantaget omfattar det fallet, när blott en del av den sista posten återstår. I förevarande hänseende överensstämma alla fyra förslagen.

Även för sådana fall då hela skulden ännu ej förfallit till betalning föreslås en ändring i första stycket. Enligt den nuvarande lydelsen tages vid beräkning huruvida det förfallna beloppet uppgår till en tiondel av avbetalningspriset hänsyn endast till avbetalningsposter i egentlig mening. Det räcker alltså ej att denna gräns uppnås genom att en avbetalningspost sammanlægges exempelvis med ett förfallet räntebelopp. Enligt utredningens mening erbjuder systemet med avbetalningstillägg i form av löpande ränta ej sällan fördelar framför systemet med fast tillägg. Det bör därför om möjligt undvikas, att det förra i något hänseende blir ogynnsammare för säljaren än det senare. Möjlighet att återtaga godset bör därför medges, då det förfallna oguldna beloppet består av en avbetalningspost och ett räntebelopp som sammanlagt uppgår till en tiondel av avbetalningspriset. Detsamma bör gälla även försäkringspremie. Med hänsyn härtill föreslås, att ordet »post» i $\frac{1}{10}$ -regeln utbytes mot »belopp». Beträffande $\frac{1}{20}$ -regeln har det däremot ansetts nödvändigt att behålla det nuvarande villkoret att två eller flera poster skola vara förfallna och utestå oguldna. Om även här finge tagas hänsyn till räntebelopp, skulle nämligen $\frac{1}{10}$ -regeln förlora all betydelse vid avbetalningsköp med avtalad ränta.

Det nuvarande andra stycket i 2 § innehåller ett stadgande enligt vilket särskild påföljd, som kan vara avtalad för den händelse köparen i annat avseende än i fråga om betalningen underlåter att fullgöra vad som åligger honom, icke må tillämpas, om detta med hänsyn till de föreliggande omständigheterna skulle vara uppenbart obilligt. Utredningen föreslår att denna bestämmelse upphäves, enär den blir överflödig genom det generella stadgande, som enligt förslaget skall intagas i 8 § tredje stycket.

Andra stycket. Här har upptagits ett nytt stadgande, som sammanhänger med bestämmelserna om anstånd i den föreslagna lydelsen av 12 §.

Om köparen efter utgången av den i första stycket stadgade fristen erbjuder sig att betala det belopp, som ej erlagts i tid, står det i allmänhet säljaren öppet att avvisa erbjudandet under återopande av något av de i kontrakten brukliga förbehållen om rätt för säljaren att vid dröjsmål återtaga godset eller att utkräva post, som eljest ej är förfallen. Endast genom att betala säljarens hela återstående fordran — beräknad enligt reglerna i 4 § — kan i sådant fall köparen avvärja ett yrkande från säljarens sida om godsets återtagande. Av ordalagen i 2 § första stycket framgår emellertid, att säljaren, om han frivilligt mottager erbjuden betalning av det förfallna beloppet, går miste om rätten att göra gällande särskild påföljd av betalningsförsummelsen. För att påföljd av nämnda art skall kunna tillämpas förutsättes nämligen, att det belopp varom fråga är fortfarande »utestår» oguldet.¹

Enligt 12 § i förslaget skall visst anstånd med verkställigheten av hand-

¹ Se 1914 års motiv s. 187 och NJA avd. II 1915 s. 312.

räkning kunna beviljas, när köparen till följd av sjukdom, arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, som kunna antagas vara av tillfällig natur. Denna möjlighet till anstånd skulle ej sällan bli av föga värde, om det stode säljaren fritt att så snart anståndstiden gått till ända påkalla tillämpning av förbehåll om rätt att återtaga godset eller att utkräva eljest ej förfallen post. Enligt utredningens mening bör köparen, om han före anståndstidens utgång lyckas betala alla enligt den ursprungliga betalningsplanen förfallna poster — jämte ränta och kostnader i anledning av dröjsmålet —, vara berättigad att fortsättningsvis erlagga återstående poster å deras förfalldagar enligt nämnda plan. Även i andra situationer än den nu nämnda bör samma skydd tillkomma en köpare, som råkat i dröjsmål till följd av oförevallade betalningssvårigheter men erlägger det enligt planen förfallna beloppet. Att sådant skydd tillerkännes köparna kan icke anses för säljarna innebära någon nämnvärd olägenhet. Det lär för övrigt överensstämma med god köpmannased inom avbetalningshandeln, att säljare i dylika fall icke göra gällande särskilda påföljder.

På nu angivna grunder vilar det föreslagna stadgandet i andra stycket. Det avser liksom den under 12 § i förslaget upptagna anstandsbestämmelsen sådana fall, där köparens dröjsmål med betalningen beror på att han till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter. Stadgandet i 2 § innebär, att säljaren ej heller efter utgången av den i första stycket angivna fristen äger göra gällande särskild påföljd av dröjsmålet — exempelvis återtaga godset eller utkräva post som eljest ej skulle vara förfallen — om köparen betalar det belopp, som ej guldits i rätt tid, jämte dröjsmålsränta och ersätter kostnader, som säljaren måst vidkännas med anledning av dröjsmålet. De kostnader varom här är fråga utgöras närmast av rättegångskostnader eller, då säljaren begärt handräckning, förrättningskostnader; jfr motiven till 4 § punkt 4) i förslaget. Då säljaren anhängiggjort talan vid domstol, bör det icke stå köparen öppet att på vilket stadium av rättegången som helst frigöra sig från påföljd av dröjsmålet genom att betala det förfallna beloppet. En lämplig gräns utgör enligt utredningens mening målets företagande till huvudförhandling. Har köparen sökt återvinning mot tredskodom, som meddelats under förberedelsen, torde fristen anses böra utlöpa först vid huvudförhandlingen i återvinningsmålet. För sådana fall då säljaren icke väckt talan vid domstol synes det icke erforderligt att bestämma någon frist, inom vilken betalningen av det förfallna beloppet skall erläggas. Härav följer, att då handräckning begärts betalning med angiven verkan kan ske intill dess godset återtagits.

I de finska och norska förslagen ha upptagits bestämmelser av samma innebörd som stadgandet i 2 § andra stycket av det svenska förslaget. Det danska förslaget innehåller däremot icke någon motsvarighet härtill.

Vill säljaren taga tillbaka godset, skall enligt 3 § vid uppgörelse mellan honom och köparen värdet av godset, när det återtages, räknas köparen till godo. Gällande lag innehåller icke någon bestämmelse om principerna för värderingen av godset. Under förarbetena till lagen uttalades emellertid¹, att värderingen icke finge innebära allenast ett fastställande av det pris godset kunde beräknas inbringa vid exekutiv försäljning. Avgörande borde i stället i första hand vara, hur mycket säljaren genom att på det för honom förmånligaste sättet realisera godset kunde med säkerhet antagas erhålla för detsamma. Vidare framhölls att en omständighet, som borde kunna komma i betraktande vid värderingen, vore att säljaren kunde vara i tillfälle att genom en obetydlig reparation i avsevärd mån höja värdet av det återtagna godset. Liknande uttalanden gjordes i de danska och norska motiven. Den finska lagen innehåller ett uttryckligt stadgande att värdet skall bestämmas »på grund av vad säljaren då anses kunna för godset erhålla, därest han ombesörjer dess försäljning på ett ändamålsenligt sätt».

Utredningen delar den i lagens förarbeten uttalade uppfattningen om de principer, som böra ligga till grund för bestämmande av godsets värde vid återtagandet. Värderingen av godset är en huvudpunkt vid uppgörelsen mellan köparen och säljaren. Med hänsyn härtill synes det ej vara fullt tillfredsställande, att de regler som därvid skola tillämpas icke återfinnas i lagtexten utan endast i motiven. I förslaget ha därför som ett tillägg till 3 § upptagits bestämmelser om värderingen, vilka avfattats i nära anslutning till uttalandena i de äldre motiven. Sålunda föreskrives i en ny andra punkt, att godsets värde beräknas efter vad säljaren kan antagas utvinna genom att på lämpligt sätt sörja för dess försäljning. I syfte att något närmare belysa innebörden av denna regel har som en tredje punkt upptagits ett stadgande, enligt vilket vid beräkningen hänsyn skall tagas till omständigheter, som äro ägnade att höja värdet i säljarens hand, såsom att han i egen rörelse kan ånyo försälja godset och dessförinnan bota möjligen förefintlig skada därå. Såsom framgår av formuleringen innehåller denna regel endast exempel på omständigheter som böra beaktas vid värderingen. Den får alltså icke tolkas motsättningsvis. I sådana fall då säljaren på nytt kan avyttra godset i sin rörelse avses uttrycket »utvinna» skola omfatta vad som kan antagas inflyta genom försäljningen med avdrag av de särskilda kostnader, som kunna beräknas uppkomma genom att just detta gods säljes, t. ex. transport- och reparationskostnader. Är säljaren skyldig att ersätta en reparatör kostnaden för en före återtagandet utförd reparation av godset, skall hänsyn härtill tagas vid beräkningen av godsets värde. På försäljningen belöpande andel av säljarens allmänna försäljningskostnader

¹ 1914 års motiv s. 191—192 och 210 samt NJA avd. II s. 317 och 335.

få däremot ej avdragas. Ej heller får säljaren tillgodoräkna sig handelsvinst på den nya försäljningen. Frågan om hänsyn skall tagas till möjligheten att reparera godset beror t. ex. på huruvida säljaren har egen verkstad eller reparation eljest kan ske utan större omak.

På sina håll synes den uppfattningen ha gjort sig gällande, att avbetalningspriset utgör en övre gräns för värderingen, så att godsets värde icke får sättas högre, även om priset på sådant gods efter köpets avslutande stigit så kraftigt, att värdet vid tiden för återtagandet faktiskt överstiger avbetalningspriset. Denna tolkning är uppenbarligen oriktig.

Under utredningsmännens överläggningar med de för ändamålet tillkallade sakkunniga har från säljarhåll hävdats, att säljaren borde få göra avdrag för samtliga försäljningskostnader. Denna ståndpunkt saknar ej helt fog, men av praktiska skäl har det ansetts olämpligt att låta värderingen omfatta en så svårbedömbär post som de fasta kostnaderna. När man dessutom bortsett från handelsvinst, sammanhänger detta med att de föreslagna värderingsreglerna — vilka såsom nämnts torde överensstämja med uttalanden i motiven till gällande lag — i viss mån ha karaktären av skyddsbestämmelser till köparens förmån. Den extra kostnad som genom värderingsreglerna lägges på en säljare kan icke representera mer än en obetydlig del av hans totala omkostnader för avbetalningsrörelsen, i varje fall om han iakttar tillbörlig försiktighet vid beviljande av avbetalningskredit. Ser man saken från köparens synpunkt, innebär godsets återtagande att han går miste om ett värde, som motsvarar vad det skulle kosta honom att köpa ett begagnat föremål av samma slag i samma skick.

Det finska förslaget innehåller samma bestämmelse som det svenska. I det danska förslaget har upptagits ett stadgande om värderingen, vilket i sak överensstämmer med det svenska förslaget. Det norska förslaget saknar däremot motsvarighet till nu angivna regler. Enligt uttalande i motiven har det ansetts överflödigt att i lagtexten närmare utveckla de principer för värderingen, som hittills tillämpats och som överensstämja med vad som kommit till uttryck i de övriga förslagen till lagtexter.

4 §.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om vad säljaren får räkna sig till godo vid den uppgörelse, som skall ske, när godset återtages. Utredningens förslag innebär i flera hänseenden jämkningar i de gällande reglerna. Huvudprinciperna för beräkningen av säljarens tillgodohavande ha bibehållits. Till vinnande av större överskådlighet har paragrafen uppställts på annat sätt än för närvarande. Vad säljaren äger räkna sig till godo har upptagits under fem punkter i första stycket.

Punkt 1) i förslaget avser *oguldna poster, för vilka i avtalet bestämd förfallotid är inne* vid tiden för godsets återtagande. I sak överensstämmer den föreslagna texten med gällande lag. Den redaktionella jämkningen har

emellertid gjorts, att »betingad förfallodag» utbytt mot »i avtalet bestämd förfallodag». Därigenom utmärkes tydligare, att den ursprungligen bestämda förfallodagen avses, eller med andra ord, att hänsyn icke skall tagas till en klausul, enligt vilken köparens underlåtenhet att fullgöra sina förpliktelser medför att samtliga poster omedelbart förfalla till betalning. Förfallodag får anses vara bestämd i avtalet icke blott i det fallet att ett visst datum angivits utan även exempelvis då förfallodagen ställts i relation till leveransdagen.

För närvarande innehåller 4 § ett undantag från regeln att tidpunkten för godsets återtagande är avgörande för frågan, vilka poster som skola betraktas såsom förfallna. Då säljaren går domstolsvägen för att få tillbaka godset, skall i stället hänsyn tagas till tiden för stämningens delgivning. Enär enligt nya rättegångsbalken samma betydelse som enligt äldre rätt, icke längre tillmättes tidpunkten för stämningens delgivning, har utredningen ansett sig böra föreslå att denna undantagsbestämmelse helt slopas. Det är onödigt komplicerat att tillämpa olika regler allteftersom domstols- eller handräckningsvägen anlitas. Redan nu torde domstolen knappast kunna göra en fullständig avräkning mellan parterna, enär enligt 3 § godsets värde skall bestämmas efter förhållandena vid tiden för återtagandet. Under sådana omständigheter synes det icke behöva medföra någon olägenhet att även den slutliga beräkningen av säljarens tillgodohavande får anstå till verkställighetsstadiet. Det bör sålunda vara tillräckligt att domstolen anger den grund, efter vilken de vid tiden för återtagandet ännu icke förfallna posterna skola reduceras, och att uträkningen av säljarens tillgodohavande anförtros åt utmätningssmannen. Den ändring som här föreslagits får betydelse även i sådana fall, som behandlas i 9 §.

Enligt punkt 2) i förslaget skall säljaren vidare äga räkna sig till godo så stor kvotdel av *icke förfallna poster* som kontantpriset utgör i förhållande till avbetalningspriset. De nuvarande bestämmelserna bygga på samma princip, dock med praktiskt betydelsefulla modifikationer. Det presumeras sålunda, att kontantpriset utgör nio tiondelar av avbetalningspriset. Endast då köparen eller säljaren visar, att förhållandet mellan dessa priser faktiskt är ett annat, lägges detta till grund för uppgörelsen. Enligt 12 § i gällande lag kan presumptionen icke rubbas, då fråga är om handräkning för godsets återtagande; i detta fall skola följaktligen alla icke förfallna poster minskas med en tiondel. Utredningens förslag innebär, att säljarens fordran skall beräknas på samma sätt av utmätningssman och domstol. Någon presumtion om relationen mellan kontant- och avbetalningspris har icke uppställts.

Under de gemensamma nordiska överläggningarna dryftades ingående ett förslag om övergång till en annan metod för beräkningen av avdraget å icke förfallna poster. Enligt gällande lag tages vid beräkningen icke hänsyn till huruvida den kontant erlagda delen av köpeskillingen utgör ett

större eller mindre belopp. Emellertid hänför sig avbetalningstillägget ekonomiskt sett till den del av köpeskillingen, med vilken säljaren beviljat kredit. Detta hade närmast bort leda till att den kontant erlagda delen av köpeskillingen skulle lämnats utanför vid beräkningen av avdraget enligt punkt 2) och att reduktionen i stället skulle skett efter förhållandet mellan avbetalningspris och kontantpris, vartdera priset minskat med det kontant erlagda beloppet. Skillnaden mellan de båda metoderna framgår av följande exempel:

Avbetalningspriset är 1 000 kronor och kontantpriset 900 kronor. Kontant ha erlagts 500 kronor. Enligt gällande regel skall reduktionen av icke förfallna poster ske med $\frac{1000 - 900}{1000} = \frac{1}{10}$, under det att avdraget skulle bli $\frac{500 - 400}{500} = \frac{1}{5}$, om den kontant erlagda delen av köpeskillingen hölles utanför. Utgör det icke förfallna beloppet 300 kronor, skulle säljaren enligt den i lagen upptagna regeln äga tillgodoräkna sig $\frac{9}{10} = 270$ kronor, medan han enligt det andra alternativet blott skulle få gottskriva sig $\frac{4 \times 300}{5} = 240$ kronor. Normalt skulle emellertid skillnaden mellan de två alternativen icke bli så stor, enär en kontantinsats om halva köpeskillingen icke tillhör det vanliga. Om exemplet ändras därhän att kontantinsatsen utgör 200 kronor, skulle å ett avbetalningspris av 1 000 kronor skillnaden till köparens favör bli endast $\frac{9 \times 300}{10} - \frac{7 \times 300}{8} = 7$ kronor 50 öre.

Då skillnaden mellan de resultat, till vilka en tillämpning av den ena eller den andra metoden leder, ej har större praktisk betydelse, synes tillräcklig anledning icke föreligga att frångå den invanda beräkningsmetoden, helst som ej heller den ifrågasatta regeln skulle innebära en matematiskt fullt korrekt reduktion. Denna regel tar nämligen lika litet som den gällande hänsyn till kredittidens längd. Att beakta även denna faktor skulle icke vara förenligt med det nödvändiga kravet på enkelhet och lättillämplighet.

Regeln att icke förfallna poster vid handräkning alltid skola reduceras till en fix kvotdel motiverades på sin tid med att det icke ansetts överensstämma med handräkningsförfarandets karaktär, att bevisning angående förhållandet mellan kontantpris och avbetalningspris förebragtes inför utmätningsmannen. Den fördelen nåddes också, att förfarandet vid handräkning kom att utmärkas av stor enkelhet. Dessa omständigheter väga enligt utredningens mening icke så tungt, att de böra hindra att åt utmätningsmannen uppdrages att pröva förhållandet mellan kontantpris och avbetalningspris, om en sådan regel från andra synpunkter skulle finnas vara ändamålsenlig. När lagen utsträcker till att omfatta större köp, kan det icke vara försvarligt att använda en så grov beräkningsmetod som $\frac{9}{10}$ -regeln. Ett alternativ hade varit att behålla denna regel för köp under en viss

värdegräns, men en sådan lösning har utredningen icke ansett sig kunna förorda redan på grund av de principiella och praktiska olägenheter, som äro förenade med varje värdegräns. Härtill kommer att $\frac{9}{10}$ -regeln kan verka till nackdel för köparna, i det att den kan leda till den konsekvensen, att en säljare bestämmer avbetalningstillägget högre än han eljest skulle ha gjort. Avbetalningstilläggets storlek är så växlande inom olika branscher, beroende på kredittidens längd och andra förhållanden, att det över huvud icke synes lämpligt att bestämma en fast relation, efter vilken icke förfallna poster skola reduceras. Även vid handräckning bör därför enligt utredningens mening det faktiska förhållandet mellan kontantpris och avbetalningspris ligga till grund för reduktionen.

Det har ej heller syntts behöfligt eller lämpligt att behålla $\frac{9}{10}$ -regeln såsom en presumptionsregel, som träder i tillämpning där utredning saknas om kontantpriset. I förslaget har upptagits en bestämmelse, som medför att det kommer att ligga i säljarens intresse att redan vid avtalets ingående lämna upplysning om kontantpriset. Enligt 10 § i förslaget kan nämligen handräckning erhållas endast om kontraktet anger det pris, till vilket säljaren är villig att sälja godset mot kontant betalning. Det bör emellertid anmärkas, att det av säljaren uppgivna kontantpriset icke under alla förhållanden skall läggas till grund vid reduktionen av icke förfallna poster. Det avgörande är nämligen icke vad säljaren uppgivit i avbetalningskontraktet utan kontantpriset i den betydelse detta uttryck användes i 4 § första stycket punkt 2). Som kontantpris betecknas där »det pris, vilket godset skulle hava betingat, om det köpts mot kontant betalning». I sådana fall då säljaren själv mot kontant betalning säljer gods av det slag varom fråga är, får det pris han därvid tillämpar i allmänhet anses utgöra kontantpriset. Detta är dock, såsom framhölls i motiven till gällande lag¹, icke alltid förhållandet. Om det av säljaren tillämpade kontantpriset är högre än det som vanligen gäller inom branschen och avvikelserna ej beror på sådana omständigheter som försäljningslokalens belägenhet, kundkretsens beskaffenhet eller liknande, måste säljaren finna sig i att avdraget beräknas efter förhållandet mellan det kontantpris som vanligen tillämpas och avbetalningspriset. Stundom kan det vara svårt att avgöra vilket pris godset »skulle hava betingat, om det köpts mot kontant betalning», t. ex. då köpet avsåg ett mera unikt föremål eller ett begagnat föremål, vars skick vid tiden för köpet icke kan utrönas. Vid uppskattningen av kontantpriset i dylika fall synas inom branschen tillämpade principer för beräkning av avbetalningstillägg kunna bättre tjäna till ledning än en i lagen uppställd schematisk regel.

Enligt andra stycket av 4 § i förslaget skall av säljaren i avtalet lämnad uppgift om det pris, till vilket han varit villig att sälja godset mot kontant betalning, läggas till grund för beräkningen enligt punkt 2) i första stycket,

¹ 1914 års motiv s. 194 och NJA avd. II 1915 s. 319.

där det ej kan antagas att godset kunde ha köpts till lägre pris. Även om någon sådan föreskrift icke meddelades, skulle troligen säljarens uppgift om priset i allmänhet komma att tillerkännas vitsord. Det föreslagna stadgandets betydelse ligger därför icke så mycket i huvudregelns innehåll som däri att uppmärksamheten fästes på det nyss anmärkta förhållandet, att det av säljaren uppgivna priset icke behöver överensstämma med kontantpriset. Även om köparen icke gjort invändning mot säljarens uppgift, skall utmätningsmannen lämna densamma utan avseende, om han finner det uppgivna priset vara högre än det vanliga kontantpriset. Det föreslagna stadgandet innebär icke, att säljaren fritages från skyldighet att på begäran av köparen eller utmätningsmannen lämna ytterligare upplysningar om sin prissättning. Vid kontantförsäljning av varor, för vilka visst pris angivits i katalog eller annan prislista, medges ej sällan viss rabatt å detta pris. Utmättningsmannen bör ägna uppmärksamhet åt detta förhållande och där säljaren uppgivit bruttopriset göra erforderligt avdrag. Av bestämmelsen följer, att säljaren såtillvida är bunden av sin uppgift om kontantpriset, att han — bortsett från fall då enligt allmänna avtalsrättsliga regler hans förklaring ej kan åberopas mot honom — icke äger göra gällande, att kontantpriset i verkligheten var högre än som uppgivits i avtalet.

Enligt den nuvarande lydelsen av 4 § skall *ränta* tillgodoräknas säljaren, där sådan blivit utfäst eller enligt lag skall utgå. Den praktiska betydelsen av denna regel inskränkes i hög grad av den nu gällande föreskriften i 12 § att vid handräckning icke tages hänsyn till ränta. Till stöd för denna begränsning anfördes i motiven¹, att ränteberäkning i oproportionerlig grad skulle försvåra utmätningsmannens uträkning av säljarens tillgodohavande. Vidare framhölls att det icke kunde sägas vara obilligt mot säljaren att man vid handräckning bortsåge från ränta, enär det stode säljaren fritt att i stället för att anlita handräckning vända sig till domstol, i vilket fall han ägde tillgodoräkna sig den ränta som kunde tillkomma honom.

Frågan om ränteberäkning vid handräckning kommer i ett annat läge, om värdegränsen för lagens tillämpningsområde upphäves. Det kan i så fall bli fråga om ganska betydande räntebelopp. Vid sådana avbetalningsköp, som nu icke omfattas av lagen, tillämpas ej sällan systemet med avbetalningstillägg i form av löpande ränta. Om ränta icke skulle få tillgodoräknas vid handräckning, komme säljarna att ställas inför valet mellan att övergå till fast avbetalningstillägg och att avstå från möjligheten att få handräckning. En sådan ordning synes icke vara önskvärd. Såsom tidigare framhållits erbjuder systemet med tillägg i form av löpande ränta i många fall fördelar framför systemet med fast tillägg, ej minst för köparen. Enär en rättegång ställer sig väsentligt kostsammare än en handräckning, ligger det å andra sidan i båda kontrahenternas intresse att handräcknings-

¹ 1914 års motiv s. 208—209 och NJA avd. II 1915 s. 333.

vägen i första hand anlitas. Vidare må framhållas att det i 12 § i förslaget upptagna stadgandet om anstånd bygger på förutsättningen att säljaren får åtnjuta dröjsmålsränta vid handräckning. Enligt utredningens mening skulle införande av möjlighet att vid handräckning taga hänsyn till ränta icke nämnvärt komplicera förfarandet. Redan nu ankommer det i stor utsträckning på utmättningsman att verkställa ränteberäkning, t. ex. i flertalet utmättningsärenden, och detta synes icke ha medfört några olägenheter. Av anförda skäl anser utredningen, att ränta bör kunna tillgodoräknas säljaren också vid handräckning.

Ofta torde det räntebelopp, som tillkommer säljaren, vara så obetydligt, att han icke har något intresse att utkräva beloppet. Det synes därför lämpligt att inskränka utmättningsmannens skyldighet att vid handräckning beräkna ränta till sådana fall, då säljaren uttryckligen angivit vad han i sådant avseende fordrar. Ett stadgande av detta innehåll har influtit i 10 § andra stycket av förslaget.

I punkt 3) i första stycket av den föreslagna 4 § har vid sidan av ränta upptagits *försäkringspremie*. Såväl i fråga om ränta som i fråga om försäkringspremie avses belopp, som säljaren har att fordra och som icke inräknats i avbetalningspriset. För säljaren är det självfallet av vikt att godset hålles försäkrat, t. ex. mot brand och stöld samt, då det gäller motorfordon, mot trafikskada. Försäkringen kan ha tagits antingen av säljaren eller av köparen. I förra fallet kan säljaren räkna in kostnaden för försäkring i avbetalningspriset eller också betinga sig ersättning för de faktiska utgifterna härför. Då köpare, som åtagit sig försäkringsplikten, försummat att fullgöra densamma, synes det rimligt att säljaren, om han betalat ogulden försäkringspremie, får tillgodoräkna sig detta belopp vid uppgörelsen.

Under punkt 4) har upptagits regeln i nuvarande tredje stycket att *kostnad*, som säljaren måste vidkännas *för godsets återtagande*, skall räknas honom till godo. Då säljaren anlitar handräckning, torde i överensstämmelse med allmänna exekutionsrättsliga principer (jfr 198 och 199 §§ utsökningslagen) hänsyn icke böra tagas till sådana kostnader som utgifter för upprättande av ansökan och inställelse vid förrättningen utan endast till de egentliga förrättningskostnaderna. Vad beträffar kostnader för transport av godset kan säljaren givetvis icke här få tillgodoräkna sig sådana kostnader till vilka hänsyn tagits vid bestämmandet av godsets värde.

Punkt 5) i första stycket av den föreslagna 4 § innehåller, att säljaren under viss förutsättning äger tillgodoräkna sig *fordran å ersättning för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset*. Förutsättningen är, att det föreligger ett förbehåll, som säljaren utan hinder av 8 § första stycket i förslaget äger göra gällande, d. v. s. ett förbehåll att köparens ätt till godset skall vara beroende av att han betalar ersättningsfordran av detta slag. Till detta ämne återkommer utredningen närmare i motiven till 3 § i förslaget. Frågan i vad mån säljaren, när sådant förbehåll ej träffats,

äger använda en reparationsfordran till kvittning mot köparens krav på honom tillkommande överskott enligt uppgörelsen får bedömas enligt allmänna regler.

Det finska förslaget skiljer sig såtillvida från de andra förslagen, som där upptagits en presumtionsregel om reduktion med en tiondel av icke förfallna poster, där utredning saknas om kontantpriset. I övrigt förete förslagen sinsemellan endast smärre skiljaktigheter.

5 §.

Om det vid godsets återtagande visar sig, att dess värde överstiger det belopp som räknats säljaren till godo, äger enligt 5 § första stycket i gällande lag säljaren, när återtagandet sker på grund av domstols förordnande, icke återfå godset, med mindre han till köparen erlägger det överskjutande beloppet. Vid handräckning är det däremot tillräckligt att han nedsätter beloppet hos utmätningsmannen. Denna olikhet har motiverats med att i domstolsfallet någon rubbning av de grunder, efter vilka säljarens tillgodohavande beräknats, ej kunde ifrågakomma, under det att den uppgörelse, som skedde vid handräckning, icke alltid bleve definitiv.¹

Fastställandet av säljarens tillgodohavande utgör emellertid endast det ena ledet i uppgörelsen mellan köpare och säljare. Det andra består i värderingen av godset. Om vid verkställighet av dom godsets värde bestämts av utmätningsmannen, blir resultatet av uppgörelsen icke alltid slutgiltigt. Säljaren har nämligen enligt 15 § andra stycket möjlighet att underställa utmätningsmannens värdering domstols prövning. Skulle domstolen därvid uppskatta värdet till lägre belopp än utmätningsmannen gjort, blir köparen skyldig att återbetala skillnaden till säljaren. Det kan då inträffa, att köparen saknar medel härtill. När godsets värde bestämts av utmätningsmannen, bör därför enligt utredningens mening säljaren alltid äga valrätt mellan att erlägga saldot till köparen och att nedsätta beloppet hos utmätningsmannen. I utredningens förslag har 5 § första stycket ändrats i enlighet härmed. Vidare ha orden »eller, där fråga är om handräckning, enligt 12 §» utgått till följd av att i förslaget saknas motsvarighet till de i 12 § av gällande lag intagna särskilda reglerna om beräkningen av säljarens fordran vid handräckning.

6 §.

I *första stycket* föreslås endast den ändringen, att orden »eller gäldar han, där fråga är om handräckning, det belopp, som därvid räknats säljaren till godo» skola utgå. Ändringen är föranledd av att enligt förslaget säljarens tillgodohavande vid handräckning skall beräknas efter samma regler, som i andra fall skola tillämpas.

Tredje stycket är nytt. Enligt svensk rätt torde en gäldenär i allmänhet

¹ 1914 års motiv s. 197 och NJA avd. II 1915 s. 321.

icke vara berättigad att fullgöra sin betalningsskyldighet före förfallodagen. Enligt 6 § första stycket är det endast då säljaren yrkat att få tillbaka godset, som köparen äger påfordra en avveckling av parternas mellanhandande i förtid. Emellertid kan en avbetalningsköpare i åtskilliga andra fall ha intresse av att förvärva definitiv äganderätt till godset tidigare än köpeavtalet förutsätter, bl. a. om han vill sälja godset. I praktiken torde säljaren nästan alltid tillåta betalning i förtid. En del säljare lämna därvid viss rabatt på grund av att beloppet erlägges tidigare än avtalet föreskriver.

Utredningen anser det skäligt att lagen ger köparen rätt att fullgöra sin betalningsskyldighet i förtid. För säljaren kan en regel av denna innebörd näppeligen innebära någon nackdel. En säljare torde nämligen icke betrakta ett avbetalningskontrakt som en placering av kapital i syfte att komma i åtnjutande av den ränta avbetalningstillägget ger. Till förmån för ett sådant stadgande talar också den omständigheten, att vid utmätning av avbetalningsgods för köparens gäld möjlighet skulle öppnas för betalning i förtid av säljarens fordran. På dessa grunder har utredningen föreslagit upptagande av det nya tredje stycket.

Vid förtidsbetalning bör köparen i princip vara befriad från den del av avbetalningstillägget, som belöper på den icke utnyttjade kredittiden enligt grunder motsvarande dem som tillämpas då godset återtages. Avgörande för frågan, huruvida en viss post skall anses förfallen eller icke, bör därvid — liksom i det fall som avses i första stycket — vara den tidpunkt, då betalningen erlägges eller säljaren vägrar att mottaga erbjuden likvid. Att detta uttryckligen anges i lagtexten lär icke vara behövt. Beträffande förtidsbetalning enligt tredje stycket har det emellertid ansetts vara nödvändigt att göra den modifikation i reduktionsregeln i 4 § första stycket punkt 2, att den närmast förfallande posten icke skall reduceras, om betalning erlägges vid annan tid än å förfallodagen för någon post. Eljest skulle köparen, t. ex. vid kvartalsvis förfallande poster, kunna påtvinga säljaren samma reduktion, om han betalade en post omedelbart före kvartalets slut, som om han betalade den vid kvartalets början.

Vägrar säljaren att mottaga erbjuden förtidsbetalning — exempelvis under förmenande att köparen gjort för stor reduktion — har köparen möjlighet att nedsätta beloppet enligt 1927 års lag om gälds betalning genom penningars nedsättande i allmänt förvar. Enligt förarbetena omfattar nämligen det i lagens 1 § använda uttrycket »förfallen gäld» även betalningsförpliktelse, som gäldenären är berättigad att infria när han vill.¹ Köparen är också, där olika meningar råda om reduktionens storlek och ovissheten länder honom till förfång, berättigad att väcka fastställelsetalan mot säljaren för att få fastslaget, hur mycket han skall betala.

Särskilt vid köp av dyrbara varor förekommer det, att en eller flera växlar utställas å köpeskillingen och att köparen åtecknar växlarna, van-

¹ Se Kungl. Maj:ts proposition nr 8/1927 s. 6 och NJA avd. II 1927 s. 300—301.

ligen som acceptant. Sådan växel kan stanna hos säljaren eller överlåtas till en tredje man, som finansierar avbetalningskrediten. Inom avbetalningshandeln med bilar tillämpas i stor utsträckning den metoden, att köparen för varje särskild avbetalningspost accepterar en växel, ställd att betalas å postens förfalldag, varefter säljaren på en gång hos en förlagsgivare diskonterar dessa växlar, av vilka den sista ofta förfaller först om två år. Denna betalningstyp förekommer särskilt då säljaren anlitar kreditinstitut, som huvudsakligen syssla med finansiering av avbetalningshandel. Vid diskontering av växlar i bank godtagas icke växlar med längre löptid än sex månader. Ibland användes då det systemet, att köparen vid köpet accepterar sex växlar, ställda att betalas den första efter en månad och de övriga med en månads mellanrum. Var och en av de fem första växlarna omfattar en avbetalningspost och den sista vad som i övrigt utestår oguldet av köpeskillingen. Alla sex växlarna diskonteras samtidigt av säljaren. När den sista växeln förfaller, avbetalas en post och uppdelas återstoden på motsvarande sätt i nya växlar. Detta förfarande upprepas tills hela köpeskillingen blivit gulden. Under överläggningar med representanter för bilhandeln har utredningen inhämtat, att förlagsgivarna väl mottog förtidsbetalning men att någon återbäring av erlagt diskonto som regel icke medgäves. Det kunde medföra förlust för säljaren, om han utan hänsyn härtill nödgades att som full betalning mottaga ett reducerat belopp.

Huruvida förlust kommer att drabba säljaren beror på omständigheterna. Det må till en början påpekas, att för det fall att växeln finnes hos säljaren denne är skyldig att återställa växeln, när han mottager betalning i förtid. Förhållandena gestalta sig delvis annorlunda, om växeln överlåts till tredje man. Lagen om avbetalningsköp får icke antagas rubba det rättsläge, som föranledes av växellagens regler. Efter växelns överlåtelse är säljaren icke längre rätt borgenär i förhållande till köparen. Skulle säljaren likväl mottaga förtidsbetalning av köparen, kan han bli skyldig att hålla denne skadeslös, om köparen sedermera skulle tvingas att till växelnehavaren utge växelbeloppet. Köparens möjlighet att till växelnehavaren verkställa förtidsbetalning blir beroende av spörsmålet huruvida han gentemot växelnehavaren äger åberopa det bakom växeln liggande rättsförhållandet till säljaren.

I de övriga förslagen ha upptagits stadganden av samma innehåll som tredje stycket i det svenska förslaget.

8 §.

Första stycket. Det förekommer ofta att två eller flera avbetalningsköp mellan samma kontrahenter kopplas samman på så sätt, att säljaren förbehåller sig äganderätten till de sålda föremålen, intill dess köparen fullgjort sina förbindelser enligt alla köpen. Ibland sker motsvarande sammankoppling mellan ett avbetalningsköp och en förbindelse av annat slag, t. ex.

en reparationsfordran eller en försträckning. Kopplingsförbehållet intages i allmänhet redan i det första kontraktet, men det förekommer även att överenskommelse om koppling träffas först senare. I förra fallet användes ej sällan ett förbehåll liknande en generell hypoteksklausul, t. ex. att säljaren förbehåller sig äganderätten till godset, intill dess köparen fullgjort såväl sina åtaganden enligt köpet som övriga förbindelser, vari han häftar eller före köpets fullgörande kan komma att häfta till säljaren. Stundom genomföres koppling på det sättet, att vid ett senare köp det första kontraktet makuleras och ett nytt kontrakt upprättas, omfattande de föremål som sålts genom båda köpen.

Det nuvarande stadgandet i 8 § avser koppling av två eller flera avbetalningsköp. Det skydd detta stadgande ger köparen är mycket begränsat. Köparen äger påfordra, att reglerna i 2 § första stycket skola tillämpas på samma sätt, som om allt godset sålts genom samma avtal. Härigenom kan köparen undgå att godset återtages i sådana fall, då han försummat sin betalningsskyldighet enligt ett kontrakt och det oguldna beloppet visserligen uppgår till en tiondel resp. en tjugondel av avbetalningspriset enligt detta kontrakt men icke till så stor kvotdel av de sammanlagda köpeskillingarna enligt de kopplade kontrakten.

Av detta stadgande framgår, att koppling av två eller flera avbetalningsköp ansetts giltig, åtminstone i förhållandet mellan köpare och säljare. Frågan om verkan av förbehåll, varigenom ett avbetalningsköp kopplas samman med en förbindelse av annat slag, berördes icke i motiven till gällande lag. Även sådana förbehåll torde dock ha ansetts giltiga, i varje fall kontrahenterna emellan. Liksom övriga bestämmelser i lagen reglerar 8 § endast förhållandet mellan köpare och säljare. Ett omtvistat spörsmål är om och i så fall under vilka förutsättningar koppling äger verkan mot köparens borgenärer. Inom litteraturen ha delade meningar kommit till uttryck.¹ I två rättsfall från senare år² har Högsta domstolen ansett kopplingsförbehåll gällande mot köparens konkursbo. I båda dessa fall innehöll det ursprungliga kontraktet förbehåll att godset skulle förbli säljarens egendom, intill dess köparens samtliga förbindelser till säljaren såväl enligt kontraktet som ock i övrigt blivit infriade. Högsta domstolen synes icke ha haft att pröva något fall, då det ursprungliga äganderättsförbehållet avsett endast köpeskillingen för det sålda godset och kopplingsförbehållet träffats först sedan detta gods utgivits till köparen. Goda skäl torde kunna anföras för att i förhållande till köparens borgenärer underkänna ett förbehåll, som tillkommit efter godsets utgivande till köparen. Den övervägande uppfattningen i Danmark och Norge är, att kopplingsförbehåll över huvud icke äger verkan mot tredje man.

¹ Se Bergman: Köp och lösöre köp s. 106, Schmidt: Om ägareförbehåll och avbetalningsköp s. 154—160 och Erik Bergendal i Svensk Juristtidning 1939 s. 674.

² Se NJA 1944 s. 184 och 1948 s. 152.

Systemet med koppling måste betraktas som en utväxt på avbetalningshandeln, skadlig icke blott för köparna utan även för kreditlivet och om-sättningen. Koppling kommer oftast till stånd genom att köparen under-tecknar ett av säljaren förelagt kontraktsformulär, där kopplingsförbehållet upptagits bland en mångfald andra tryckta klausuler. Även om köparen noga läser igenom formuläret, saknar han i regel möjlighet att överblicka konsekvenserna av förbehållet. I allt fall lär han ofta vara ur stånd att utverka att klausulen strykes. Koppling medför, att köparen kan utsättas för en hård press från säljarens sida, enär säljaren, ända till dess köparen fullgjort alla sina förbindelser till honom, har möjlighet att återtaga all den egendom, som omfattas av kopplingsförbehållet. Då en person, som har ett icke slutbetalat avbetalningskontrakt, vill köpa något ytterligare före-mål på avbetalning, kan den ursprunglige säljaren till följd av kopplings-möjligheten erbjuda villkor, som för köparen te sig fördelaktigare än andra säljares, t. ex. att någon kontantinsats icke behöver göras vid det nya köpet. Den ursprunglige säljaren får således ett försteg i konkurrensen med andra säljare, även om hans varor äro sämre eller hans försäljningsvillkor i reali-teten äro oförmånligare. Till nackdel för köparens borgenärer medför kopp-ling, att utmätning av någon del av den kopplade egendomen försvåras, så länge ett restbelopp utestår oguldet på något av de sammankopplade kon-trakten. Att koppling också i andra hänseenden kan medföra risker för tredje man framgår av ett färskt rättsfall.¹ A hade till B sålt en bil på avbetalning med generellt kopplingsförbehåll. B sålde i sin tur bilen till C, som i samband därmed infriade restskulden enligt köpet. B förteg vid för-säljningen att bilen häftade även för andra förbindelser än den resterande köpeskillingen. C:s förvärv ansågs ej gällande mot A, enär C underlåtit att förvissa sig om de villkor, under vilka B innehade bilen.

De anförda nackdelarna av kopplingen äro enligt utredningens uppfatt-ning så betydande, att de böra leda till att rättsverkan i allmänhet från-kännes kopplingsförbehåll.² I enlighet härmed föreslås att i 8 § första stycket intages ett stadgande, vari förklaras att förbehåll att köparens rätt till godset skall vara beroende av att han fullgör annan förpliktelse än sådan, som åligger honom enligt avbetalningsköpet, är utan verkan.

Från regeln att kopplingsförbehåll äro ogiltiga ha undantagits förbehåll, varigenom köparens rätt till godset göres beroende av att han betalar säl-jarens fordran på ersättning för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset. Enligt utredningens mening bör det nämligen även i fortsätt-ningen tillåtas att avbetalningsgods ställes som säkerhet för säljarens fordran å ersättning för reparation och därmed jämställda åtgärder samt att godset återtages, om köparen underlåter att betala sådan skuld. Undantaget är i första hand föranlett av de speciella förhållandena inom avbetalnings-

¹ Se NJA 1948 s. 152.

² Jfr justitierådet Alexandersons yttrande i det i NJA 1944 s. 184 refererade rättsfallet.

handeln med motorfordon. I de remissyttranden, som avgåvos över ett tidigare förslag¹ att fränkänna koppling rättsverkan, hemställde en del näringsorganisationer och företag, främst inom bilhandeln, att möjligheten att begagna koppling måtte bibehållas för sådana fall då säljaren nedlagt kostnader på reparation av godset. Därvid framhölls att ett förbud mot koppling i många fall skulle leda till att en bilköpare, som icke kunde betala en mera omfattande reparation kontant, skulle bli ur stånd att få bilen reparerad. För säljaren medförde köparens underlåtenhet att nöjaktigt underhålla fordonet, att säkerheten för köpeskillingen äventyrades. Även av hänsyn till trafiksäkerheten syntes det betänkligt att beröva mindre likvida köpare denna möjlighet att låta fordonet undergå erforderlig reparation.

De representanter för organisationer av bilhandlare och bilägare, med vilka utredningen haft överläggningar, ha givit uttryck åt uppfattningen att säljarnas och köparnas intressen här sammanstämde. Det vore till ömsesidig fördel, att möjlighet bereddtes säljaren att efter reparation lämna ut bilen, även om köparen icke förmådde betala reparationen kontant. Detta hade särskilt betydelse i fråga om fordon, som begagnades i yrkesmässig trafik eller eljest i köparens näring. Köparens förmåga att fullgöra avbetalningarna å köpeskillingen vore därvid ofta beroende av de inkomster han kunde få genom att begagna bilen.

Såvitt angår förhållandet mellan köpare och säljare — den sida av problemet som är föremål för reglering i lagen om avbetalningsköp — synes tillräcklig anledning icke föreligga att göra någon skillnad mellan de fall då förbehållet i fråga träffats vid köpet och de fall då det tillkommit först i samband med reparationen. Det föreslagna undantagsstadgandet omfattar därför även sådana fall, då säljaren vid en reparation av godset överenskommit med köparen, att vad denne i fortsättningen inbetalar skall avräknas å reparationsfordringen till dess denna guldits och först därefter å köpeskillingen. För att säljaren vid uppgörelse enligt 4 § skall kunna åberopa ett förbehåll om säkerhet för reparationsfordringar eller därmed jämställda fordringar, måste fordringen självfallet ha uppkommit, innan köparen fullgjort sin betalningsskyldighet enligt köpet. Såsom utredningen tidigare framhållit torde goda skäl kunna anföras för att ett förbehåll om att godset skall utgöra säkerhet för sådan fordran äger verkan mot köparens borgenärer endast om det träffats innan godset i samband med avbetalningsköpet första gången utgavs till köparen.

Med reparation likställas i förslaget annan åtgärd, som säljaren vidtager med avseende å godset. Härmed avses närmast till reparation ej hänförliga åtgärder, som ha till syfte att öka eller bevara godsets värde. Oberoende av hur vidsträckt begreppet reparation tolkas lärers härav framgå, att stad-

¹ Se SOU 1938: 11 s. 56—57.

gandet omfattar t. ex. utbyte av däck på en bil, omklädsel av en möbel, kompletterings- och förbättringsarbeten å godset samt förvaring av godset.

En följd av den ståndpunkt utredningen sålunda intagit blir att, på sätt i 4 § första stycket punkt 5) föreslagits, fordringar av här avsett slag skola tillgodoräknas säljaren vid uppgörelsen.

I de danska och norska lagtexterna har icke gjorts något undantag från ogiltighetsregeln motsvarande det som den svenska texten innehåller.

Andra stycket. En gäldenär, som har flera förfallna skulder till samma borgenär, anses i princip äga rätt att vid betalning av ett belopp, som icke täcker hela den förfallna gälden, bestämma å vilken skuld beloppet skall avräknas. Avtal varigenom gäldenären på förhand avstår från denna rätt är i allmänhet bindande. Om en säljare, som ingått flera avbetalningsköp med samma köpare, förbehåller sig rätt att bestämma, på vilket köp en inbetalning skall avräknas, kunna för köparen uppkomma liknande obilliga verkningar som vid koppling. I sådana fall då någon köpt flera föremål genom ett och samma avbetalningsköp, ger 7 § köparen rätt att för inlösen utvälja vissa av dessa föremål. Härmed överensstämmer, att också den som köpt flera föremål genom olika kontrakt men ej kan infria sina förpliktelser enligt alla kontrakten, själv bör få bestämma vilket kontrakt han vill fullfölja. Det kan även inträffa, att säljaren förbehåller sig att vad köparen inbetalar i första hand skall avräknas å fordran, som tillkommer säljaren av annan grund än ett avbetalningsköp. Jämväl ett sådant förbehåll kan verka obilligt mot köparen. För undanröjande av varje tvekan om att avräkningsförbehåll skola vara utan verkan i samma omfattning som kopplingsförbehåll har i andra stycket av paragrafen — i likhet med vad som skett i de övriga texterna — upptagits en uttrycklig föreskrift härom. Den härigenom åt köparen tillerkända rätten att bestämma, å vilken skuld avräkning skall ske, kan självfallet icke utövas senare än vid den tidpunkt, då betalning sker. Bestämmelsen i andra stycket hindrar icke, att säljaren vid mottagande av betalning såsom villkor för beviljande av anstånd föreskriver, på vilket eller vilka kontrakt beloppet skall avräknas. Såsom framgår av lagtextens hänvisning till första stycket riktar sig stadgandet ej mot förbehåll att avräkning i första hand skall ske å fordran för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset.

Tredje stycket. Det föreslagna tredje stycket är avsett att ersätta 2 § andra stycket i gällande lag, enligt vilket stadgande särskild påföljd, som kan vara avtalad för den händelse köparen i annat avseende än i fråga om betalningens erläggande åsidosätter vad som åligger honom, icke må vinna tillämpning, såframt detta med hänsyn till de föreliggande omständigheterna skulle vara uppenbart obilligt.

Rörande vissa andra slag av avtal ha i nyare lagar införts bestämmelser, som tillerkänna domstol rätt att jämka eller lämna åsido avtalsvillkor, vilkas tillämpning i det särskilda fallet finnes otillbörlig. Detta är fallet beträffande

försäkringsavtal (34 § försäkringsavtalslagen), skuldebrev (8 § skuldebrevslagen), hyresavtal (43 § allmänna hyreslagen i dess lydelse efter en 1939 vidtagen ändring) och avtal rörande rätten till arbetstagares uppfinning (9 § lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar). Nämnda lagrum i skuldebrevslagen innehåller, att villkor som upptagits i skuldebrev må jämkas eller lämnas utan avseende, om tillämpning av villkoret uppenbarligen skulle vara stridande mot gott affärsskick eller eljest otillbörlig.

Även när det gäller avbetalningsköp synes behov föreligga av en liknande jämningsregel. Den i förslaget intagna bestämmelsen har avfattats i nära anslutning till skuldebrevslagens stadgande. Den har fått en allmänare formulering än stadgandet i 2 § andra stycket i gällande lag om avbetalningsköp, men torde i sakligt hänseende knappast innebära någon större utvidgning i förhållande till gällande rätt. Det är icke avsett att uttrycket »villkor» skall omfatta det avtalade vederlaget. Bestämmelsen får alltså icke användas för nedsättning av avbetalningspriset eller räntan. Utredningen har ansett, att vid avbetalningsköp liksom vid andra köp frågan om och i vad mån köparen är bunden av en utfästelse att utge en köpeskillning, som kan anses oskäligen, bör avgöras med tillämpning av bestämmelserna i avtalslagen eller allmänna rättsregler. Då det bör ankomma på domstol att pröva en sådan fråga, föreskrives i 11 § tredje stycket, att handräckning skall vägras, om köparen visar sannolika skäl att godset blivit sålt till oskäligt pris.

Inom sakkunnigkretsen har en ledamot, representerande Kooperativa förbundet, framfört betänkligheter mot bestämmelsen i 8 § tredje stycket med hänsyn till att dess räckvidd vore obestämd, särskilt genom användningen av uttrycket »stridande mot gott affärsskick». Även under förarbetena till tidigare givna stadganden ha betänkligheter av liknande innebörd kommit till uttryck, i det man befarat att tillämpningen av en dylik lagregel kunde leda till godtycklighet och osäkerhet i rättslivet. Dessa farhågor synas emellertid icke i någon mån ha bekräftats av erfarenheten. För övrigt visar rättspraxis åtskilliga exempel på att otillbörliga avtalsvillkor åsidosatts utan stöd av någon lagbestämmelse; de stadganden av förevarande slag som finnas i vissa lagar synas närmast ha betraktats såsom uttryck för en allmän rättsgrundsats.¹

Det föreslagna stadgandet tager såsom framgår av ordalagen icke sikte på frågan huruvida ett villkor under alla förhållanden är otillbörligt. Avgörande är, huruvida villkorets tillämpning i ett visst föreliggande fall är otillbörligt. Att åberopa ett villkor kan under vissa förhållanden vara fullt berättigat, men under andra omständigheter te sig otillbörligt. Härav följer, att fastställesetalan för vinnande av förklaring att ett villkor är otillbörligt i regel torde vara utesluten.

¹ Jfr uttalande av lagrådet i Kungl. Maj:ts proposition nr 33/1927 s. 58, återgivet i NJA avd. II 1927 s. 413.

I de danska och norska förslagen har 8 § ytterligare ett stycke. Detta innehåller för det första en bestämmelse att ett orimligt avbetalningspris kan nedsättas till vad som anses rimligt. Vidare ges en regel för sådana fall då säljaren avkrävt köparen ett orimligt vederlag för medgivande av anstånd eller annan jämkning i kontraktsvillkoren. Det föreslås att dylika belopp skola avräknas på köpeskillingen.

9 §.

Till följd av den ändrade avfattning, som 4 § erhållit i förslaget, föreslås att den i 9 § förekommande hänvisningen till 4 § första och andra styckena utbytes mot en hänvisning till hela 4 §.

Bestämmelsen i 9 § innebär, att reglerna i 4 § om beräkningen av säljarens fordran skola äga motsvarande tillämpning, då säljaren under åberopande av en s. k. förfalloklausul utkräver större del av köpeskillingen än som frånsatt denna klausul skulle vara förfallen till betalning. Enligt den nuvarande lydelsen av 4 § är, då säljaren går domstolsvägen, tidpunkten för stämningens delgivning avgörande för frågan, vilka poster som skola reduceras. Såsom framhållits under 4 § bör avseende icke längre fästas vid denna tidpunkt. Säljaren bör kunna fordra fulla beloppet av alla poster, som äro förfallna till betalning vid den tidpunkt då likvid sker. Utredningen har icke ansett det nödvändigt att ett uttryckligt stadgande meddelas härom. Det kan tänkas att säljaren av praktiska skäl medger, att tidpunkten för domen blir bestämmande för vilka poster som skola underkastas reduktion. I annat fall kan domstolen icke slutligt fixera det belopp köparen skall erlägga. Domstolen har då att förfara så, att köparen förpliktas att betala ett visst belopp med reduktion efter viss angiven grund av de poster, för vilka den i kontraktet bestämda förfallotiden ännu ej inträtt då betalningen erlägges. Det synes icke möta några betänkligheter att anförtro en sådan uträkning åt utmätningsman.

10 §.

Första stycket. För giltigheten av ett avbetalningsköp kräves icke att någon viss form använts. I praktiken upprättas emellertid så gott som alltid en skriftlig handling. Enligt 10 § första stycket kan handräckning erhållas endast om skriftlig köpehandling föreligger. Om så ej är fallet, måste säljaren anlita domstol för att få tillbaka godset.

Under den diskussion, som tidigare förts rörande erforderliga ändringar i lagen om avbetalningsköp, har — i syfte att förebygga att avtal om köp på avbetalning ingås av obetänksamhet — varit ifrågasatt införande av föreskrift om att avbetalningsköp alltid skulle upprättas skriftligen och med två vittnen. Under de gemensamma nordiska överläggningarna har denna tanke icke vunnit anklang på något håll. Det har framhållits, att en sådan formföreskrift, särskilt om det krävdes att vittnena vore närvarande, skulle

vålla praktiska olägenheter för den lojala avbetalningshandeln utan att utgöra ett tillräckligt effektivt medel att tvinga köparen till önskvärd eftertanke.

Däremot uppnåddes under de nordiska överläggningarna enighet om att såsom villkor för handräckning borde krävas, att en köpehandling företeddes som fyllde vissa enkla minimikrav. I enlighet härmed har i 10 § första stycket av förslaget såsom förutsättning för handräckning uppställts, att det upprättats en av köparen underskriven handling, som 1) innehåller förbehåll om säljarens äganderätt eller om rätt för säljaren att återtaga godset, 2) uppftar det pris, till vilket säljaren är villig att sälja godset mot kontant betalning samt 3) anger vad köparen har att erlægga och när de särskilda beloppen förfalla till betalning.

Det villkor, som angivits under 1), kan förefalla så självklart, att det icke skulle behöva nämnas i lagen. Emellertid begagnas ibland kontrakt, som i stället för uttryckligt äganderätts- eller återtagandeförbehåll endast innehålla en klausul att lagen om avbetalningsköp gäller beträffande köpet. Detta kan icke anses tillräckligt. Uppenbart är, att i fall som avses i 1 § andra stycket kontraktet måste anses innehålla förbehåll om äganderätt för säljaren. Villkoret under 2) har en dubbel funktion. Det har till syfte att för köparen klargöra, hur mycket han måste betala i pristillägg för att erhålla en kredit. Såsom framgår av 4 § andra stycket i förslaget skall vidare säljarens uppgift om det pris, till vilket han är villig att sälja godset mot kontant betalning, läggas till grund för reduktionen av icke förfallna poster, såvida det ej kan antagas att godset kunde ha köpts till lägre pris. Punkten 3) är betingad av det praktiska önskemålet att köparen erhåller full klarhet om betalningsvillkoren.

Andra stycket. Här ges bestämmelser om handräckningsansökningen och vad den skall innehålla. Enligt den gällande lydelsen av 10 § skall i ansökningen lämnas uppgift å oguldna poster med deras förfallotider. Eftersom posternas förfallotider framgå av köpekontraktet, vilket alltid skall bifogas ansökningen, anses det i praxis tillräckligt att säljaren i ansökningen uppger, hur stor del av köpeskillingen som är ogulden. Förslaget anknyter till denna praxis. I motsats till vad nu gäller medger utredningens förslag, att ränta tillgodoräknas säljaren vid handräckning. Såsom framhållits i motiven till den föreslagna 4 § har utmätningens skyldighet att taga hänsyn till ränta ansetts böra inskränkas till sådana fall, då säljaren uttryckligen framställt krav på viss angiven ränta. I enlighet härmed har i 10 § i förslaget intagits föreskrift om att ansökan om handräckning, där säljaren gör anspråk på ränta, skall innehålla uppgift om vad han fordrar i sådant avseende. Ett naket yrkande om ränta bör icke godtagas, utan utmätningens mannen bör fordra, att säljaren förutom räntefoten anger å vilka belopp och för vilken tid han kräver ränta. Den föreslagna 4 § öppnar möjlighet att vid uppgörelsen mellan parterna taga hänsyn till fordran å

ersättning för försäkring eller för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset. Med hänsyn härtill föreslås, att bestämmelserna om handräkningsansökans innehåll kompletteras med en föreskrift om att säljare, som vill att dylik fordran skall räknas honom till godo, har att precisera sitt anspråk i ansökningen.

11 §.

Första stycket. Enligt gällande lag kan handräckning för godsets återtagande erhållas endast då dröjsmål med betalningen föreligger. Vill säljaren på grund av annat kontraktsbrott återtaga godset, måste han utföra sin talan vid domstol, om icke köparen frivilligt lämnar ifrån sig godset. De gällande danska och norska lagarna innehålla ingen dylik begränsning av möjligheten att anlita det förfarande som motsvarar handräckning. Den finska lagen har i detta avseende samma huvudregel som den svenska, men då fara föreligger för att godset förstöres eller skadas, kan överexekutor, om köparen försummat sin betalningsskyldighet, ge tillstånd till handräckning utan hinder av att dröjsmålet med betalningen ej har den omfattning, som i allmänhet förutsattes för erhållande av handräckning.

Säljarens säkerhet i godset kan äventyras genom olika förfaranden från köparens sida, t. ex. genom att denne vanvårdar, överger eller uthyr godset. Det måste anses önskvärt att säljaren i dylika fall har möjlighet att snabbt och utan större kostnader få tillbaka godset. I allmänhet torde det stå säljaren till buds att säkerställa sin rätt genom att hos överexekutor utverka kvarstad å godset eller åtminstone åtgärd som avses i 187 a § utsökningslagen för att därefter instämma sin talan till domstol. Med hänsyn till intresset av att nedbringa kostnaderna och undvika onödig omgång har utredningen dock ansett lämpligt att möjlighet beredes säljaren att erhålla handräckning av utmätningsman, där säljarens säkerhet allvarligt äventyras. Förslaget når härigenom större överensstämmelse med vad som gäller i övriga nordiska länder. Enligt den föreslagna bestämmelsen skall handräckning kunna erhållas, då det är uppenbart att köparen i annat avseende än i fråga om betalningen åsidosatt förpliktelse, vars uppfyllande är av väsentlig betydelse för säljaren. Bestrider köparen att rätt att återtaga godset inträtt, bör handräckning vägras, såframt icke utmätningsmannen finner invändningen vara uppenbart obefogad. Då handräckning kan ifrågakomma endast i uppenbara fall, har det icke ansetts behöfligt att tynga förfarandet med en föreskrift om att säljaren skall ställa säkerhet för den skada som genom åtgärden kan komma att tillfogas köparen.

Det må framhållas, att 11 § icke i och för sig ger köparen rätt att taga godset tillbaka. Den första förutsättningen för att handräckning skall kunna ifrågakomma — vare sig på grund av utebliven betalning eller av annat skäl — är, att en sådan situation inträtt, som berättigar säljaren att häva köpet. Invändning att avtalet är ogiltigt på grund av bristande rättslig

handlingsförmåga å köparens sida eller på grund av svek, ocker eller dylikt är av sådan natur att den icke bör prövas av utmätningssmannen. Om det kan antagas att säljarens rätt att återfå godset eller beräkningen av hans tillgodohavande kan röna inverkan av dylikt förhållande, har utmätningssmannen att vägra handräckning.

Andra stycket. Som ett nytt andra stycke har i förslaget upptagits ett stadgande, enligt vilket för köparen eller hans familj oundgängligen behövliga gång- och sängkläder skola undantagas från handräckning.

Jämlikt 65 § utsökningslagen skola från utmätning undantagas dels nödiga gång- och sängkläder för gäldenären, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, dels nödiga arbetsredskap eller andra nödiga lösören till ett värde av högst 1 000 kronor eller, där gäldenären icke är familjeförsörjare och ej heller har eget hushåll, högst 400 kronor. Saknas utväg till nödortfittigt uppehälle, skall därjämte av det förråd, som i huset finnes, undantagas vad som tarvas till underhåll för en månad.

Bestämmelserna i 65 § utsökningslagen äga icke tillämpning vid återtagande av gods, till vilket säljaren förbehållit sig äganderätten. Enligt utredningens mening bör det icke ifrågakomma att till skydd mot återtagande av avbetalningsgods införa lika vidsträckta undantag, som gälla vid utmätning. En så långt gående inskränkning i säljarens rätt att återtaga godset skulle beröra flertalet av de viktigaste avbetalningsartiklarna. Därigenom skulle avsevärda nackdelar uppkomma, kanske främst inom de områden där avbetalningshandeln har sin största sociala betydelse. För mången är det omöjligt att förvärva behövliga arbetsredskap, möbler och hushållsapparater på annat sätt än genom avbetalningsköp.

Sedan det emellertid ifrågasatts att från handräckning undantaga löständer, proteser o. d. samt oundgängligen behövliga gång- och sängkläder, har utredningen för att få närmare kännedom om praxis på detta område inhämtat upplysningar från ett antal utmätningssmän. Uppgifter ha inkommit från förste stadsfogdarna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg, stadsfogdarna i Borås och Örebro, landsfiskalerna-utmätningssmännen i Solna och Karlskoga distrikt samt landsfiskalen i Alnö distrikt. Av svaren framgår följande. Endast i några enstaka fall har handräckning sökts för återtagande av löständer, proteser och dylika föremål. Sju av ifrågavarande nio utmätningssmän anse sig befogade att utan stöd av särskilt lagstadgande vägra handräckning beträffande föremål av nyssnämnda slag. Det synes ha förekommit i åtskilliga fall att handräckning begärts för återtagande av en kostym från köpare, som utöver densamma endast haft överdragskläder eller andra arbetskläder. Utmätningssmännen i två av de största städerna förklara att de bevilja handräckning även om köparen icke har någon annan kostym. Fem utmätningssmän uppge, att de bruka vägra handräckning i sådana fall. Några av dem framhålla, att dylikt vägran aldrig föranlett överklagande. Två utmätningssmän uppge, att de icke någon gång

varit med om att köparen ej haft andra gångkläder än dem som skolat återtagas. En av dem uttalar, att det av humanitära skäl kan anses motiverat att icke medge handräckning i en dylik situation. Den andre förklarar att han, om ett sådant fall inträffade, skulle hänvisa köparen till fattigvården eller själv fästa vederbörande fattigvårdsorgans uppmärksamhet på förhållandet.

Särskilda skäl tala för att löständer, proteser o. d. samt nödvändiga gång- och sängkläder icke böra få återtagas av säljaren. Handräckningen skulle i dessa fall i viss mån få karaktären av ett ingrepp i köparens personliga integritet, en kränkning av hans människovärde. Å andra sidan har godset som sådant oftast icke något större värde för säljaren. Det förekommer också ibland att säljaren låter förstöra godset, så snart han fått det tillbaka. När det gäller dylika föremål ligger återtaganderättens betydelse främst däri, att säljaren kan förmå köparen att betala genom att hota honom med att taga godset tillbaka. För nutida uppfattning ter det sig emellertid stötande att rättsordningen tillåter en borgenär att utsätta sin gäldenär för en press av den art, som ett hot om att beröva honom exempelvis hans enda omgång kläder kan innebära.

Från säljarhåll har invänts, att det förefölle principiellt riktigare att förbjuda avbetalningsförsäljning av ifrågavarande varor än att införa ett beneficium vid återtagande. Såsom framhållits i den allmänna motiveringen är emellertid genomförandet av ett system, som bygger på att det skall vara förbjudet att sälja vissa slag av varor på avbetalning, förenat med så stora praktiska olägenheter, att utredningen ansett sig icke kunna förorda en sådan anordning. Att helt förbjuda avbetalningshandel med gång- och sängkläder kan icke heller vara något tjänligt medel att nå det resultat, som här närmast åsyftas, nämligen att förhindra att någon tvångsvis berövas vad han oundgängligen behöver. Med hänsyn till vad som framkommit vid den undersökning, för vilken här förut redogjorts, kan ett förbud mot handräckning i dylika fall icke för säljarna anses innebära något större ingrepp i nu rådande förhållanden. Visserligen är det möjligt, att införandet av ett lagstadgat beneficium komme att medföra en noggrannare prövning av köparens kreditvärdighet och därmed också en viss nedgång av avbetalningsförsäljningen av ifrågavarande varuslag, men detta kan i och för sig icke betraktas som en nackdel. Å andra sidan kan det ej bestridas att om utvägen att köpa på avbetalning ej står till buds svårigheter kunna uppkomma för en och annan, vars ekonomiska ställning är svag, särskilt om förutsättningar för att det allmänna skall träda hjälpande emellan icke föreligga.

Att löständer, proteser och andra liknande med köparens person nära förbundna ting ej böra bli föremål för återtagande, synes vara så uppenbart, att något uttryckligt stadgande härom icke kan anses behöfligt. Dylika ting torde för övrigt endast i sällsynta undantagsfall säljas på avbetalning med

äganderätts- eller återtagandeförbehåll. Däremot synes man icke utan lagstiftningsåtgärd kunna påräkna att utmätningsmännen allmänt komma att tillämpa det av utredningen förordade undantaget i fråga om gång- och sängkläder. Eftersom handräckning för återtagande av avbetalningsgods icke behandlas i utsökningslagen utan endast i lagen om avbetalningsköp, måste undantagsbestämmelsen i vad den angår handräckning få sin plats i sistnämnda lag. Av praktiska skäl synes det lämpligt att frågan om undantag vid verkställighet av dom regleras i samma lag. I enlighet härmed innehåller förslaget dels i 11 § andra stycket en bestämmelse om att oundgängligen behövligen gång- och sängkläder skola undantagas från handräckning, dels i 15 § första stycket en hänvisning till detta stadgande för sådana fall där fråga är om verkställighet av domstols dom.

Utsökningslagens stadgande om utmätningsfrihet i fråga om gång- och sängkläder omfattar »nödiga» sådana. I praxis tolkas denna bestämmelse så vidsträckt, att gång- och sängkläder praktiskt taget alltid torde undantagas från utmätning. I syfte att tydligt ange, att avbetalningsköplagens undantag har en snävare omfattning, har i förslaget den formuleringen använts, att kläderna skola vara »oundgängligen behövligen». Köparen bör alltid få behålla en omgång vanliga gångkläder, även om han därutöver har »blåställ» eller andra arbetskläder. Å andra sidan synes det i allmänhet icke kunna ifrågakomma att av gång- och sängkläder undantaga mer än en omgång för varje person. Under den varmare årstiden bör hinder för återtagande av vinterplagg icke föreligga. Omvänt böra sommarplagg kunna återtagas under vintern. Det föreslagna undantaget har liksom beneficiet vid utmätning ansetts böra gälla till förmån icke blott för den mot vilken det exekutiva förfarandet riktas utan även för hans make och oförsörjda barn och adoptivbarn.

En av de sakkunniga, representerande Sveriges köpmannaförbund, har avstyrkt förslaget att från handräckning undantaga oundgängligen behövligen gång- och sängkläder. I motsats till utredningsmännen har han menat, att en dylik regel skulle medföra att avbetalningshandeln med gång- och sängkläder komme att helt upphöra.

Tredje stycket. Såsom ett tredje stycke har upptagits andra stycket i gällande lag.

12 §.

I förslaget saknas såsom tidigare nämnts motsvarighet till bestämmelserna i 12 § gällande lag, enligt vilka säljarens fordran vid handräckning skall beräknas på ett mera summariskt sätt än eljest. I stället har i 12 § intagits en föreskrift om anstånd med handräckning när köparen oförvållat råkat i betalningssvårigheter av tillfällig natur.

Den i 2 § stadgade inskränkningen i säljarens rätt att återtaga godset på grund av dröjsmål med betalningen innebär, att köparen alltid äger åtnjuta ett kortare anstånd oberoende av anledningen till dröjsmålet. Vid

olika tillfällen ha förslag väckts, att vid oförvållad tillfällig betalningsoförmåga ytterligare anstånd skulle kunna medges. Redan i samband med den gällande lagens tillkomst ifrågasattes sålunda under riksdagsbehandlingen ett stadgande av denna innebörd.¹ I den år 1944 inom justitiedepartementet upprättade promemorian föreslogs, att i lagen om avbetalningsköp skulle införas ett stadgande, enligt vilket säljaren, om dröjsmål med betalningen föranletts av att köparen på grund av sjukdom, arbetslöshet eller annan dylik orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, ej skulle äga återtaga godset, med mindre dröjsmålet överstigit sex månader eller säljarens rätt eljest äventyrades. Under remissbehandlingen utsattes förslaget för kritik från vissa håll, främst från näringsorganisationers sida. Därvid framhölls i främsta rummet, att något behov av den föreslagna anståndsregeln ej påvisats. Det hänvisades till att säljarna i ömmande fall redan brukade lämna tillräckligt anstånd för köparna, icke minst därför att det för säljaren vore fördelaktigare att köpeskillingen erlades än att godset återtoges. Vidare gjordes gällande, att den föreslagna regeln kunde fresta ekonomiskt svaga köpare att ingå avbetalningsköp, som de saknade förmåga att fullfölja, samt att den ökning av säljarens risk och kostnader, som därigenom uppkomme, måste föranleda en höjning av avbetalningspriset. Vid anmälan av ärendet i statsrådet den 23 februari 1945 uttalade chefen för justitiedepartementet², att förslaget icke för det dåvarande borde föranleda lagstiftning, enär de bestämmelser som i detta hänseende kunde anses befogade borde genomföras i samband med en revision av lagstiftningen om avbetalningsköp i dess helhet.

De nyss återgivna invändningarna mot den tidigare föreslagna anståndsbestämmelsen strida i viss mån mot varandra. Om påståendet att säljarna redan nu lämna köparna tillräckligt anstånd är riktigt, kan ett lagfästade av denna praxis knappast medföra någon allvarigare olägenhet. Enligt utredningens mening föreligger behov av en anståndsregel. Även om säljarna ofta bevilja anstånd vid tillfälliga betalningssvårigheter, saknas ingalunda exempel på motsatsen.³ Ett lagstadgande om anstånd skulle därför skapa större trygghet för köparna och skydda dem mot godtycklig behandling från säljarnas sida. I många fall torde ett uppskov vara ägnat att tillgodose båda kontrahenternas intresse. Den omständigheten att exekutiv myndighet numera äger meddela uppskov med försäljning av utmätt gods, om gäldenären oförvållat råkat i tillfälliga betalningssvårigheter, talar också starkt för införandet av motsvarande möjlighet i fråga om återtagande av avbetalningsgods. Behovet av anstånd kan här mången gång vara större, enär avbetalningsköpare icke åtnjuter det skydd för rätten till nödiga arbetsredskap och nödigt bohag, som enligt 65 § utsökningslagen tillkommer

¹ Se lagutskottets utlåtande nr 30/1915 s. 24 och NJA avd. II 1915 s. 313.

² Se Kungl. Maj:ts proposition nr 236/1945 s. 74—75.

³ I Sociala Meddelanden 1949 s. 495—498 redovisas resultatet av en begränsad undersökning av praxis i förevarande hänseende.

utmätningssgäldenär. Av anförda skäl har utredningen ansett, att bestämmelser om anstånd vid oförvållad betalningsoförmåga av övergående natur böra meddelas även i fråga om återtagande av avbetalningsgods. Det i 12 § av förslaget upptagna stadgandet härom avser endast handräckning, men 15 § första stycket i förslaget innehåller en hänvisning till 12 § för sådana fall, där fråga är om verkställighet av domstols dom om utgivande av gods som sålts på avbetalning.

Den föreslagna 12 § har utformats efter förebild av bestämmelserna i 88 c § utsökningslagen om uppskov med försäljning av utmätt gods. Utmättningsförfarandet sönderfaller i flera skilda moment; gäldenären får i allmänhet behålla den utmätta egendomen i sin besittning i avvaktan på godsets försäljning. Enär det exekutiva förfarandet vid återtagande av avbetalningsgods består av ett enda moment — nämligen att köparen skiljes från besittningen av godset, vilket samtidigt tillhandahålles säljaren — kommer ett anstånd i detta fall att innebära, att verkställigheten i sin helhet uppskjutes. De förutsättningar å köparens sida, som enligt förslaget måste föreligga för att anstånd skall kunna beviljas, äro desamma som i 88 c § utsökningslagen, nämligen att han till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller på grund av annan särskild orsak råkat i betalningssvårigheter, som kunna antagas vara av tillfällig natur. Det bör i anslutning härtill understrykas, att ett uppskov med verkställigheten har till syfte att bereda köparen möjlighet att betala sin skuld och därmed att behålla godset. Uppskov bör därför icke beviljas, om det redan från början finnes grundad anledning antaga, att köparen icke kommer att kunna fullfölja köpet även om han får anstånd.

Prövning av anståndsfrågan bör ske med tillbörligt beaktande av säljarens intresse. I nära överensstämmelse med utsökningslagens uppskovsstadgande föreslås därför såsom ytterligare förutsättning för beviljande av anstånd, att icke säljarens rätt till godset äventyras eller hans rätt eljest otillbörligt åsidosättes. Såsom exempel på situationer där anstånd kan vara äventyrligt för säljaren må nämnas, att godset är utsatt för hastig värdeminskning eller föremål för vanvård eller anledning föreligger till antagande att köparen kommer att förskingra godset. Uttrycket att säljarens rätt »eljest otillbörligt åsidosättes» tar närmast sikte på sådana fall, då det för säljarens ekonomi är av stor betydelse att han snarast möjligt kommer i besittning av godset, så att han kan skaffa sig kontanta medel genom att realisera detsamma.

Det föreslagna stadgandet innebär icke någon ovillkorlig rätt till anstånd under de angivna förutsättningarna utan endast befogenhet för exekutiv myndighet att efter diskretionär prövning meddela anstånd. När det gäller föremål som köparen utan större olägenhet kan avvara, synes i allmänhet anledning saknas att bevilja anstånd, åtminstone om köparen erlagt endast en mindre del av köpeskillingen.

Uppskov med försäljning av utmätt gods beslutas av överexekutor. Utredningen har emellertid funnit det vara opraktiskt och förenat med onödig omgång att frågan om anstånd med återtagande av avbetalningsgods skulle prövas av överexekutor. Denna uppgift synes utan risk kunna anförtros åt utmätningsmannen, helst som dennes beslut enligt 14 § första stycket kan överklagas hos överexekutor. I detta sammanhang må framhållas att enligt den moratorielagstiftning, som gällde under andra världskriget, anståndsfrågan prövades av utmätningsman utan att detta såvitt är känt medförde någon olägenhet.

Anståndstiden bör enligt utredningens mening icke få överstiga sex månader, räknat från dagen för ansökningen om handräckning. För att förebygga att anstånd mer eller mindre slentrianmässigt beviljas under så lång tid som sex månader föreslår utredningen, att anståndstiden från början icke skall få utgöra mer än tre månader, men att utmätningsmannen skall äga medge ytterligare anstånd under högst tre månader, om synnerliga skäl föreligga därtill. Att maximitiden för anstånd räknas från handräckningsansökningens ingivande medför den fördelen, att en säljare icke riskerar att komma i sämre ställning, om han efter att ha ansökt om handräckning själv medger köparen någon tids anstånd. Har säljaren sålunda frivilligt lämnat anstånd under två månader från dagen för handräckningsansökningen, kan följaktligen utmätningsmannen icke under några förhållanden bevilja anstånd under längre tid än sammanlagt fyra månader. I sådana fall då en säljare begär handräckning först sedan köparen fått åtnjuta visst anstånd, åligger det utmätningsmannen att vid sin prövning av frågan om och i vad mån anstånd med verkställigheten skall beviljas taga tillbörlig hänsyn till detta förhållande.

I nära anslutning till vad som gäller enligt 88 c § utsökningslagen föreslås vidare, att utmätningsmannen äger föreskriva villkor för anståndet och, om anledning därtill förekommer, förklara att detta skall upphöra att gälla. Såsom exempel på villkor som böra kunna uppställas må nämnas, att köparen under anståndstiden gör vissa regelbundna avbetalningar å sin skuld eller att godset endast på visst sätt eller icke alls får begagnas.

Utredningen hänvisar vidare till vad som anförts vid 2 § andra stycket.

13 §.

Som konsekvens av ändringarna i 5 § första stycket föreslås, att 13 § andra stycket i gällande lag upphäves.

14 §.

I andra stycket föreslås vissa formella jämkningar, vilka sammanhånga med ändringar som föreslagits i andra paragrafer. Därjämte har tiden »trettio dagar» ansetts böra utbytas mot »en månad».

15 §.

Här ges bestämmelser om verkställighet av domstols dom, varigenom någon förpliktats utge gods som han köpt genom avbetalningsköp.

Första stycket i förslaget innehåller som tidigare berörts hänvisning till bestämmelserna i 11 § andra stycket och 12 §.

Andra stycket ersätter 15 § i gällande lag. De föreslagna avvikelserna äro en följd av att enligt 5 § första stycket i förslaget säljaren även vid verkställighet av domstols dom kan bli skyldig att nedsätta visst belopp hos utmätningssmannen. I motsats till vad som enligt 14 § första stycket gäller om handräckning är i detta fall överexekutor ej högsta instans. Skulle överexekutors beslut överklagas, innebär en motsvarande tillämpning av 14 § andra stycket, att den angivna tiden av en månad räknas från det slutligt beslut meddelades.

16 §.

Första stycket. I detta stycke har enligt förslaget tillagts en bestämmelse, som avser att hindra att gamla ärenden belasta utmätningssmans dagbok.

I 86 § utsökningslagen stadgas, att ett utmätningssärende icke på den grund att borgenären lämnat gäldenären anstånd med betalningen må uppehållas utöver sex månader från det utmätningssmannen mottog fullständiga ansökningshandlingar. Varar anståndet efter denna tidpunkt, är ansökningshandlingen förfallen.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 23 december 1940 hemställde Föreningen Sveriges landsfiskaler, att i lagen om avbetalningsköp måtte införas en bestämmelse, varigenom 86 § utsökningslagen gjordes tillämplig även å ärenden angående återtagande av avbetalningsgods. Föreningen framhöll, att en del länsstyrelser ansågo stadgandet tillämpligt å avbetalningssärenden på grund av bestämmelsen i 16 § lagen om avbetalningsköp, att utsökningslagens föreskrifter i tillämpliga delar skola lända till efterrättelse i fråga om sådana ärenden. Andra länsstyrelser tillåte däremot balansering under obegränsad tid. För egen del hade föreningen den uppfattningen, att 16 § lagen om avbetalningsköp icke omfattade 86 § utsökningslagen. Samma mening hade kommit till uttryck i ett år 1930 avgivet sakkunnigbetänkande angående skärpta kontrollföreskrifter rörande landsfiskalers och med dem jämställda befattningshavares medelsförvaltning.¹

Den i 16 § lagen om avbetalningsköp intagna hänvisningen till utsökningslagen torde närmast gälla denna lags allmänna föreskrifter och kan knappast antagas avse de enbart med avseende å utmätning stadgade reglerna i 86 §. Enligt 2 § dagbokskungörelsen skall utmätningssmans dagbok avslutas för varje år. Därvid skola alla mål, som utmätningssmannen icke skilt från sig, överföras till nästa års dagbok. Det är mycket vanligt, att en avbetalningssäljare som sökt handräckning lämnar köparen anstånd »tills vidare». Önskvärt är, att gamla handräckningsärenden avföras ur dagboken. Detsamma gäller ansökningar om förrättning för verkställighet av domstols dom, varigenom någon förpliktats utge gods, som han köpt

¹ SOU 1930: 16 s. 49.

på avbetalning. Utredningen har därför föreslagit, att ansökningar om dylika förrättningar skola vara förfallna, för den händelse säljaren medgivit uppskov med förrättningen och på grund därav verkställighet ej skett, då tre månader förflutit från dagen för ansökningen. För att godset i sådant fall skall kunna återtagas fordras alltså, att säljaren gör förnyad ansökan därom.

Andra stycket. Detta stycke innehåller bestämmelser om utmätning för fordran på grund av avbetalningsköp.

En säljare, som har fordran på grund av avbetalningsköp, kan enligt rättspraxis erhålla utmätning av det sålda godset. En förutsättning härför är dock, att han ovillkorligen avstått från sin rätt på grund av äganderättsförbehållet.¹ Såvitt angår utmätning av annan egendom än det gods köpet avser äro fordringar på grund av avbetalningsköp likställda med fordringar i allmänhet.

I Danmark beviljas enligt fast rättspraxis icke utmätning av avbetalningsgods för säljarens fordran. Om säljaren vill taga godset i anspråk för täckande av sin fordran, är han sålunda hänvisad att taga godset åter enligt reglerna i lagen om avbetalningsköp. Detta gäller även för det fall att säljaren avstår från sin rätt på grund av äganderättsförbehållet. Även i Norge har man i doktrin och praxis tagit avstånd från att avbetalningsgods utmätas för säljarens fordran.

I vårt land har tidigare² föreslagits, att i lagen om avbetalningsköp skulle införas en bestämmelse om förbud för säljaren att erhålla utmätning av godset för sin fordran å köpeskillingen. I det stora flertalet av de remissyttranden, som avgåvos över förslaget, blev detta tillstyrkt eller lämnat utan erinran. Sålunda framställde ingen av rikets handelskamrar någon invändning mot den föreslagna regeln. Kommerskollegium, som i och för sig icke hade något att erinra mot förslaget, ansåg emellertid att det icke borde genomföras, enär en sådan regel lätt kunde kringgås genom att säljaren pro forma överläte sin fordran till tredje man och samtidigt avstode från äganderättsförbehållet. Föreningen Sveriges stadsfogdar framhöll att en avbetalningssäljare rimligtvis icke borde komma i sämre läge än varje annan säljare och avstyrkte under hänvisning härtill förslaget. Ytterligare två yttranden gingo i avstyrkande riktning.

Den i dansk rättspraxis intagna ståndpunkten att icke tillåta utmätning av avbetalningsgods för säljarens fordran har motiverats med att köparen i händelse av utmätning skulle kunna gå miste om vissa av de förmåner, som lagen om avbetalningsköp tillförsäkrade honom. Erfarenheten ger vid handen, att köpeskillingen vid en exekutiv auktion i regel icke uppnår det belopp, till vilket godset skulle ha värderats enligt denna lag. Särskilt där exekutiv försäljning icke sker å auktionskammare leder försäljningen

¹ Se NJA 1945 s. 160.

² SOU 1938; 11 s. 54—56 och 58.

ej sällan till ogynnsamt resultat. Vid en exekutiv försäljning förlorar vidare köparen den möjlighet att återlösa godset, som föreligger enligt avbetalningsköplagen.

Under de gemensamma nordiska överläggningarna beslöto de danska, finska och norska delegerade att upptaga en regel av innehåll att avbetalningsgoods icke finge utmätas för säljarens fordran på grund av köpet. Ehuru vissa principiella betänkligheter kunna anföras mot en dylik regel, har utredningen ansett tillräckliga skäl ej föreligga att den svenska lagen i detta hänseende skulle intaga en annan ståndpunkt än lagstiftningen i de övriga nordiska länderna. Praktiskt sett torde ett förbud mot utmätning icke innebära någon nämnvärd försämring av säljarens nuvarande ställning. Sedan i rättspraxis fastslagits, att utmätning förutsätter ett ovillkorligt avstående från rätten på grund av äganderättsförbehållet, synas nämligen säljarna med hänsyn till den risk för rättsförlust, som ett sådant avstående medför i händelse av mellankommande konkurs, mera sällan använda utmätningsvägen.

I enlighet med det anförda har i förslaget upptagits en regel av innehåll att gods som sålts genom avbetalningsköp icke må tagas i mät för fordran på grund av köpet. Denna regel får anses innefatta, att ej heller köparens rätt till godset kan utmätas för sådan fordran. Såsom framgår av ordalagen gäller förbudet mot utmätning även om säljaren avstår från sin rätt på grund av äganderättsförbehållet. Stadgandet kan ej heller kringgås genom att säljaren överlåter sin fordran å tredje man. Utmätningförbudet avser nämligen fordran på grund av köpet, oavsett i vems hand den finnes.

Det kan ifrågasättas, om icke avbetalningssäljare för täckande av sin fordran i första hand borde hänvisas att återtaga godset med den verkan att utmätning av annan egendom finge ske endast i den mån godsets värde vid återtagandet understege fordringens belopp. Enligt utredningens mening saknas anledning att gå så långt. Vissa modifikationer i den rätt att erhålla utmätning, som enligt utsökningslagen tillkommer säljaren, synas emellertid vara av behovet påkallade. En tredskande köpare, som exempelvis har kontanta medel eller tillgodohavande i bank, bör icke rimligen kunna tvinga säljaren att återtaga godset. Omfattade förbudet mot utmätning även sådana fall, innebure detta i realiteten, att köparen kunde när som helst frånträda köpet. Å andra sidan kan utmätning av annan egendom än avbetalningsgodset ej sällan tänkas medföra betydande men för köparen. Det kan vara svårt för honom att avvara egendomen, framför allt när det gäller föremål, som han behöver i sitt hem eller sin näring. Bestämmelserna i 65 § utsökningslagen om utmätningsfrihet ge i detta hänseende köparen endast ett begränsat skydd. Risk kan vidare föreligga, att den exekutiva försäljningen lämnar ett ogynnsamt resultat. Ianspråktagande av annan egendom än avbetalningsgodset framstår som särskilt obilligt mot köparen, där han på grund av en agents övertalning förmåtts att på avbetalning

köpa ett föremål, av vilket han icke har något nämnvärt behov. På grund av vad sålunda anförts har utredningen — i likhet med vad som skett i de övriga länderna — ansett sig böra föreslå, att utmätning för belopp, som kan täckas av godsets värde, icke må ske, såframt detta skulle lända till avsevärt men för köparen. I sådant fall är säljaren hänvisad att i första hand återtaga godset. Skulle uppgörelsen komma att utvisa ett saldo säljaren till godo, kan utmätning erhållas för restfordringen.

En erinran om bestämmelserna i 16 § andra stycket har intagits i ett av utredningen föreslaget tillägg till 62 § utsökningslagen.

17 §.

Enligt den gällande lydelsen av paragrafens första stycke äger säljaren icke åberopa en vid köpet eller därefter träffad överenskommelse, varigenom köparen, »för den händelse han framdeles skulle komma att åsidosätta sina förpliktelser», avstått från någon rätt eller förmån, som tillkommer honom enligt lagen. Stadgandet i 6 § tredje stycket av förslaget tar icke sikte på det fallet, att köparen åsidosatt någon förpliktelse. Enär även detta stadgande bör vara av tvingande natur, föreslår utredningen, att uttrycket »i avtalet eller sedermera, för den händelse han framdeles skulle komma att åsidosätta sina förpliktelser» utbytes mot uttrycket »på förhand», vilket kommit till användning även i de övriga texterna.

18 §.

Denna paragraf saknar motsvarighet i gällande lag.

Säljarens fordran på betalning enligt ett avbetalningsköp är underkastad den allmänna tioårspreskriptionen. Däremot lärer säljarens på äganderättsförbehållet grundade rätt till godset icke vara föremål för preskription. Det förekommer ej sällan att en säljare, som under lång tid underlåtit att utkräva ogulden del av köpeskillingen och därigenom bibragt köparen uppfattningen att säljaren avstått från sin rätt, sedermera söker indriva sin fordran. Detta sker särskilt i sådana fall, då säljarens ekonomiska ställning försvagats eller då en av honom driven rörelse avvecklas i samband med konkurs. Enligt utredningens mening är det ur flera synpunkter otillfredsställande, att köparens rätt till avbetalningsgods kan hållas svävande under avsevärd tid. Utredningen anser det emellertid ej lämpligt, att en kortare preskriptionstid fastställes för fordringar på grund av avbetalningsköp än för fordringar på grund av andra köp. Till stöd för denna ståndpunkt kan även åberopas, att frågan om en allmän revision av lagstiftningen om preskription ingår i programmet för det gemensamma nordiska lagstiftningsarbetet. Då det torde komma att dröja, innan detta ämne upptages till behandling, har utredningen såsom ett provisorium föreslagit, att en särskild preskriptionsregel införes beträffande avbetalningssäljares rätt att återtaga det sålda godset.

Utredningen har ansett preskriptionstiden lämpligen kunna bestämmas till tre år, räknat från den i avtalet angivna förfallodagen för sista posten. Denna tid kan synas relativt lång, men det har ansetts angeläget, att preskriptionsregeln utformas så, att den icke minskar säljarnas benägenhet att bevilja köparna anstånd. En treårig preskriptionstid förekommer bl. a. i 29 § försäkringsavtalslagen, 25 § skuldebrevslagen och 70 § växellagen. Preskriptionen bör i motsats till den allmänna tioårspreskriptionen icke kunna avbrytas genom sådana åtgärder som enskilt krav eller avbetalning å köpeskillingen utan endast genom väckande av talan om godsets återfående. Enligt 13 kap. 4 § tredje stycket rättegångsbalken anses talan väckt, när ansökan om stämning inkommit till rätten. Ansökan om handräckning för godsets återtagande bör i förevarande hänseende medföra samma verkan som en stämningsansökan. Det må framhållas, att talan vid domstol i allmänhet kan väckas, även om köparens uppehållsort är okänd (se 10 kap. 1 § femte stycket rättegångsbalken). Fullföljer ej säljaren vid domstol väckt talan, synes avbrottet i preskriptionen böra anses förfallet. Preskription inträder således, om ej ny talan anhängiggöres inom den i bestämmelsen stadgade tiden. Motsvarande bör gälla, om en handräckningsansökan avslås eller återkallas eller om den förfaller på grund av stadgandet i 16 § första stycket andra punkten.

Preskriptionen medför den verkan, att säljaren går förlustig sin rätt att återtaga godset. Däremot kvarstår säljarens rätt att utkräva köpeskillingen och vad han i övrigt kan ha att fordra på grund av avbetalningsköpet.

Preskriptionsbestämmelsen är till köparens förmån tvingande. Avtal om längre preskriptionstid blir alltså utan verkan. Enligt utredningens mening bör, åtminstone vid handräckning, preskriptionen beaktas *ex officio*.

19 §.

I den tidigare diskussionen rörande avbetalningshandeln ha, såsom framhållits i den allmänna motiveringen, missförhållandena i samband med agentverksamheten intagit en framträdande plats. Det har särskilt anmärkts, att av säljare anlidade agenter ej sällan lyckades förmå godtrogna personer att genom avbetalningsköp åtaga sig förpliktelser, som väsentligt överstege deras ekonomiska förmåga, eller köpa föremål, för vilka de hade ringa eller ingen användning. Såsom i inledningen nämnts ha olika förslag framkommit i syfte att åstadkomma bättre förhållanden.

Även mot det på vissa håll använda systemet att i avbetalningskontrakt intaga klausuler, som strida mot en tvingande bestämmelse i lagen, ha tidigare särskilda åtgärder ifrågasatts. En av utredningen företagen stickprovsundersökning visar, att klausuler av angivet slag förekomma i stor utsträckning. Detta kan antagas åtminstone delvis bero på att köpare, som äro okunniga om de förmåner lagen ger dem, kunna utsättas för ökad press att fullgöra sin betalningsplikt eller att utlämna godset.

Mot missförhållanden av denna art har man i Norge sökt komma till rätta genom bestämmelsen att tillstånd av offentlig myndighet utgör villkor för rätt att driva avbetalningsrörelse. På skäl som anförts i den allmänna motiveringen har utredningen icke funnit sig kunna förorda det norska systemet. I stället har utredningen stannat för att föreslå införande av möjlighet att förbjuda fortsättandet av en avbetalningsrörelse, som bedrivs på uppenbart olämpligt sätt.

I enlighet härmed har i denna paragraf upptagits ett stadgande, enligt vilket domstol, om någon som yrkesmässigt säljer gods på avbetalning finnes bedriva verksamheten i strid mot vad gott affärsskick mot köpare skäliggen kräver, äger att på talan av allmän åklagare vid vite förbjuda säljaren att under viss tid, högst fem år, sälja gods på avbetalning. Av den valda formuleringen framgår, att den omständigheten att en säljare i ett eller annat enstaka fall gjort sig skyldig till klandervärt förfarande icke utgör tillräcklig grund för ett ingripande, utan att det fordras, att i hans verksamhet mer eller mindre systematiskt användas affärsmetoder, som strida mot gott affärsskick. En säljare bör i förevarande hänseende bära visst ansvar även för sina anställdas handlingar. Har en anställd förfarit klandervärt, kan säljaren i sin egenskap av företagare icke undgå ansvar, om han underlåtit att ingripa, trots att han ägt vetskap om det klandervärda förhållandet. Detsamma bör gälla, när han bort äga vetskap om vad som förekommit. En säljare som utövar ordentlig tillsyn lär knappast undgå att efter hand få kännedom om fall, där hans agent använder uppenbart olämpliga försäljningsmetoder.

I sådana fall då rörelsen bedrivs av en juridisk person bör enligt utredningens mening domstolen kunna rikta förbudet och det därtill anknutna vitesföreläggandet omedelbart mot den juridiska personen eller mot dess ställföreträdare eller mot såväl den juridiska personen som mot en eller flera ställföreträdare.¹

För att åklagarna skola få kännedom om sådana fall, där ett förbud mot fortsättande av avbetalningsrörelse kan ifrågasättas, kan i administrativ ordning lämpligen föreskrivas, att utmätningsman, som erhåller vetskap om att avbetalningssäljare bedriver verksamheten på sätt som synes strida mot gott affärsskick, har att göra anmälan därom till åklagaren i den ort, där rörelsen har sitt säte.

Inom sakkunnigkretsen har en ledamot, representerande Kooperativa förbundet, avstyrkt det föreslagna stadgandet under åberopande av att dess räckvidd vore alltför obestämd, särskilt genom användningen av uttrycket »i strid mot vad gott affärsskick emot köpare skäliggen kräver». Även en annan av de sakkunniga, representant för Sveriges köpmannaförbund, har

¹ Jfr uttalanden av lagrådet och departementschefen i Kungl. Maj:ts proposition nr 5/1942 s. 179—180 och 493, återgivna i NJA avd. II 1943 s. 94.

avstyrkt förslaget i denna del. Han vitsordar behovet av att ingripande mot missförhållanden inom agenthandeln, men finner den föreslagna vägen mindre lämplig.

Övergångsbestämmelserna.

Enligt allmänt vedertagna grundsatser böra nya civilrättsliga bestämmelser i allmänhet icke göras tillämpliga i fråga om verkan av rättshandlingar, som tillkommit före bestämmelsernas ikraftträdande. Flertalet av de föreslagna processuella bestämmelserna äga sådant samband med de civilrättsliga, att de icke gärna kunna tillämpas å avtal, vilkas rättsverkningar skola bedömas enligt äldre rätt. Såsom huvudregel har därför uppställts att den nya lagen icke skall tillämpas å äldre avbetalningsköp. Några undantag härifrån ha emellertid upptagits.

Sålunda har, liksom motsvarande bestämmelse i skuldebrevslagen, stadgandet i 8 § tredje stycket om jämkning eller åsidosättande av otillbörliga avtalsvillkor gjorts tillämpligt, när ett i äldre avtal upptaget villkor göres gällande efter lagens ikraftträdande.

De i 12 § och 15 § första stycket upptagna reglerna om anstånd torde, när förrättning för godsets återtagande sökes efter ikraftträdandet, böra tillämpas å dessförinnan ingångna köp, som omfattas av den äldre lagen. Visserligen får säljaren på grund av de äldre bestämmelserna, i händelse av godsets återtagande genom handräckning, icke tillgodoräkna sig dröjsmålsränta vid uppgörelsen. Att ränta för den förlängda kredittiden ej kan uttagas vid handräckning synes emellertid icke böra tillmätas avgörande betydelse. Vid köp varom här är fråga kan det gälla endast jämförelsevis obetydliga räntebelopp. Vill säljaren utkräva ränta, har han för övrigt möjlighet att påkalla uppgörelse vid domstol. Stadgandet i 2 § andra stycket, som har nära samband med anståndsreglerna, har på grund av sin civilrättsliga innebörd däremot icke ansetts böra göras tillämpligt å äldre avtal.

Den nya regeln i 16 § första stycket andra punkten, vilken är av rent formell art, synes utan olägenhet kunna tillämpas å förrättningar, som sökts före lagens ikraftträdande. I dylika fall bör dock den i stadgandet angivna tiden av tre månader räknas först från dagen för ikraftträdandet.

Preskriptionsregeln i 18 § har, i likhet med vad som skett vid införandet av preskriptionsbestämmelser i vissa andra lagar, ansetts böra omfatta även äldre avtal. Därvid har dock den inskränkningen gjorts, att i sådana fall, då sista posten förfallit före lagens ikraftträdande, treårsfristen skall börja löpa först vid ikraftträdandet.

Förslaget till lag angående ändrad lydelse av 62 § utsökningslagen.

I 62 § utsökningslagen har ansetts böra upptagas en erinran om de föreslagna reglerna om utmätning för fordran på grund av avbetalningsköp.

... ..

BILAGA

... ..

... ..

... ..

De svenska, danska, finska och norska lagarna om avbetalningsköp

(Svensk text.)

(Dansk text.)

Lag om avbetalningsköp.

1 §.

Med avbetalningsköp förstås i denna lag avtal, varigenom lösöre säljes mot betalning i särskilda poster, av vilka en eller flera skola erläggas efter det godset utgivits till köparen, och under villkor tillika att säljaren skall äga rätt att återtaga godset, om köparen åsidosätter vad honom åligger, eller att äganderätten till godset skall förbliva hos säljaren intill dess betalningen eller viss del därav blivit erlagd.

Har avtalet betecknats såsom hyresavtal eller betalningen såsom vederlag för godsets bruk och nyttjande, skall utan hinder därav avtalet anses såsom avbetalningsköp, såframt det finnes vara åsyftat, att den, som fått godset till sig utgivet, skall bliva ägare därav.

Sammanlagda beloppet av de poster, som köparen enligt avtalet har att erlägga, benämnes i denna lag avbetalningspriset.

2 §.

Underlåter köparen att fullgöra sin betalningsskyldighet, äge säljaren icke på grund därav rätt att taga godset åter, utkräva post, som eljest ej vore förfallen, eller göra annan i avtalet stadgad särskild påföljd gällande, med mindre köparens underlåtenhet avser belopp, som utestår oguldet minst fjorton dagar utöver förfalldagen, och detta belopp uppgår till minst en tiondel av avbetalningspriset eller består av flera poster, som sammanlagt uppgå till minst en tjugondel därav, eller ock utgör återstoden av säljarens fordran.

Beror dröjsmålet på att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, må säljaren ej heller efter den

Lov om køb på afbetaling.

§ 1.

Ved køb på afbetaling forstås i denne lov køb af løsøre, hvor betalingen skal erlægges i afdrag, af hvilke eet eller flere forfalder til udbetaling, efter at den solgte ting er overgivet til køberen, og hvor sælgeren derhos har betinget sig ret til at tage tingen tilbage, hvis køberen ikke opfylder sine forpligtelser, eller har forbeholdt sig ejendomsret over tingen, indtil betalingen helt eller delvis er erlagt.

Aftale, der er betegnet som lejekontrakt, eller hvorefter betalingen i øvrigt fremtræder som vederlag for tingens brug, betragtes alligevel som køb på afbetaling, når det må antages at have været meningen, at modtageren af tingen skal blive ejer af den.

Summen af de afdrag, som køberen i henhold til aftalen skal erlægge, betegnes i denne lov som afbetalingsprisen.

§ 2.

Unnlader køberen at opfylde sin betalingspligt, har sælgeren ikke af den grund ret til at tage tingen tilbage, fordre afdrag betalt, som ellers ikke ville være forfaldet, eller gøre anden aftalt, særlig retsvirkning af unkladelsen gældende, medmindre køberen er udeblevet med et beløb 14 dage efter dets forfaldstid, og det skyldige beløb udgør enten mindst en tiendedel af afbetalingsprisen, eller består af flere afdrag, der sammenlagt udgør mindst en tyvendedel deraf, eller udgør hele sælgerens restfordring.

i den lydelse de skulle erhålla i händelse av förslagets genomförande.

(Finsk text.)

Lag om avbetalningsköp.

1 §.

Med avbetalningsköp förstås i denna lag avtal, varigenom lösöre säljes mot betalning av ett pris i särskilda poster, av vilka en eller flera skola erläggas efter det godset utgivits till köparen, och under villkor tillika, att äganderätten till godset skall förbliva hos säljaren intill dess hela priset eller viss del av de poster, som skola erläggas efter godsets utgivande, guldits eller att säljaren, därest äganderätten övergått vid köpslutet, skall återfå sin rätt till godset, om betalningsskyldigheten åsidosättes.

Ändå att avtalet betecknats såsom hyresavtal eller betalningsraterna såsom vederlag för godsets bruk och nyttjande eller annan beteckning använts, som icke innefattar hänvisning till avbetalningsköp, skola stadgandena i denna lag äga tillämpning på avtalet, såframt det finnes vara åsyftat, att den, som fått godset till sig utgivet, skall bliva dess ägare som om godset sålts på avbetalning.

2 §.

Underlåter köparen att fullgöra sin betalningsskyldighet, äge säljaren icke på grund därav rätt att taga godset åter, utkräva post, som eljest ej vore förfallen, eller göra annan i avtalet stadgad påföljd gällande, med mindre köparens underlåtenhet avser belopp, som utestår oguldet minst fjorton dagar utöver förfallodagen, och detta belopp uppgår till minst en tiodel av priset eller består av flera i priset ingående poster, som sammanlagt uppgå till minst en tjugondel därav eller ock utgör återstoden av säljarens fordran.

Beror dröjsmålet på att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, må säljaren ej heller efter den

(Norsk text.)

Lov om kjøp på avbetaling.

§ 1.

Ved kjøp på avbetaling forstås i denne lov et kjøp, hvor det er avtalt, at kjøpesummen skal betales avdragsvis, og at ett eller flere avdrag først skal betales, etterat tingen er overgitt til kjøperen, og hvor selgeren har forbeholdt seg rett til å ta tingen tilbake, hvis kjøperen ikke oppfyller sine forpliktelser, eller har forbeholdt seg eiendomsrett til tingen, inntil betalingen helt eller delvis er erlagt. Loven gjelder bare for kjøp av løsøre.

Om forholdet er kalt leie, eller betalingen ellers er betegnet som vederlag for bruk av tingen, ansees det allikevel som kjøp på avbetaling, hvis det er meningen, at mottakeren skal bli eier av tingen.

Summen av de avdrag som selgeren har krav på etter avtalen, kalles i denne lov avbetalingsprisen.

§ 2.

Selgeren kan ikke gjøre gjeldende en avtalt særlig rettsvirkning av kjøperens unnlattelse av å betale, hva han skylder, såsom rett til å ta tingen tilbake eller til å forlange betaling av avdrag, som ellers ikke ville være forfalt, hvis ikke kjøperen i 14 dager har skyldt og fremdeles skylder enten det siste beløp han skal betale eller et beløp, som utgjør minst en tiendedel av avbetalingsprisen, eller to eller flere avdrag, som tilsammen utgjør minst en tyvendedel av den.

Betaler kjøperen det han skulle ha betalt etter avtalen med tillegg av rente og mulige omkostninger, kan selgeren, selv om fristen etter første ledd er oversittet, ikke gjøre gjeldende noen rettsvirkning som der nevnt, hvis dette ville virke urimelig fordi forsinkelsen har

angivna fristens utgång göra gällande sådan påföljd, om köparen erlägger det belopp, som ej guldits i rätt tid, jämte ränta samt ersätter kostnader, som säljaren måst vidkännas i anledning av dröjsmålet. Har säljaren vid domstol väckt talan med yrkande om påföljdens tillämpning, äge köparen icke till sitt fredande åberopa betalning, som skett efter det målet företagits till huvudförhandling.

3 §.

Vill säljaren taga godset åter, skall vid uppgörelse mellan honom och köparen värdet av godset, då det återtages, räknas köparen till godo. Godsets värde beräknas efter vad säljaren kan antagas utvinna genom att på lämpligt sätt sörja för dess försäljning. Vid beräkningen skall sålunda hänsyn tagas till omständigheter, som äro ägnade att höja värdet i säljarens hand, såsom att han i egen rörelse kan ånyo försälja godset och dessförinnan bota möjligen förefintlig skada därå.

4 §.

Säljaren äge, där godset återtages, räkna sig till godo:

1) oguldna poster, för vilka i avtalet bestämd förfallodag är inne vid tiden för godsets återtagande;

2) så stor kvotdel av övriga oguldna poster, som det pris, vilket godset skulle hava betingat, om det köpts mot kontant betalning, (kontantpriset) utgör i förhållande till avbetalningspriset;

3) ränta och försäkringspremie, som säljaren har att fordra och som icke inräknats i avbetalningspriset;

4) kostnad, som säljaren måste vidkännas för godsets återtagande; samt

5) i fall, då köparens rätt till godset är beroende av att han ersätter säljaren

§ 3.

Vil sælgeren tage tingen tilbage, skal ved opgørelse mellem parterne tingens værdi ved tilbagetagelsen regnes køberen til gode.

Ved tingens værdi forstås det beløb, som sælgeren kan indvinde ved at sælge tingen på hensigtsmæssig måde eventuelt efter en rimelig istandsættelse.

§ 4.

Sælgeren kan, når tingen tages tilbage, regne sig til gode:

1. de ved tilbagetagelsen ubetalte afdrag, for hvilke den i aftalen fastsatte betalingstid er kommet,

2. en så stor del af de øvrige ubetalte afdrag, som kontantprisen udgør af afbetalningsprisen,

3. renter, som sælgeren kan kræve,

4. nødvendige omkostninger ved tilbagetagelsen.

Ved kontantprisen forstås den pris, for hvilken tingen ved aftalens afslutningstid kunne være købt mod kontant betaling.

Sælgerens angivelse i kontrakten af den pris, som han ville kræve ved kon-

(Finsk text.)

angivna fristens utgång göra gällande sådan påföljd, om köparen erlägger det belopp, som ej guldits i rätt tid, jämte ränta samt ersätter kostnader, som säljaren måst vidkännas i anledning av dröjsmålet. Har säljaren vid domstol väckt talan med yrkande om påföljdens tillämpning, äge köparen icke till sitt fredande åberopa betalning, som skett efter det målet företagits till handläggning.

§ 3.

Är säljaren berättigad att taga godset åter, då köparen åsidosatt sin betalningsskyldighet eller annan förpliktelse på grund av avtalet, och vill han göra bruk av denna rätt, skall uppgörelse mellan honom och köparen äga rum.

Vid uppgörelse skall värdet av godset, då det återtages, räknas köparen till godo. Godsets värde beräknas efter vad säljaren kan antagas utvinna genom att på lämpligt sätt sörja för dess försäljning. Vid beräkningen skall sålunda hänsyn tagas till omständigheter, som äro ägnade att höja värdet i säljarens hand, såsom att han i egen rörelse kan ånyo försälja godset och dessförinnan bota möjligen förefintlig skada därå.

§ 4.

Säljaren äge, där godset återtages, räkna sig till godo:

- 1) oguldna poster, för vilka i avtalet bestämd förfallodag är inne vid tiden för godsets återtagande;
- 2) så stor kvotdel av övriga oguldna poster, som det pris, vilket godset skulle hava betingat, om det köpts mot kontant betalning, utgör i förhållande till det avtalade priset;
- 3) ränta och försäkringspremie, som säljaren har att fordra och som icke ingår i priset;
- 4) kostnad, som säljaren måste vidkännas för godsets återtagande; samt
- 5) i fall, då köparens rätt till godset är beroende av att han ersätter säljaren

(Norsk text.)

sin grunn i sykdom, arbeidsløshet eller andre særlige forhold. Kjøperen må dog betale før utlevering av tingen er foretatt eller sak er opptatt til dom i forliksråd, herredsrett eller byrett.

§ 3.

Vil selgeren ta tingen tilbake, skal ved oppgjøret mellom partene kjøperen godskrives den verdi, tingen har på den tid, den blir tatt tilbake.

§ 4.

Selgeren kan på sin side godskrive seg:

1. de avdrag, som er forfalt, men ennå ikke betalt når tingen blir tatt tilbake, dog ikke avdrag som bare er forfalt fordi kjøperen har misligholdt sine plikter,
2. en så stor brøkdel av de andre ubetalte avdrag, som kontantprisen utgjør av avbetalingsprisen,
3. rente og forsikringspremie som kjøperen plikter å betale, og som ikke er regnet inn i avbetalingsprisen,
4. de omkostninger som har vært nødvendige for å få tingen tilbake.

Ved kontantprisen forståes den pris, tingen kunne være kjøpt for mot kon-

(Svensk text.)

för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset, fordran å sådan ersättning.

Har säljaren i avtalet uppgivit det pris, till vilket han varit villig att sälja godset mot kontant betalning, lägges denna uppgift till grund för beräkningen enligt första stycket 2), där det ej kan antagas, att godset kunde hava köpts till lägre pris.

§ 5.

Finnes godsets värde överstiga det belopp, som enligt 4 § räknats säljaren till godo, äge denne icke återbekomma godset, med mindre han gäldar överskottet till köparen eller i fall, då godsets värdering verkställes av utmättningsman, hos denne nedsätter nämnda belopp.

Är godsets värde mindre än vad säljaren enligt 4 § har att fordra, äge han icke utkräva mer än det överskjutande beloppet.

§ 6.

Där säljaren yrkat att återbekomma godset, äge köparen, i stället för att fullgöra sin betalningsskyldighet enligt avtalet, på en gång betala vad säljaren enligt 4 § har att fordra. Gör köparen det, må ej godset återtagas.

Har säljaren återbekommit godset, äge köparen rätt att inom fjorton dagar därefter lösa det åter. Vill köparen göra bruk av den rätt, skall han betala säljaren godsets värde vid återtagandet jämte det belopp, som säljaren enligt 5 § andra stycket må hava att fordra.

Vill köparen i annat fall än i första stycket avses fullgöra sin betalningsskyldighet i förtid, äge han rätt därtill. Säljarens fordran skall därvid beräknas enligt de i 4 § angivna grunder, dock skall, om betalning sker å annan tid än någon i avtalet bestämd förfallodag, den

(Dansk text.)

tant betaling, jfr. § 10, 1ste stykke, nr 2, lægges til grund for opgørelsen, medmindre det må antages, at tingen kunne være købt til en lavere pris.

§ 5.

Hvis tingens værdi overstiger det beløb, som sælgeren kan beregne sig efter § 4, kan han ikke tage tingen tilbage, med mindre han samtidig betaler køberen det overskydende beløb eller i de i § 13, 2det og 3die stykke, omhandlede tilfælde stiller sikkerhed for betalingen.

Hvis tingens værdi er mindre end sælgerens fordring efter § 4, kan sælgeren ikke fordre mere betalt end det overskydende beløb.

§ 6.

Har sælgeren fremsat krav på at få tingen tilbage, kan køberen afgøre sit mellemværende med sælgeren ved at betale dennes restfordring beregnet efter reglerne i § 4. Gør han det, må tingen ikke tages tilbage.

Har sælgeren fået tingen tilbage, har køberen ret til i 14 dage derefter at indløse den mod at betale den værdi, tingen havde ved tilbagetagelsen, samt det beløb, som sælgeren måtte kunne fordre efter § 5, 2det stykke.

Selvom sælgeren ikke har fremsat krav på at få tingen tilbage, kan køberen til enhver tid forlange opgørelse som fastsat i 1ste stykke. Ved betaling udenfor fastsat betalingsstermin sker der dog ingen nedsættelse efter bestemmelsen i § 4, 1ste stykke, nr. 2, af det første efter betalingen forfaldende afdrag.

(Finsk text.)

för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset, fordran å sådan ersättning.

Har säljaren vid avtalets ingående lämnat uppgift om det pris, till vilket han varit villig att sälja godset mot kontant betalning, lägges denna uppgift till grund för beräkningen enligt 1 mom. 2), där det ej kan antagas, att godset kunde hava köpts till lägre pris. Det åligger säljaren att vid behov förebbringa närmare upplysning angående prisuppgiften. Saknas annan tillförlitlig utredning, må kontantpriset anses utgöra nio tiondelar av det avtalade priset.

§ 5.

Finnes godsets värde överstiga det belopp, som enligt 4 § räknats säljaren till godo, äge denne icke återbekomma godset, med mindre han gäldar överskottet till köparen eller ock, ifall godsets värdering verkställt av utmätningsman, hos denne nedsätter nämnda belopp.

Är godsets värde mindre än vad säljaren enligt 4 § har att fordra, äge han icke utkräva mer än det överskjutande beloppet.

§ 6.

Där säljaren yrkat att återbekomma godset, äge köparen, i stället för att fullgöra sin betalningsskyldighet enligt avtalet, på en gång betala vad säljaren enligt 4 § har att fordra. Gör köparen det, må ej godset återtagas.

Har säljaren återbekommit godset, äge köparen rätt att inom fjorton dagar därefter lösa det åter. Vill köparen göra bruk av denna rätt, skall han betala säljaren godsets värde vid återtagandet jämte det belopp, som säljaren enligt 5 § 2 mom. må hava att fordra.

Vill köparen i annat fall än i 1 mom. avses fullgöra sin betalningsskyldighet i förtid, äge han rätt därtill. Säljarens fordran skall därvid beräknas enligt de i 4 § angivna grunder, dock skall, om betalning sker å annan tid än någon i avtalet bestämd förfallodag, den post,

(Norsk text.)

tant betaling på den tid, kjøpet ble sluttet. Når avtalen oppgir den pris som selgeren ville kreve ved kontant betaling, legges denne pris til grunn for oppgjøret hvis det ikke må antas at tingen kunne være kjøpt for lavere pris.

§ 5.

Er tingens verdi på den tid, den blir tatt tilbake, større enn det beløp, selgeren kan godskrive seg etter § 4, kan han ikke ta tingen tilbake, uten at han samtidig betaler det, som kjøperen får tilgode etter oppgjøret.

Er tingens verdi mindre enn selgerens fordring etter § 4, kan selgeren ikke kreve mer enn forskjellen.

§ 6.

Har selgeren forlangt tingen tilbake, kan kjøperen gjøre opp sitt mellomværende med ham ved å betale det, som skal godskrives selgeren etter § 4. Gjør han det, beholder han tingen.

Har selgeren alt fått tingen tilbake, har kjøperen i fjorten dager rett til å løse den inn mot å betale det, som selgeren har til gode etter § 4. Har selgeren betalt noe i henhold til § 5, første ledd, må kjøperen også betale det tilbake.

Selv om selgeren ikke har forlangt tingen tilbake, kan kjøperen når som helst forlange slikt oppgjør som bestemt i første ledd. Betaler han utenfor en av de forfallsdager som er fastsatt for avdragene, skal han ikke ha nedsettelse etter § 4 nr. 2 i det første avdrag som forfaller etterat betaling skjer.

post, som närmast förfaller till betalning, i sin helhet räknas säljaren till godo.

7 §.

Hava flera föremål sålts genom samma avbetalningsköp, och yrkar säljaren att återbekomma godset, äge köparen uttaga och behålla eller, där godset redan återtagits, inom fjorton dagar därefter lösa åter de föremål han helst vill mot det att han betalar säljaren de värden, som blivit dem åsatta. Har säljaren enligt 5 § andra stycket något att fordra, skall jämväl det belopp till honom gäldas.

Vad nu är stadgat skall icke äga tillämpning, när de föremål, som köparen vill uttaga eller lösa åter, äga sådant samband med de övriga, att dessas värde skulle märkligen minskas genom avskiljandet.

8 §.

Förbehåll att köparens rätt till godset skall vara beroende av att köparen fullgör annan förpliktelse än sådan, som åligger honom enligt avbetalningsköpet, vare utan verkan, såframt förbehållet ej avser ersättning för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset.

Vad i första stycket sägs gälla ock förbehåll, att av köparen inbetalt belopp först skall avräknas å fordran, som tillkommer säljaren av annan grund än avbetalningsköpet.

Skulle tillämpning av annat villkor vid avbetalningsköp uppenbarligen vara stridande mot gott affärsskick eller eljest otillbörlig, må villkoret jämkas eller lämnas utan avseende.

§ 7.

Er flere ting solgte på afbetaling ved samme aftale, og fremsætter sælgeren krav på at tage dem tilbage, har køberen ret til at udtage en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale det beløb, hvormed sælgerens restfordring, beregnet efter reglerne i § 4, overstiger værdien af de øvrige ting. Er restfordringen mindre end denne værdi, har køberen krav på, at det overskydende betales ham samtidig med tilbagetagelsen.

Hvis sælgeren har taget tingene tilbage, har køberen ret til i 14 dage derefter at indløse en eller flere af tingene efter eget valg mod at betale den værdi, som den eller de pågældende ting havde ved tilbagetagelsen, samt det beløb, som sælgeren måtte kunne fordre efter § 5, 2det stykke.

Køberen har dog i intet tilfælde ret til at overtage nogen ting, der hører således sammen med ting, som sælgeren tager tilbage, at fraskillelsen ville medføre væsentlig værdiforringelse af det tilbagetagne.

§ 8.

Sælgeren kan ikke forbeholde sig, at køberens ret efter et køb på afbetaling skal være betinget af, at han opfylder sine forpligtelser efter et andet køb eller iøvrigt betaler beløb, som sælgeren ikke kan godskrive sig efter § 4.

Ej heller kan sælgeren betinge sig, at beløb, som køberen indbetaler, først skal afskrives på andre købet uvedkommende fordringer, med mindre de hidrører fra reparation af tingen eller andre foranstaltninger vedrørende denne.

En bestemmelse i en aftale om køb på afbetaling kan iøvrigt tilsidesættes helt eller delvis, hvis det ville være utilbørligt eller klart stridende mod god forretningsskik at gøre den gældende.

(Finsk text.)

som närmast förfaller till betalning, i sin helhet räknas säljaren till godo.

7 §.

Hava flera föremål sålts genom samma avbetalningsköp, och yrkar säljaren att återbekomma godset, äge köparen uttaga och behålla eller, där godset redan återtagits, inom fjorton dagar därefter lösa åter de föremål han helst vill mot det att han betalar säljaren de värden, som blivit dem åsatta. Har säljaren enligt 5 § 2 mom. något att fordra, skall jämväl det belopp till honom gäldas.

Vad nu är stadgat skall icke äga tillämpning, när de föremål, som köparen vill uttaga eller lösa åter, äga sådant samband med de övriga, att dessas värde skulle märkligen minskas genom avskiljandet.

8 §.

Förbehåll att köparens rätt till godset skall vara beroende av att köparen fullgör annan förpliktelse än sådan, som åligger honom enligt avbetalningsköpet, vare utan verkan, såframt förbehållet ej avser ersättning för reparation eller annan åtgärd med avseende å godset.

Vad i 1 mom. sägs gälle ock förbehåll, att av köparen inbetalt belopp först skall avräknas å fordran, som tillkommer säljaren av annan grund än avbetalningsköpet.

Skulle tillämpning av annat särskilt förbehåll vid avbetalningsköp uppenbarligen vara stridande mot gott affärsskick eller eljest otillbörlig, må förbe-

(Norsk text.)

§ 7.

Forlanger selgeren tilbake flere ting, som er solgt under ett, har kjøperen rett til å ta ut en eller flere av tingene etter eget valg mot å betale selgerens tilgodehavende etter § 4 med fradrag av verdien (jfr. § 3) av den eller de ting, som selgeren etter dette får tilbake. Er verdien av denne eller disse ting større enn selgerens fordring etter § 4, kan selgeren ikke ta den (dem) tilbake uten samtidig å betale forskjellen.

Har selgeren alt fått tingene tilbake, kan kjøperen benytte sin rett etter foregående ledd ved innløsning overensstemmende med § 6, annet ledd. Verdien av den eller de ting, som kjøperen ikke innløser, blir da å trekke fra det beløp, som kjøperen skal betale etter § 6, annet ledd.

Kjøperen kan dog ikke gjøre gjeldende sin rett etter nærværende paragraf, hvis de ting, som ville bli igjen, har slik sammenheng med de ting, som han ønsker å ta ut, at de ville tape vesentlig i verdi ved å bli skilt fra dem.

§ 8.

Selgeren kan ikke gyldig forbeholde seg at kjøperens rett etter et kjøp på avbetaling skal være avhengig av at han oppfyller sine plikter etter et annet avbetalingskjøp eller for øvrig betaler annet enn det som selgeren kan godskrive seg etter § 4.

Når det gjelder krav på kjøperen for utgifter til reparasjon av tingen eller lignende påkostninger, kan det avtales at innbetalingen til selgeren blir avskrevet på dette krav. Ellers kan kjøperen ikke gyldig fraskrive seg retten til ved betalingen å bestemme hvilken gjeldspost beløpet skal avskrives på.

En bestemmelse i en avtale om kjøp

(Svensk text.)

9 §.

Innehåller avtalet bestämmelse, enligt vilken köparens underlåtenhet att fullgöra vad honom åligger skall medföra, att han icke äger åtnjuta betingad förfallotid, och utkräver säljaren med åberopande av sådan bestämmelse hela den överenskomna betalningen eller större del därav än som fränsett bestämmelsen skulle vara till betalning förfallen, skola i fråga om beräkningen av säljarens fordran de i 4 § givna regler äga motsvarande tillämpning.

10 §.

Säljaren äge hos utmätningssmannen i den ort, där godset finnes, söka handräckning för godsets återtagande, där om avbetalningsköpet upprättats en av köparen underskriven handling, som

1) innehåller förbehåll om säljarens äganderätt eller om rätt för säljaren att återtaga godset;

2) upptager det pris, till vilket säljaren är villig att sälja godset mot kontant betalning; samt

3) angiver vad köparen har att er-

(Dansk text.)

§ 9.

Er der aftalt en urimelig afbetalingspris, skal prisen nedsættes til, hvad der skønnes rimeligt. Afkortningen sker da i det eller de sidste beløb, der skal betales efter aftalen. Har sælgeren krævet et urimeligt vederlag for at give køberen henstand eller andre lempelser i kontraktvilkårene, sker afkortning på samme måde.

Er det i aftalen bestemt, at køberens undladelse af at opfylde sine forpligtelser skal medføre, at tilbagestående afdrag forfalder til betaling tidligere end til de fastsatte tider, og afkræver sælgeren under påberåbelse heraf køberen et større beløb, end der ellers ville være forfaldent, bliver sælgerens fordring at beregne efter de i § 4 givne regler.

For sælgerens tilgodehavende kan der ikke gøres udlæg i den solgte ting. Udlæg kan derimod ske i køberens øvrige formue; dog kan køberen, hvis sådan retsforfølgning kan antages at påføre ham tab, der ikke findes rimeligt, henviser sælgeren til så vidt tilstrække kan at søge fyldestgørelse ved tingens tilbagetagelse i overensstemmelse med reglerne i §§ 2—7.

§ 10.

Vil sælgeren tage tingen tilbage, kan det ske ved fogedens hjælp, såfremt der om købet er oprettet et af køberen underskrevet dokument, der

1. indeholder forbehold om sælgerens ejendomsret eller om sælgerens ret til at tage tingen tilbage,

2. angiver den pris, som sælgeren ville kræve ved salg mod kontant betaling,

3. angiver hvad køberen skal erlægge og forfaldstiden for hvert enkelt afdrag.

(Finsk text.)

hållet jämkas eller lämnas utan avseende.

§ 9.

Innehåller avtalet bestämmelse, enligt vilken köparens underlåtenhet att fullgöra vad honom åligger skall medföra, att han icke äger åtnjuta betingad förfallotid, och utkräver säljaren med åberopande av sådan bestämmelse hela den överenskomna betalningen eller större del därav än som frånsett bestämmelsen skulle vara till betalning förfallen, skola i fråga om beräkningen av säljarens fordran de i 4 § givna regler äga motsvarande tillämpning.

§ 10.

Säljaren äge hos utmätningsmannen i den ort, där godset finnes, söka handräkning för godsets återtagande, där om avbetalningsköpet upprättats en av köparen underskriven handling, som

1) innehåller förbehåll om säljarens äganderätt eller om rätt för säljaren att återfå godset;

2) upptager det pris, till vilket säljaren är villig att sälja godset mot kontant betalning; samt

3) anger vad köparen enligt avtalet

(Norsk text.)

på avbetaling kan settes til side helt eller delvis hvis det ville være utilbørlig eller åpenbart stridende mot god forretningskikk å gjøre den gjeldende.

Er det avtalt en avbetalingspris som må regnes for utilbørlig, skal prisen nedsettes til det som finnes rimelig. Er avbetalingsprisen ellers ulovlig, skal den nedsettes til lovlige pris. Avkortingens skjer da i det eller de siste beløp som skal betales etter avtalen. Har selgeren krevet utilbørlig vederlag for å gi kjøperen utsettelse med betalingen eller andre lempninger i kontraktsvilkårene, skjer avkorting på samme måte.

§ 9.

Vil selgeren kreve det som kjøperen skylder ham etter en avtale om kjøp på avbetaling, skal de avdrag som bare er forfalt fordi kjøperen har misligholdt sine forpliktelser, nedsettes etter reglene i § 4 nr. 2.

Utlegg for selgerens krav kan ikke tas i den ting som er solgt. Namsmannen kan beslutte at selgeren, før utlegg blir gitt i annet gods, skal ta tingen tilbake etter reglene i denne lov såfremt en annen dekningsmåte ville være urimelig.

§ 10.

Vil selgeren ta tingen tilbake, kan han kreve utlevering uten søksmål såfremt det er opprettet skriftlig kjøpekontrakt som

1. inneholder forbehold om selgerens eiendomsrett eller om rett for selgeren til å ta tingen tilbake,
  2. oppgir den pris som selgeren ville kreve ved kontant betaling,
  3. oppgir hva kjøperen skal betale og forfallstiden for hvert enkelt avdrag.
- Utleveringsforretningen foregår etter

(Svensk text.)

lägga och när de särskilda beloppen förfalla till betalning.

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen samt innehålla uppgift å den del av avbetalningspriset, som utestår ogulden, och där säljaren gör anspråk på ränta, försäkringspremie eller ersättning, som i 4 § första stycket 5) avses, vad han i sådant avseende fordrar. Ansökningen skall vara åtföljd av köpehandlingen i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

Kostnaden för handräckningen skall, där utmätningsmannen det äskar, förskjutas av sökanden.

Angående rätt för utmätningsman att i vissa fall meddela handräckning utan hinder av köparens frånvaro skall vad i 59 och 60 §§ utsökningslagen är i fråga om utmätning föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Handräckning må beviljas endast där utmätningsmannen finner uppenbart, att sådant dröjsmål föreligger med betalningen, som i 2 § första stycket sägs, eller att köparen eljest åsidosatt förpliktelse, vars uppfyllande är av väsentlig betydelse för säljaren.

Gång- och sängkläder, som äro oundgängligen behövlige för köparen, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, må icke i något fall återtagas.

Visar köparen sannolika skäl, att godset blivit sålt till oskäligt högt pris, må handräckning ej heller beviljas.

(Dansk text.)

Begæringen til fogeden skal være af-fattet skriftligt og være bilagt med det nævnte dokument og en udregning af, hvad sælgeren kræver i henhold til § 4.

§ 11.

Fogeden kan tilsige køberen til møde på fogedkontoret. Når sælgeren ønsker det, kan sådan tilsigelse navnlig også finde sted, forinden der er påbegyndt indsættelsesforretning.

Udebliver køberen uden lovligt forfald, eller vægrer han sig ved at fremkomme med de oplysninger, der er fornødne til sælgerens indsættelse i besiddelse af tingen, finder reglerne i § 609, 3die stykke, jfr. § 520, 2det stykke, i lov om rettens pleje anvendelse.

(Finsk text.)

har att erlægga och när de särskilda beloppen förfalla till betalning.

Ansökan om handräckning skall göras skriftligen samt innehålla uppgift å den del av det avtalade priset, som utstår ogulden, och, där säljaren gör anspråk på ränta, försäkringspremie eller ersättning, som i 4 § 1 mom. 5) avses, vad han i sådant avseende fordrar. Ansökningen skall vara åtföljd av köpehandling i huvudskrift och bestyrkt avskrift.

Kostnaden för handräckningen skall, där utmätningsmannen det äskar, förskjutas av sökanden.

Angående rätt för utmätningsman att i vissa fall meddela handräckning utan hinder av köparens frånvaro skall vad i 3 kap. 26 och 27 §§ utsökningslagen är i fråga om utmätning föreskrivet äga motsvarande tillämpning.

11 §.

Handräckning må beviljas endast där utmätningsmannen finner uppenbart, att sådant dröjsmål föreligger med betalningen, som i 2 § 1 mom. sägs, eller att köparen eljest åsidosatt förpliktelse, vars uppfyllande är av väsentlig betydelse för säljaren.

Gång- och sängkläder, som äro oundgängligen behövliga för köparen, hans make och oförsörjda barn eller adoptivbarn, må icke i något fall återtagas.

Visar köparen sannolika skäl, att godset blivit sålt till oskäligt högt pris, skall handräckning vägras.

(Norsk text.)

reglene i §§ 11—14. Lov om tvangsfullbyrdelse av 13. august 1915 gjelder tilsvarende så langt den passer.

En selger som ikke ved salget har slik bevilling som han trenger etter denne lovs § 17, kan ikke kreve utlevering uten søksmål. Er det truffet bestemmelse etter § 17 annet ledd om at en viss del av kjøpesummen skal være avgjort kontant, må dette vilkår være overholdt.

§ 11.

Utleveringen foretas av den myndighet som utleggsforretningene hører under. Ved forretningen skal ett vitne være til stede. Ved skjønn etter § 12 annet ledd skal det være to vitner.

Begjæringen om utlevering skal være skriftlig og inneholde en beregning over hva saksøkeren vil godskrive seg etter reglene i § 4. Bestyreren berammer tid og sted for forretningen og gir begjæringen påtegning om det. Deretter lar saksøkeren begjæringen forkynde for saksøkte med varsel som for forliksklager bestemt.

Finnes det betenkelig å gi saksøkte varsel, eller kan forkynnelse overensstemmende med lov om domstolene av 13. august 1915 §§ 168—171 ikke iverksettes, blir forretningen på saksøkerens begjæring å sette, uten at saksøkte er varslet. Forretningen kan midlertid i så fall alene fremmes, dersom saksøkte er til stede. Er han ikke til stede, kan bestyreren beslutte, at tingen skal tas i forvaring av ham eller av en tredjemann, som han oppnevner. Forretningen utsettes til en bestemt tid, minst

12 §.

Finnes, då handräckning sökts på grund av dröjsmål med betalningen, att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, som kunna antagas vara av tillfällig natur, äge utmätningssmannen, såframt icke säljarens rätt till godset äventyras eller hans rätt eljest otillbörligt åsidosättes, medgiva anstånd med verkställigheten intill tre månader från dagen för ansökningen om handräckning. Där synnerliga skäl därtill äro, må anstånd ånyo medgivas intill tre månader. Utmätningssmannen må föreskriva villkor för anståndet och, om anledning därtill förekommer, förklara att anståndet skall upphöra att gälla.

13 §.

Gods, för vars återtagande handräckning meddelas, skall av utmätningssmannen upptecknas och värderas; och äge utmätningssmannen, där så finnes nödigt, tillkalla sakkunniga att biträda vid värderingen.

§ 12.

Under indsættelsesforretningen har fogeden at vejlede parterne, forsaavidt de ikke giver møde ved sagfører.

Tingens værdi ansættes af fogeden, i fornødent fald med tilkaldelse af sagkyndig bistand.

Såfremt en af parterne er utilfreds med værdiansættelsen, kan denne gøres til genstand for fornyet prøvelse af fogeden efter optagelse af skøn. Begæringen om skøn må fremsættes, forinden fogedforretningen er sluttet, og den, der begærer skønnet, må deponere eller stille sikkerhed for omkostningerne ved skønsforretningen, derunder vederlag til skønsmændene. Ved opgør af parternes mellemværende afgør fogeden, hvem af dem der skal bære omkostningerne.

Finder fogeden, at det beløb, som sælgeren har beregnet til dækning af omkostningerne ved tingens tilbagetagelse, er større end rimeligt, kan han nedsætte det til et passende beløb.

§ 13.

Er der efter de foreliggende omstændigheder tvivl om, hvorvidt sælgeren har ret til at tage tingen tilbage, kan fogeden gøre indsættelsesforretningen betinget af, at sælgeren stiller sikkerhed for det tab, der ved en uretmæssig tilbagetagelse ville påføres køberen.

Er der tvivl om, hvorvidt sælgeren skal betale køberen noget for tingens

*(Finsk text.)**(Norsk text.)*

14 dager deretter, og til denne skal bestyreren varsle saksøkte gjennom skriftlig meddelelse, som han på stedet leverer til noen, som kan ta imot forkynelse for saksøkte etter lov om domstolene av 13. august 1915 §§ 169—171; kan dette ikke skje, blir meddelelsen å oppslå eller etterlate på stedet, og dessuten av saksøkeren å forkynne for saksøkte overensstemmende med lov om domstolene av 13. august 1915 §§ 168—171, hvis dertil er anledning. Forretningen blir deretter å fremme, enten saksøkte møter eller ikke.

§ 12.

Finnes, då handrækning sökts på grund av dröjsmål med betalningen, att köparen till följd av sjukdom eller arbetslöshet eller annan särskild orsak huvudsakligen utan egen skuld råkat i betalningssvårigheter, som kunna antagas vara av tillfällig natur, äge utmätningsmannen, såframt icke säljarens rätt till godset äventyras eller hans rätt eljest otillbörligt åsidosättes, medgiva anstånd med verkställigheten intill tre månader från dagen för ansökningen om handrækning. Där synnerliga skäl därtill äro, må anstånd ånyo medgivas intill tre månader. Utmätningssmannen må föreskriva villkor för anståndet och, om anledning därtill förekommer, förklara att anståndet skall upphöra att gälla.

§ 13.

Gods, för vars återtagande handrækning meddelas, skall av utmätningsmannen upptecknas och värderas; och äge utmätningsmannen, där så finnes nödigt, tillkalla sakkunniga att biträda vid värderingen.

§ 12.

Forretningens bestyrer megler forlik mellom partene hvis begge er til stede. Han skal under forretningen gjøre saksøkte eller den som er til stede på dennes vegne, bekjent med en kjøpers rettheter etter denne lov. Møter ikke saksøkte, skal bestyreren vareta hans interesser under forretningen (tvangsfullbyrdelsesloven § 241, annet ledd).

Enes ikke partene om tingens verdi (§ 3), fastsettes den ved skjønn av forretningens bestyrer i forening med vitnene. Finner bestyreren det påkrevd, kan han som vitner tilkalle to menn som er oppnevnt overensstemmende med skjønnsloven av 1. juni 1917 §§ 12 eller 14. Sistnevnte lovbestemmelse skal anvendes, når det begjæres av begge parter.

§ 13.

Gjør saksøkte innsigelse mot utleveringen, kan den bare foregå, hvis bestyreren finner at innsigelsen er åpenbart grunnløs.

Forretningen kan utsettes i inntil tre måneder dersom bestyreren finner det sannsynliggjort at kjøperen på grunn av sykdom, arbeidsløshet eller andre særlige forhold er kommet i betalings-

*(Svensk text.)**(Dansk text.)*

tilbagebetaling, eller om, hvor meget han skal betale, kan fogeden gøre indsættelsesforretningen betinget af, at sælgeren stiller sikkerhed for det omstridte beløb.

Samme regel gælder, hvor en af parterne erklærer under anke at ville bestride værdiansættelsen i henhold til § 12.

I tilfælde af sikkerhedsstillelse har fogeden at henlede køberens opmærksomhed på bestemmelserne i § 14.

14 §.

Beslut i fråga om handräckning må överklagas hos överexekutor. Över dennes beslut må ej klagan föras.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd, som vid handräckningen vidtagits, vare honom ej förment att efter stämning å den andre utföra sin talan vid domstol. Visar ej säljaren, att han instämt sådan

§ 14.

Har fogeden i medfør af § 13, 1ste og 2det stykke, indsat sælgeren i besiddelse af tingen mod sikkerhedsstillelse, kan enhver af parterne forlange afgjort ved fogedretten, hvorvidt det til sikkerhed stillede beløb skal tilfalde køberen eller tilbagegives sælgeren. Begæring herom skal fremsættes inden en uge, efter at sælgeren er sat i besiddelse af tingen.

*(Finsk text.)**(Norsk text.)*

vanskeligheter som antas å være forbigående. Hvis særlige grunner taler for det, kan ytterligere utsettelse gis i inn til tre måneder. Utsettelse gis ikke hvis dette setter selgerens sikkerhet i fare, eller utsettelsen av andre grunner vil virke urimelig. Bestyreren kan sette særlige vilkår for utsettelsen. Gir kjøperens forhold i utsettelsestiden grunn til det, kan bestyreren bestemme at utsettelsen ikke lenger skal gjelde.

Er det tynt om, hvorvidt selgeren skal betale noe i henhold til § 5, første ledd, eller om, hvor meget han skal betale, kan utlevering foregå uten hinder av bestemmelsen i første ledd, hvis selgeren deponerer en så stor sum hos bestyreren, som denne fastsetter. Finner bestyreren saken tilstrekkelig opplyst, kan han deretter uten videre forhandling avgjøre, hvem som skal ha det deponerte beløp. I motsatt fall berammer bestyreren samtidig et nytt møte til en bestemt tid minst 14 dager deretter, hvortil saksøkte, om han ikke har møtt, varsles således som i § 11, nest siste punktum, bestemt. I dette møte kan partene nærmere begrunne sine påstander, hvorefter bestyreren avgjør, hvem som skal ha det deponerte beløp. Beløpet blir ikke å utbetale før avgjørelsen er blitt endelig. Gjør kjøperen gjeldende at § 8, tredje eller fjerde ledd, skal anvendes, kan namsmannen ikke avgjøre tvisten.

Namsmannens avgjørelser kan påklages til namsretten selv om utlevering har funnet sted. Klagefristen er fjorten dager.

14 §.

Beslut i fråga om handräckning må överklagas hos överexekutor. Över dennes beslut må ej klagan föras.

Är köparen eller säljaren missnöjd med värdering eller annan åtgärd, som vid handräckningen vidtagits, vare honom ej förment att efter stämning å den andre utföra sin talan vid domstol. Visar ej säljaren, att han instämt sådan talan

§ 14.

Overskjønn kan forlanges, hvis avbetalingsprisen er større enn kr. 500.

Begjæring herom må fremsettes innen fjorten dager etter utleveringsforretningens slutning. For øvrig får reglene i lov om skjønn, ekspropriasjonssaker og odelsløsning av 1. juni 1917 tilsvarende anvendelse.

Saksøkeren kan dog ikke begjære

(Svensk text.)

talán inom en månad efter det handräkning gavs eller, där förrättningen inom den tid överklagats, inom lika tid efter det överexekutors beslut meddelades, äga köparen hos utmätningssmannen lyfta det belopp, som enligt 5 § första stycket må hava blivit hos denne nedsatt.

15 §.

Bestämmelserna i 11 § andra stycket och 12 § skola äga motsvarande tillämpning beträffande förrättning för verkställighet av dom, varigenom köparen förpliktats utgiva gods, som blivit försålt genom avbetalningsköp.

Vid förrättning, som i första stycket avses, skall, där ej i domen annorlunda förordnats, i fråga om värdering av godset gälla vad i 13 § är stadgat. Beträffande talan mot utmätningssmannens värdering skola bestämmelserna i 14 § andra stycket äga motsvarande tillämpning.

(Dansk text.)

Under sagens behandling for fogedretten påhviler der fogeden den samme vejledningspligt som under indsættelsesforretningen. Fogedens kendelse, til hvis afsigelse parterne skal tilsiges, kan fuldbyrdes efter forløbet af 15 dage, medmindre lovlige anke forinden er blevet iværksat.

Er der gået 4 uger efter indsættelsesforretningen, uden at køberen har foretaget retslige skridt mod sælgeren i anledning af tingens tilbagetagelse eller opgørelsen af mellemværendet, gives det til sikkerhed stillede beløb tilbage til sælgeren. Angår tvisten indsigelse fra sælgeren mod værdiansættelsen, sker udbetalingen af det omstridte beløb dog til køberen, når sælgeren ikke foretager retslige skridt inden den angivne frist.

§ 15.

Vil køberen i henhold til § 6 eller § 7 indløse ting, som sælgeren har fået tilbage, finder bestemmelserne i §§ 10—14 tilsvarende anvendelse.

(Finsk text.)

inom en månad efter det handräckning gavs eller, där förrättningen inom den tid överklagats inom lika tid efter det överexekutors beslut meddelades, äge köparen hos utmätningsmannen lyfta det belopp, som enligt 5 § 1 mom. må hava blivit hos denne nedsatt.

15 §.

Bestämmelserna i 11 § 2 mom. och 12 § skola äga motsvarande tillämpning beträffande förrättning för verkställighet av dom, varigenom köparen förpliktats utgiva gods, som blivit försålt genom avbetalningsköp.

Vid förrättning, som i 1 mom. avses, skall, där ej i domen annorlunda förordnats, i fråga om värdering av godset gälla vad i 13 § är stadgat. Beträffande talan mot utmätningsmannens värdering skola bestämmelserna i 14 § 2 mom. äga motsvarande tillämpning.

Finnes vid domens verkställighet att godset icke är i behåll, må utmätning äga rum beträffande säljarens fordran, såframt den blivit i domen fastställd för den händelse godset ej kan påträffas, och skall vid utmätningen det i 4 § 1 mom. 2) nämnda avdraget göras från poster, för vilka i avtalet betingad förfallodag då icke är inne.

I dom, som ovan i denna paragraf avses eller som gives i särskild rättegång, kan köparen fränkännas rätten till avdrag enligt 4 § 1 mom. 2), därest det beror på grovt vållande hos honom att godset icke finnes i behåll eller att det tagit skada.

(Norsk text.)

overskjønn, hvis han ikke under forretningen har avgitt erklæring om at han vil gjøre det. Avgir han slik erklæring, kan bestyreren bestemme at tingen ikke skal utleveres til ham, men at den skal tas i forvaring av bestyreren eller av en tredjemann som han oppnevner. Slik bestemmelse kan bestyreren også treffe, hvis saksøkte på stedet erklærer at han vil forlange overskjønn.

Bestyreren skal innen forretningens slutning gjøre begge parter oppmerksom på følgene av at de ovennevnte erklæringer avgis eller unnlates.

Omkostningene ved overskjønnet bæres av den part som det går i mot; hvem det er, avgjør overskjønnet.

§ 15.

Vil kjøperen benytte sin rett etter § 6 eller § 7 til å løse inn ting som selgeren har fått tilbake, kan han forlange utlevering uten søksmål. Reglene i §§ 11, 12 og 14 jfr. § 10 annet ledds annet punktum, får tilsvarende anvendelse.

Er det tvist om hvor meget kjøperen skal betale etter § 6, annet ledd, jfr. § 7, kan utlevering skje, når han foruten å betale, hva han mener å skyldte, deponerer en så stor sum hos bestyreren som denne bestemmer.

Denne tvist avgjøres på den måte, som er foreskrevet i § 13.

Har selgeren deponert noe i henhold til § 13, tredje ledds første punktum, skal det utbetales til ham, når tingen igjen utleveres til kjøperen.

(Svensk text.)

16 §.

Jämte de stadganden, som i 10—15 §§ finnas meddelade, skola i fråga om förrättning, som där avses, utsökningslagens föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse. Har säljaren medgivit uppskov med sökt förrättning och har på grund därav verkställighet ej skett, då tre månader förflutit från dagen för ansökningen, vare ansökningen förfallen.

För fordran på grund av avbetalningsköp må det gods köpet avser icke tagas i mät. För belopp, som täckes av godsets värde, beräknat på sätt i 3 § sägs, må ej heller annan egendom utmätas, såframt utmätningen skulle lända till avsevärt men för köparen.

17 §.

Har köparen på förhand avstått från någon rätt eller förmån, som honom enligt här ovan givna stadganden tillkommer, skola dessa ändock lända till efterrättelse.

Avtal om domstols behörighet att upptaga tvist angående avbetalningsköp vare, om avtalet ingåtts innan tvisten uppkommit, utan verkan.

18 §.

Vill säljaren bevara sin rätt att taga godset åter från köparen, skall han inom

(Dansk text.)

§ 16.

For indsættelsesforretninger efter denne lov erlægges i retsafgift 3 kr. og i vidnegebyr 1 kr.

For tilsigelser efter § 11, 1ste stykke, 2det punktum, betales 1 kr.

(Jfr § 9 st. 2.)

§ 17.

De i denne lov til beskyttelse for køberen givne bestemmelser kan ikke fraviges til hans skade ved forudgående overenskomst mellem sælger og køber.

Har køberen aftalt med sælgeren, at en trediemand skal være bemyndiget til at optræde på hans vegne i tilfælde af misligholdelse, er det uden retsvirkning.

(Finsk text.)

16 §.

Jämte de stadganden, som i 10—15 §§ finnas meddelade, skola i fråga om för rättning, som där avses, utsökningslagens föreskrifter i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

17 §.

För fordran på grund av avbetalningsköp må köparens rätt till det gods köpet avser icke tagas i mät. För belopp, som täckes av godsets värde, beräknat på sätt i 3 § 2 mom. sägs, må ej heller annan egendom utmätas, såframt utmätningen skulle lända till avsevärt men för köparen.

Säljarens förklaring att han avstår från äganderätten till det sålda godset, må icke beaktas vid utmätning i köparens bo, med mindre denne därtill samtycker.

Har gods, som blivit sålt på avbetalning, säljaren ovetande utmätts och försålts till gäldande av tredje mans fordran innan köparen fått full äganderätt till godset, och kan säljaren icke, då han i köparens bo söker utmätning för sin fordran enligt avbetalningsköpet, utfå full betalning, vare tredje man, såframt särskilda skäl icke däremot äro, skyldig att till säljaren återbära så stor del av det på hans bekostnad erhållna beloppet som erfordras för täckande av bristen.

18 §.

Har köparen på förhand avstått från någon rätt eller förmån, som honom enligt här ovan givna stadganden tillkommer, skola dessa ändock lända till efterrättelse.

19 §.

Vill säljaren bevara sin rätt att taga godset åter från köparen, skall han inom

(Norsk text.)

(Jfr § 9 st. 2.)

§ 16.

Kjøperen kan ikke på forhånd fraskrive seg rettigheter som hjemles ham i denne lov eller vedta annet verneting enn det lovbestedte.

Heller ikke kan han på forhånd gi fullmakt til å slutte forlik på hans vegne.

Avtale om at tvist som måtte oppstå av et kjøp etter denne lov skal avgjøres ved voldgift, er ugyldig, såfremt den er inngått før eller samtidig med kontraktens opprettelse.

(Svensk text.)

tre år från den i avtalet bestämda förfallotiden för sista posten väcka talan om att få godset tillbaka. Avtal om längre tid vare utan verkan.

19 §.

Finnes någon som yrkesmässigt säljer gods på avbetalning bedriva verksamheten i strid mot vad gott affärsskick emot köpare skäligen kräver, äge domstol på talan av allmän åklagare vid vite förbjuda säljaren att under viss tid, högst fem år, sälja gods på avbetalning.

Utdömt vite tillfaller kronan.

(Dansk text.)

§ 18.

Har nogen, som erhvervsmæssigt sælger eller medvirker til at sælge ting på afbetalingsvilkår, drevet denne virksomhed på en måde, der strider mod god forretningsskik i forhold til køberne, kan der under en politisag nedlægges forbud mod, at han driver sådan næringsvirksomhed for et tidsrum af mindst et og højst 5 år eller i gentagelsestilfælde for bestandig. Forbudet kan omfatte såvel personer, der sælger eller medvirker til at sælge, som aktieselskaber og andre sammenslutninger. Ministeren for handel, industri og søfart kan kræve sag rejst.

Ministeren for handel, industri og søfart kan efter indhentet udtalelse fra den eller de nærmest interesserede erhvervsorganisationer ophæve forbudet, når særlige omstændigheder taler derfor.

Den, der erhvervsmæssigt sælger eller medvirker til at sælge ting på afbetalingsvilkår i strid med et i medfør af bestemmelsen i 1ste stykke nedlagt forbud, straffes med bøde.

(Finsk text.)

tre år från den i avtalet bestämda förfallotiden för sista posten väcka talan om att få godset tillbaka. Avtal om längre tid vare utan verkan.

20 §.

Finnes någon som yrkesmässigt säljer gods på avbetalning bedriva verksamheten i strid mot vad gott affärsskick emot köpare skäligen kräver, äge domstol på talan av allmän åklagare förbjuda säljaren att under viss tid, högst fem år, sälja gods på avbetalning.

(Norsk text.)

§ 17.

Den, som gör seg en næring av å selge ting på avbetaling, må ha tillatelse av politiet. Nekter politiet å gi tillatelse, kan avgjørelsen bringes inn for vedkommende departement. Tillatelsen fritar ikke for å løse handelsbrev når dette er nødvendig etter handelslovgivningen.

Tillatelsen kan begrenses til visse vareslag. Det kan settes nærmere vilkår for den måte virksomheten skal drives på. Kongen eller den han gir fullmakt til det, kan gi nærmere forskrifter. I forskriftene kan det bestemmes at visse vareslag ikke skal kunne selges på avbetaling etter reglene i denne lov. Det kan også bestemmes at en viss brøkdel av kjøpesummen skal avgjøres kontant.

Politiet eller departementet kan kalle en tillatelse tilbake, hvis den måte virksomheten drives på eller andre forhold gir grunn til å frykte for misbruk. Avgjørelsen kan bringes inn for retten av den som rammes av den. Søksmål må være reist innen to måneder etter at avgjørelsen er meddelt ham. Retten kan beslutte at virksomheten kan fortsettes inntil den har avsagt dom i saken. Beslutningen kan ikke påkjæres. Disse regler gjelder tilsvarende hvis en tillatelse er gitt på åremål og nektes fornyet.

§ 18.

Skal en avtale om eiendomsforbehold som nevnt i § 1 ha gyldighet overfor kjøperens fordringshavere, må den være opprettet skriftlig og oppgi det beløp som skal sikres. Dessuten må reglene i § 17 være overholdt.

Eiendomsforbeholdet kan ikke gjøres gjeldende mot den som har fått tingen overdradd til eiendom eller pant av kjøperen eller hans rettsfølger og har fått tingen i sin besiddelse, uten

(Svensk text.)

(Dansk text.)

(Finsk text.)

(Norsk text.)

når han kjente forbeholdet eller ikke har vist slik aktsomhet som forholdene tilsier.

Selgerens eiendomsforbehold taper sin virkning når hans rett til kjøpesummen er falt bort etter lov om foreldelse av fordringer av 27. juli 1896.

Dear Sir,
I have the honor to acknowledge the receipt of your letter of the 10th inst. in relation to the above mentioned matter. I am sorry to hear that you are not satisfied with the result of the investigation. I will endeavor to do all in my power to satisfy you.

I am, Sir, very respectfully,
Your obedient servant,
J. H. [Name]

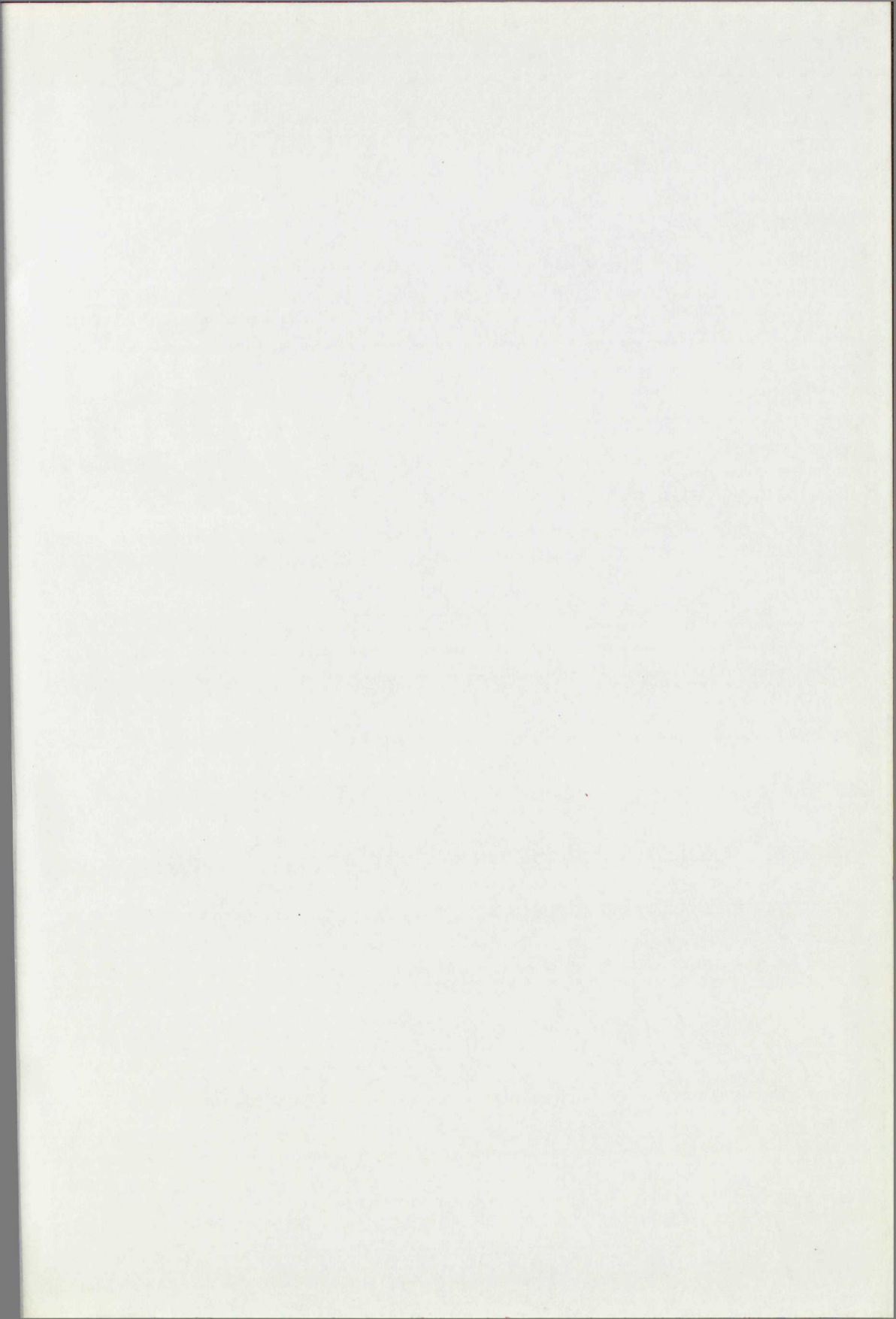
Very truly yours,
J. H. [Name]

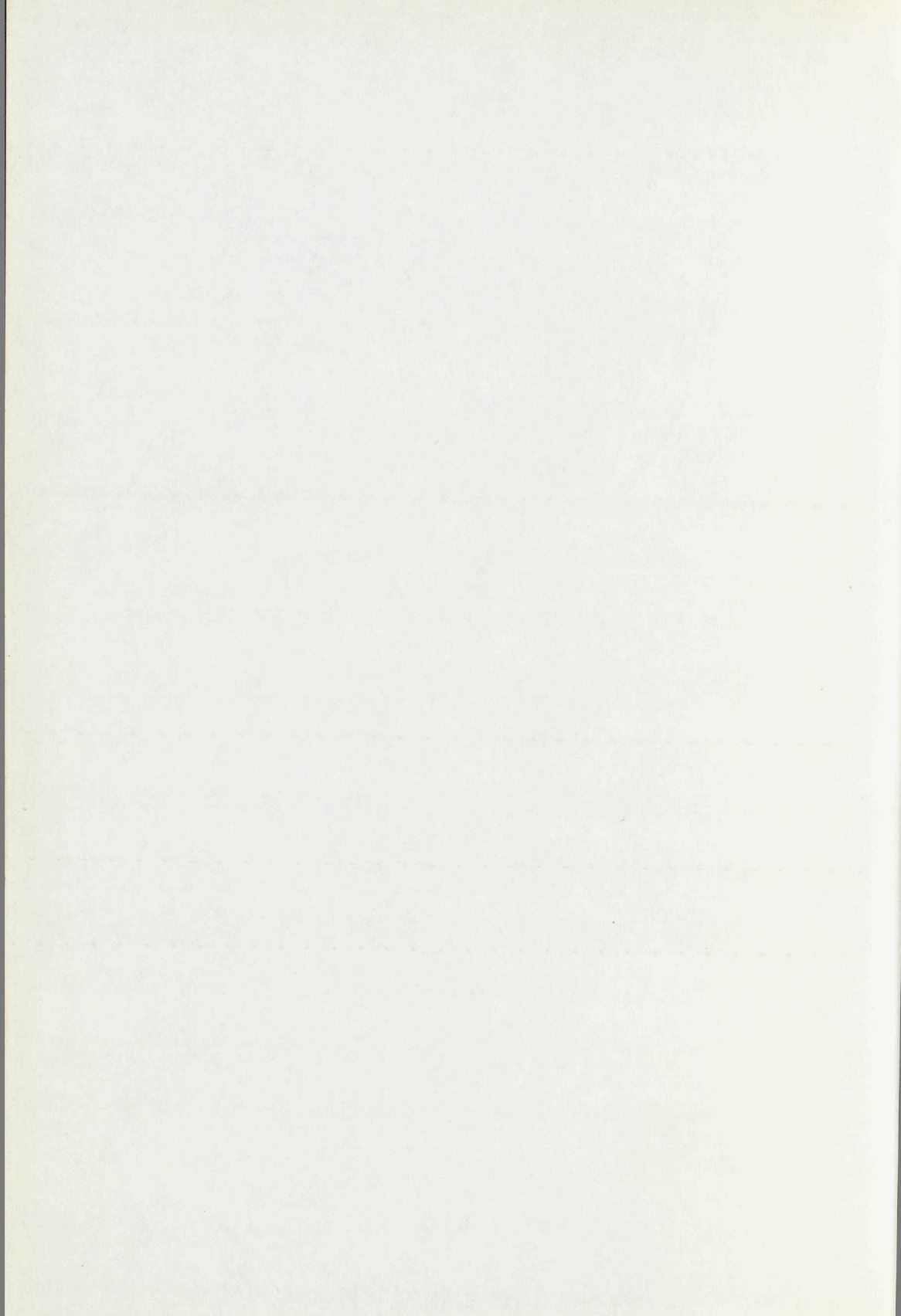
Enclosed find [unclear]

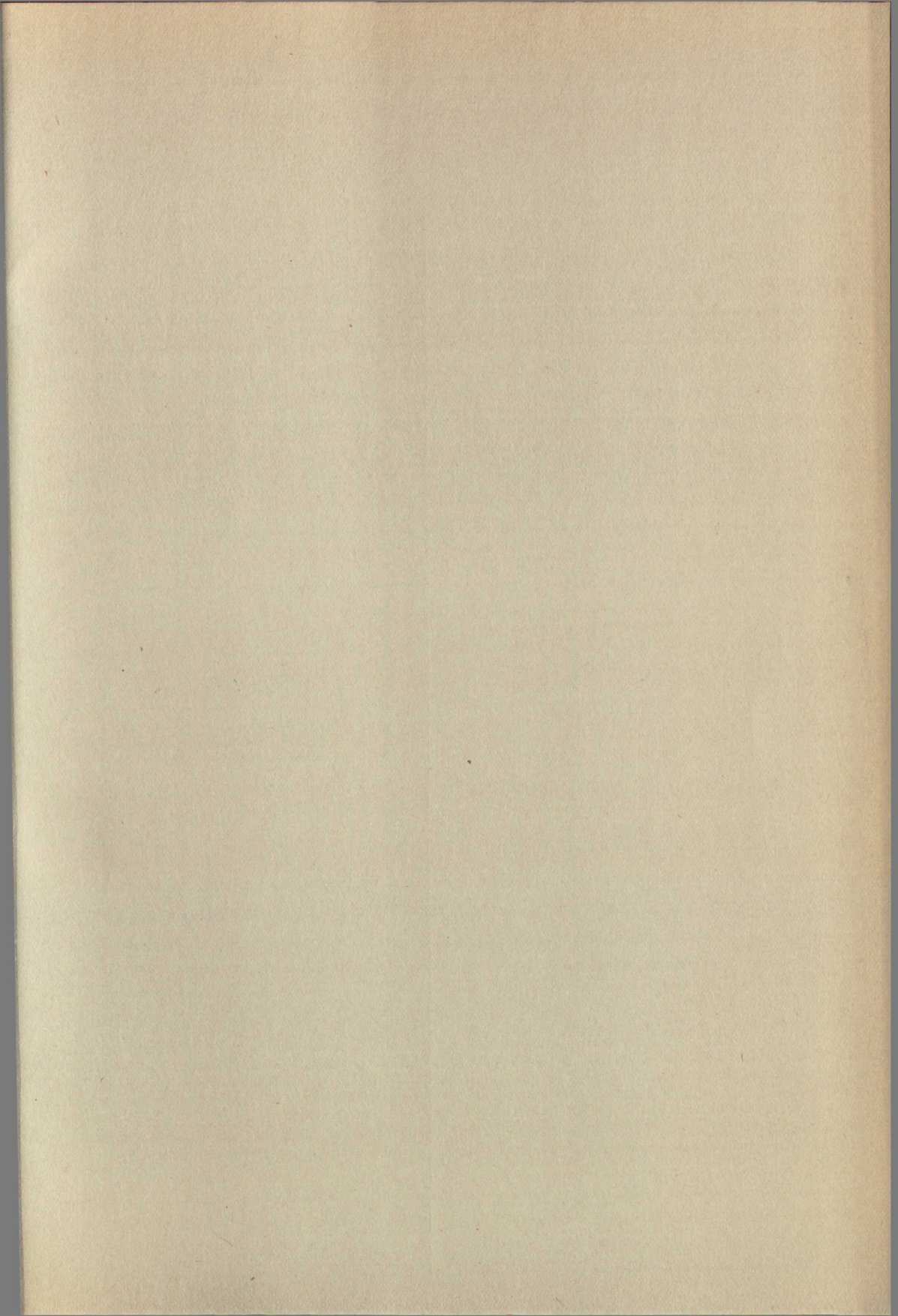
[unclear]

[unclear]

[unclear]

Statens offentliga utredningar 1950

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättsskipning. Fångvård.

Förberedande utredning angående lagstiftning på skadeståndsrättens område. [16]
Förslag till ändrad lagstiftning om avbetalningsköp. [42]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

Det statliga utredningstrycket. Trycksakskommitténs betänkande. [25]
Kommittésvenska. En undersökning och ett försök till riktlinjer. Bilaga till trycksakskommitténs betänkande. [26]
Betänkande angående rationaliseringsverksamheten inom den offentliga förvaltningen. [8]

Kommunalförvaltning.

Statens och kommunernas finansväsen.

Ortsavdragskommittén. Betänkande med förslag till ändrade kommunala ortsavdrag m. m. [5]
1949 års uppördssakkunniga. 1. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppördsförfarandet. [7]
1944 års allmänna skattekommitté. 4. Betänkande med förslag angående ändrade bestämmelser för beskattning av periodiskt understöd, m. m. samt av utdelning å svenska aktier och andelar i vissa fall, m. m. [21]
Länsstyrelsernas organisation och ställning inom länsförvaltningen. [28]
Undersökning av taxeringsutfallet beträffande jordbruksfastighet å landsbygden vid 1945 års allmänna fastighetstaxering. [34]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser angående avdrag vid taxering för utländska skatter. [35]
Betänkande angående vissa med religionsfrihetslagstiftningen sammanhängande skattespörsmål. [41]

Politi.

Nationalekonomi och socialpolitik.

Socialvårdskommitténs betänkande. 17. Utredning och förslag angående lag om socialhjälp m. m. [11]
Statsbidrag för ålderdomshem. [22]
Partisorgan inom yrkesinspektionens distrikt. [30]
Arbetsutredningens betänkande. Del 4. Tre veckors semester. [32]

Hälsa- och sjukvård.

Betänkande med utredning och förslag angående fordringar på synförmågan för anställning i allmän och enskild tjänst m. m. [19]
Statens sjukhusutredning av år 1943. Betänkande 5 angående verksamheten vid sjukhustvätterierna och möjligheterna att rationalisera densamma. [23]
Betänkande med förslag till det rättspsykiatriska undersökningsväsendets organisation. [24]

Allmänt näringsväsen.

Elkraftutredningens redogörelse nr 2:18. Redogörelse för detaljdistributörerna samt deras råkraftkostnader och priser vid distribution av elektrisk kraft. Örebro län. [1] 2:19. Västmanlands län. [18]
Den svenska elbranschens kapacitet och konkurrensförhållanden. [10]

Fast egendom. Jordbruk med binärningar.

Undersökning rörande brukningskostnadernas samband med åkerfältens storlek, form och beskaffenhet. [20]
Betänkande angående arbets- och kapitalkostnaderna i jordbrukskalkylen. [29]
Maskinell täckdikning. [39]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

Betänkande angående tyskgruvorna och centralorgan för gruvärenden. [2]
Betänkande med förslag till ny lag om flottning i allmän flottled, m. m. [27]
Förslag till ändringar i jaktlagstiftningen. [40]

Industri.

1948 års järnbruksutredning. Betänkande angående järnbrukens arbetskraftsförsörjning och därmed sammanhängande problem. [15]

Handel och sjöfart.

Utredning angående de handelspolitiska arbetsformerna m. m. 2. Redogörelse för de olika avtalssystemen i det svenska avtalssystemet. [9]

Kommunikationsväsen.

Betänkande rörande Sveriges smalspåriga järnvägar. Del 4. De smalspåriga västgötabanorna. [14]
Betänkande med förslag rörande decentralisering inom väg- och vattenbyggnadsverket m. m. [17]

Bank-, kredit- och penningväsen.

Utredning angående överflyttning av viss del av riksbankens rörelse till en statlig affärsbank m. m. [6]

Försäkringsväsen.

Allmän pensionsförsäkring. Principbetänkande. [33]

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

Betänkande med förslag angående folkskolans disciplinmedel m. m. [3]
Skolöverstyrelsens utlåtande angående beskärning av timplanerna vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter. [4]
Handelsutbildningskommitténs betänkande och förslag. 1. Handelsgymnasierna. [12]
Betänkande med förslag till lag om prästmöte och stiftsmöte m. m. [31]
Betänkande med förslag till nya grunder för avlöningen av präster, m. m. Del 2. [43]

Försvarsväsen.

Skyddsrum för civilbefolkningen. [13]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. [36]
Försvarets centrala tyg-, intendentur- och civilförvaltning. Bildbilaga. [37]
Utredning rörande frivilligt försvarsarbete. [38]

Utrikes ärenden. Internationell rätt.